

Zərifə Əliyeva - 100

Yüksək əqidənin ali məramı

"Viedan bizim əsas hakimizdir. Çətin dəqiqələrdə də, xoşbəxt saatlarda da onunla baş-baş qalan da o soruşur: Ağ xalat geyinməyə haqqın varmı? Sənin əllərin xəstəlikdən əziyyət çəkənə yalnız biliyini deyil, həm də qəlbini həyəcanı, ürayinin yangısını çatdırma bildimi? Düzünü desək, viedanın şəxsi mühakiməsindən şərfə keçmək böyük xoşbəxtlikdir. Yaxşı həkim həmişə xəstə ilə birlikdə həyəcan keçirir, pasiyentin ağrısı elə həkimin şəxsi ağrısıdır. Əgər sağlamlığı itirən şəxs yenidən ona malik olursa, demək, həkim də yenidən həyata qayıdır, doğulur. Bizim sənətimizin mənəvi təməli də elə bundadır"...

Zərif qəlblə, xoş xasiyyətli, nəcib əməlli, şəfqətli ürəyə sahib Azərbaycanın Əməkdar elm xadimi, tibb elmləri doktoru, professor, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü Zərifə xanım Əliyevanın "Yüksək əqidə" adlı əsərindən bəhs edirik... Özünün də ifadə etdiyi kimi, bu mərhəmətli Azərbaycan qadınının həyat amalı insanlara sevgi, onların xoşbəxt və sağlamlığı naminə fədakarlıqla pərvanəyə çevrilmək təşkil edib.

Qızıl hərfərlə yazdığı ömür kitabının səhifələrini vərəqlədikdə də görürük ki, Zərifə xanım həyat yolunda yalnız nəcibliyi və mərhəməti özünün mayakı sanıb, insanların gözlünə, könlünə nur çiləyərək neçə-neçə zülmət dünyalara ziya bəxş edib.

Müasir dünyada həkim etikasının məsələləri və prinsipləri mövzulu "Yüksək əqidə" adlı əsərində bəhs etdiyi kimi Zərifə xanım hər zaman pasiyentlərinə yalnız bir həkim kimi deyil, dərslərinə şəriq doğmaları kimi yanaşmış, sağlamlığını itirən şəxslərə kömək etdikdə isə özünü dünyanın xoşbəxti sanıb. İnsanlara daim yardım əlini uzadan, heç kimi naümid qoymayan Zərifə xanım bir loğman olaraq pasiyentlərinin fiziki sağlamlıqlarının keşiyində durub, eyni zamanda da xeyirxah ürək sahibi kimi onlara mənəvi dayaq-dəstək olub. Bunu həm peşə, həm də insanı vəzifəsi, borcu hesab edib.

Akademik "Yüksək əqidə" adlı kitabında həkimlik peşəsinin uralından bəhs edərək birmənalı olaraq vurğulayır ki, həkim xeyirxah olmalıdır. Həkimlərin "Hippokrat andı"nın da məhz bu yüksək insani dəyərlərə əsaslandığını bildirən dünyəşöhrətli alim bildirir ki, xəstəlik fiziki cəhətdən nə qədər müəssir, xəstənin ruhi aləmi də o qədər inco, nazik olur. Kömək etmək və onu qala kimi möhkəmlətmək üçün həkim ürayinin atəşini və öz gücünü əsirgəməməlidir.

Görkəmli oftalmoloq əsərində qeyd etdiyi kimi, həkimliyi müqəddəs peşə sayır, həkimlərin viedanla, ürəklə xəstəni sağaltmaq, həyata qaytarmaq üçün son ana qədər çalışıb-vuruşmalı olduğunu deyirdi. Həm də Zərifə xanım bütün bunları sadəcə sözdə deyil, həkim olaraq əməldə də şəxsən nümayiş etdirir, həmkarlarına, tələbələrə örnək götürüləsi nümunə olurdu.

Müasirlərinin də dediyi kimi, Zərifə xanım elə bir xeyirxah və mərhəmətli qəlbə sahib idi ki, ona pənah gətirən bütün xəstələr ilk öncə özündə inam tapar, ürayində ümid baş qaldırardı. Və elə bu iki ali hissənin özünün çox zaman istənilən çarəsiz xəstəlikdən qurtulmaq üçün müalicə ilə yanaşı möcüzəvi rol oynadığı da danılmaz həqiqətdir...

Yaşadığı qısa, lakin şərəfli ömrünü peşəsinə, xalqına sevgiyə həsr edən böyük oftalmoloq, akademik Zərifə xanım Əliyevanın qələmə aldığı "Yüksək əqidə" adlı əsəri hazırda həkimlik peşəsində çalışanlara, gələcəkdə həkimliyi yiyələncək şəxslərə, sözün həqiqi mənasında, mənəvi yol xəritəsi, bəhrələncəkliyi qiymətli məxəzdir.

"Azərbaycan" qəzeti bu gündən etibarən görkəmli akademik Zərifə xanım Əliyevanın "Yüksək əqidə" əsərini oxucularına təqdim edir.

Yeni idarəetmə modeli bütün ölkədə tətbiq ediləcək

Laçınlılar bu ildən öz doğma yurdlarında yaşayacaqlar

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Məsim Məmmədovu Prezidentin Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Laçın rayonunda xüsusi nümayəndəsi təyin olunması ilə əlaqədar qəbul etdi. AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlət başçısı qəbulda çıxış etdi.

Prezident İlham Əliyevin çıxışı

- Siz Laçın rayonunda Prezidentin xüsusi nümayəndəsi vəzifəsinə təyin edirsiniz. Sizə böyük etimad göstərilir. Əminəm ki, siz bu etimadı doğruldacaqsınız.

Laçın rayonu ölkəmizin ən böyük rayonlarından biridir. Rayonun çox böyük potensialı var. Əlbəttə ki, Laçın rayonuna qayıdacaq keçmiş məcburi köçkünlər bundan sonra Laçında rahat yaşamaqlıdır və Azərbaycan dövləti bunu təmin edəcək.

Laçın rayonu 28 il işğal altında idi və bu işğal dövründə rayonun, demək olar ki, bütün infrastrukturunu Ermənistan tərəfindən məhv edilmişdir, ətraf mühitə böyük ziyan vurulmuşdur. Bütövlükdə bizim meşə fondumuzun qanunsuz istismarı nəticəsində 60 min hektar meşə ermənilər tərəfindən məhv edilib, kəsilib, talanıb, satılıb. Onun böyük hissəsi Laçın rayonunda olan meşə fondudur.

Azərbaycan zəfərin nəticələrini də layiqincə qoruyur

Bir neçə gün əvvəl Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən Laçın yolunun şimalında lokal nəzarət tədbirləri həyata keçirilib. Burada məqsəd həmin yoldan qeyri-qanuni fəaliyyətlər üçün istifadənin, eləcə də Hayastan tərəfindən silah-sursat daşınmasının və potensial təxribatların törədilməsinin qarşısını almaqdır.

Azərbaycanlı fəallar Laçın yolunda etiraz aksiyasına başladıqdan sonra Hayastan bu yol vasitəsilə separatçılara si-

lah-sursat göndərə bilmədi. Ona görə də Qarabağ separatçılarına hərbi yükləri torpaq yoldan göndərməyə cəhd göstərildi. Martın 25-də əməliyyat nəticəsində həmin alternativ yol da hərbiçilərimizin nəzarətinə keçdi.

Mövzu ilə bağlı Milli Məclisin deputatlarının fikirlərini öyrəndik. Deputatların fikirlərinə görə, bu əməliyyat tədbiri Azərbaycanın yenilməz gücünün növbəti nümayişi oldu.

Hayastan kimə güvənir?

"Dəmir yumruq" işə düşəndə Azərbaycanı heç bir qüvvə dayandıra bilməyəcək

İkinci Qarabağ müharibəsinin sonunda Azərbaycan qarşısında diz çöküb 2020-ci ilin noyabrın 10-da kapitulyasiya aktına rəsmən qol çəkən Hayastan, savaştan ötür dövr ərzində üçtərəfli Bəyanatın müddəalarını yerinə yetirməkdən boyun qaçırır.

Rusiya, Azərbaycan və Hayastan liderlərinin həmin tarixdə imzaladığı bəyanata zidd olaraq erməni qeyri-qanuni silahlı birləşmələri hələ də Azərbaycan ərazilərindən çıxarılmayıb, eləcə də bölgədə bütün nəqliyyat-kommunikasiya yollarının açılmasına maneçilik törədilir. Hayastan tərəfindən Laçın yolundan həm hərbi təxribatlar, həm də qeyri-qanuni iqtisadi fəaliyyət üçün istifadə olunaraq üçtərəfli Bəyanatın altıncı bəndinə zidd fəaliyyət göstərilir.

Bütün bu faktlar onu deməyə əsas verir ki, 44 günlük Vətən müharibəsində diz çöküb Azərbaycana yalvaran Hayastan rəhbərliyi kimsəyə güvənərək sülh müqaviləsini imzalamaqdan yayınır və bu azmış kimi hələ Azərbaycana qarşı təxribatlar da törətmək fikrindən daşınmır.

Martın 5-i, 24-ü və 25-də Rusiya Federasiyası sülhməramlı kontingentinin müvafiqi olaraq yerləşdiyi Azərbaycan ərazilərində Ermənistanın törətdiyi növbəti təxribatları bunun əyani göstəricisidir. Müdafiə Nazirliyinin martın 5-də Ermənistan tərəfindən həyata keçirilən təxribatla bağlı yaydığı məlumatda da bildirilir ki, sözügedən tarixdə Xankəndi-Xəlfəli-Turşsu torpaq yolunda baş vermiş insidentdən sonra Rusiya sülhməramlı kontingentinin müşayiəti ilə Ermənistan silahlı qüvvələri və qeyri-qanuni silahlı dəstələrinin bu yoldan hərbi təyinatlı daşınmaları həyata keçirmək məqsədilə növbəti dəfə istifadə etməsi Azərbaycan Ordusunun bu istiqamətdə yerləşən bölmələrinin texniki müşahidə vasitələri ilə qeydə alınıb. Belə ki, martın 7-də gün ərzində Ermənistan silahlı qüvvələrinin və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələrinin hərbi nəqliyyat vasitələrinin qeyd olunan yoldan kolon şəklində hərəkəti Rusiya sülhməramlı kontingentinin müşayiəti altında təmin edilib.

Paşinyan videolarla şantaj edilir

Hayastanda siyasətçilər kompromat xəstəliyinə yoluxublar

Son dövrlərdə Hayastanda narahatlıq həddinin daha da yüksəlməsi, keçmiş hərbi xunta ilə mövcud hakimiyyət arasında ziddiyyətlərin bir qədər də kəskinləşməsi müşahidə olunur.

Müxalifət təmsilçiləri qeyd edirlər ki, belə vəziyyətdə ölkəni daha böyük təh-

lükələr gözləyir. Bildirilir ki, Hayastan bir çox xarici problemlərə cavab verməyə və hazır olmağa məcbur olsa da, bunu edə bilmir.

Bu vəziyyətdə hakimiyyət daxilində kəskin çəkişmələr ölkə üçün əlavə problemlər yaradır. Erməni politoloqları hesab edirlər ki, yaxın vaxtlarda Ermənistan

ın iqtidar partiyası daxili çəkişmələrlə çalxalanacaq. Çünki hakimiyyətdə vəzifələr uğrunda çəkişmələr daha da güclənəcək, digər tərəfdən isə, Nikol Paşinyanın ətrafındakı insanların peşəkarlıqlarına görə deyil, sadıqlıq prinsipi üzrə seçilməsi ciddi fəsadlar yaradacaq.

Fars-molla rejiminə ən gözəl cavabı tarixi faktlar verir

Mart ayında isə fars-molla rejimi Azərbaycanın başqa bir məşhur şəirinə fərqli "diqqət" göstərdi. Belə ki, Tehranda keçirilən "Nizami Gəncəvi həftəsi"nin açılış mərasimində İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Nasir Kənanə Gəncəni "İran şəhəri", Nizami Gəncəvini isə "fars zadəganlarından olan İran şairi" kimi təqdim etməkdən utanıb çəkinmədi. Amma ən gözəl və ən dürüst cavabı yəni də tarixi faktlar verdi.

Azərbaycanın Nizami Gəncəvi kimi dünyaca məşhur olan başqa bir şairinə - Məhəmməd Füzuliyə qarşı münasibətdə isə başqa vasitəyə əl atılıb.

Yeni idarəetmə modeli bütün ölkədə tətbiq ediləcək

Laçınlılar bu ildən öz doğma yurdlarında yaşayacaqlar

Əvvəli 1-ci səh.

İşğal dövründə ermənilər Laçında qanunsuz məskunlaşma siyasətini aparmışlar. Xaricdə yaşamış ermənilər həm Laçın şəhərinə, həm bir neçə kəndə gətirilmiş və orada yerləşdirilmişlər. Bu, bütün beynəlxalq konvensiyalara görə hərbi cinayət sayılır. Əfsuslar olsun ki, Ermənistan dövləti bu hərbi cinayətə görə hələ də məsuliyyətə cəlb edilməmişdir.

Şuşanın işğalından bir neçə gün sonra Laçın rayonu da işğal edilmişdir. Bu, ölkəmiz üçün böyük faciə idi, laçınlılar üçün böyük faciə idi və bu, AXC-Müsavat xəyanət-kar cütliyünün növbəti çirkin xəyanəti idi. AXC-Müsavat cütliyi hakimiyyətə can atırdı, istənilən yollarla hakimiyyəti zəbt etməyə çalışırdı və torpaqların Ermənistanına verilməsi, satılması faktiki olaraq onların bu çirkin niyyətə çatmaları üçün bir fürsət idi. Onlar bunu belə qiymətləndirirdilər - hesab edirdilər ki, oğur Azərbaycan xalqı böyük bir sarsıntı keçirsə, onlar üçün əlavə şanslar yaranacaq. Əfsuslar olsun ki, belə də oldu. Şuşanın, ondan sonra Laçının işğal altına düşməsi Azərbaycanda çox ciddi siyasi böhrana səbəb olmuşdur. Bu imkanın, fürsətdən istifadə edərək AXC-Müsavat xəyanət-kar cütliyi Laçın işğal olunandan bir ay sonra hakimiyyəti qanunsuz yollarla zəbt etmişdir və bu, daha böyük faciələrə yol açdı. Ondandır ki keçmiş - 1993-cü ilin aprelinə Kəlbəcər işğal altına düşdü və beləliklə, oxvaxtı - keçmiş Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin ərazisi ilə Ermənistan ərazisi arasında coğrafi bağlantı yaradılmışdır və əlbəttə ki, Birinci Qarabağ müharibəsindəki məğlubiyyətin əsas səbəbi olmuşdür.

Biz Laçını həm döyüş meydanında, həm siyasi yollarla qaytarırdıq. İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə Laçın rayonunun işğaldan azad edilməsi əsas vəzifələrdən biri idi və biz faktiki olaraq Laçın rayonunun cənub hissəsini döyüşərək, vuruşaraq azad etdik. Gülbərd və digər bir neçə kənd döyüş meydanında azad edilmişdir, biz Laçın-Xankəndi yoluna çıxmışdıq. Möhbəz bu əməliyyat nəticəsində eyni zamanda Şuşa şəhərinin erməni işğalçılarından azad edilməsi faktiki olaraq Ermənistan dövlətinin kapitulyasiyasına gətirib çıxarmışdır. Vaxtilə "Qarabağ Ermənistanı" deyən Ermənistan rəhbərliyi öz məğlubiyyətini qəbul etməyə məcbur olmuşdur və 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktı Ermənistan tərəfindən imzalandı. Laçın rayonunun digər hissəsi - ən böyük hissə artıq siyasi yollarla azad edilmişdir. Bu, bizim böyük tarixi zəfərimizdir.

Xüsusilə bildirməliyəm ki, uzun illər aparılmış danışıqlar əsnasında hər zaman vasitəçilər Laçın rayonuna hansısa xüsusi bir yanaşma sərgiləyirdilər və Ermənistan bütövlükdə Laçın rayonunun Azərbaycana qaytarılmasını qəbul etməz deyirdilər. Halbuki onlar digər rayonlardan da çıxmaq fikrində deyildilər. İndi - müharibədən iki il yarım keçəndən sonra bu, hər kəsə daha aydın oldu. Beynəlxalq vasitəçilər - ATƏT-in oxvaxtı Minsk qrupu danışıqların aparılması ilə faktiki olaraq işğalı möhkəmləndirməyə çalışırdılar. İndi hər şey aydın oldu - Fransanın Azər-

baycana bu ədalətsiz və mənfəi münasibəti təsədüfi deyil. Sadəcə olaraq, işğal dövründə bunu müəyyən dərəcədə pərdələmək istəyirdilər, sadəcə olaraq bizi çaşdırmaq istəyirdilər. Amma baxın, müharibədən - İkinci Qarabağ müharibəsindən keçən iki il yarım ərzində bizə qarşı hansı çirkin əməllər törədilir, hansı əsassız ittihamlar irəli sürülür. Yəni bütün bunlar göz qabağındadır, o cümlədən Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı qəbul etdiyi bir sıra qətnəməyə də ermənipərəst, rüşvətxor və anti-Azərbaycan qruplaşmanın məhsuludur və burada aparıcı rolunu Fransanın deputatları oynayır. İşğal dövründə də biz bunu təbii ki, hiss edirdik, amma bu dərəcədə yox. Təsəvvür edə bilməzdik ki, ölkələr bu dərəcədə riyakar, yalançı ola bilərlər. Adamın üzünə baxıb bir söz deyə, arxada başqa iş görə bilərlər.

Yəni bu iki il yarım müddət ərzində bütün dünya bir daha hər şeyi gördü. Eyni zamanda anti-Azərbaycan qruplaşmanın bizim öyləmə iradəmizi gördü. Heç kim bizim iradəmizə təsir edə bilməz. Heç kim bizim ultimatum dili ilə danışıq etməz. Biz bunu İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanına eyni zamanda Şuşa şəhərinin erməni işğalçılarından azad edilməsi faktiki olaraq Ermənistan dövlətinin kapitulyasiyasına gətirib çıxarmışdır. Vaxtilə "Qarabağ Ermənistanı" deyən Ermənistan rəhbərliyi öz məğlubiyyətini qəbul etməyə məcbur olmuşdur və 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktı Ermənistan tərəfindən imzalandı. Laçın rayonunun digər hissəsi - ən böyük hissə artıq siyasi yollarla azad edilmişdir. Bu, bizim böyük tarixi zəfərimizdir.

Xüsusilə bildirməliyəm ki, uzun illər aparılmış danışıqlar əsnasında hər zaman vasitəçilər Laçın rayonuna hansısa xüsusi bir yanaşma sərgiləyirdilər və Ermənistan bütövlükdə Laçın rayonunun Azərbaycana qaytarılmasını qəbul etməz deyirdilər. Halbuki onlar digər rayonlardan da çıxmaq fikrində deyildilər. İndi - müharibədən iki il yarım keçəndən sonra bu, hər kəsə daha aydın oldu. Beynəlxalq vasitəçilər - ATƏT-in oxvaxtı Minsk qrupu danışıqların aparılması ilə faktiki olaraq işğalı möhkəmləndirməyə çalışırdılar. İndi hər şey aydın oldu - Fransanın Azər-

birilər görülür və bu tədbirlər imkan verir ki, oraya qayıdacaq soydaşlarımız rahat, təhlükəsizlik şəraitində yaşasınlar.

İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatanda rayon bizim nəzarətimizə keçsə də, Laçın şəhəri nəzarətimizdən keçən iki il yarım ərzində bizə qarşı hansı çirkin əməllər törədilir, hansı əsassız ittihamlar irəli sürülür. Yəni bütün bunlar göz qabağındadır, o cümlədən Avropa Parlamentinin Azərbaycana qarşı qəbul etdiyi bir sıra qətnəməyə də ermənipərəst, rüşvətxor və anti-Azərbaycan qruplaşmanın məhsuludur və burada aparıcı rolunu Fransanın deputatları oynayır. İşğal dövründə də biz bunu təbii ki, hiss edirdik, amma bu dərəcədə yox. Təsəvvür edə bilməzdik ki, ölkələr bu dərəcədə riyakar, yalançı ola bilərlər. Adamın üzünə baxıb bir söz deyə, arxada başqa iş görə bilərlər.

Yəni bu iki il yarım müddət ərzində bütün dünya bir daha hər şeyi gördü. Eyni zamanda anti-Azərbaycan qruplaşmanın bizim öyləmə iradəmizi gördü. Heç kim bizim iradəmizə təsir edə bilməz. Heç kim bizim ultimatum dili ilə danışıq etməz. Biz bunu İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistanına eyni zamanda Şuşa şəhərinin erməni işğalçılarından azad edilməsi faktiki olaraq Ermənistan dövlətinin kapitulyasiyasına gətirib çıxarmışdır. Vaxtilə "Qarabağ Ermənistanı" deyən Ermənistan rəhbərliyi öz məğlubiyyətini qəbul etməyə məcbur olmuşdur və 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktı Ermənistan tərəfindən imzalandı. Laçın rayonunun digər hissəsi - ən böyük hissə artıq siyasi yollarla azad edilmişdir. Bu, bizim böyük tarixi zəfərimizdir.

Xüsusilə bildirməliyəm ki, uzun illər aparılmış danışıqlar əsnasında hər zaman vasitəçilər Laçın rayonuna hansısa xüsusi bir yanaşma sərgiləyirdilər və Ermənistan bütövlükdə Laçın rayonunun Azərbaycana qaytarılmasını qəbul etməz deyirdilər. Halbuki onlar digər rayonlardan da çıxmaq fikrində deyildilər. İndi - müharibədən iki il yarım keçəndən sonra bu, hər kəsə daha aydın oldu. Beynəlxalq vasitəçilər - ATƏT-in oxvaxtı Minsk qrupu danışıqların aparılması ilə faktiki olaraq işğalı möhkəmləndirməyə çalışırdılar. İndi hər şey aydın oldu - Fransanın Azər-

dırdım və boyan etdim ki, biz artıq bu doğma diyarımızda əbədi yaşayacağıq.

Ondan dərhal sonra göstəriş verildi ki, biz vaxt itirmədən Laçın şəhərinin yenidən qurulması prosesinə start verək. Artıq iki ildən çoxdur ki, Laçın rayonunun yenidən bərpası ilə bağlı işlər aparılır, bir çox işlər görülüb. Bildiyiniz kimi, Laçın rayonunda beynəlxalq hava limanı inşa edilir. O bölgədə heç vaxt hava limanı olmamışdır və hava limanının yerini müəyyən edərək böyük çətinliklərlə üzləmişdik. Çünki orada uçuş-enmə zolağının inşası üçün düz yer tapmaq mümkün olmadı. Biz dağları kəsərək və böyük torpaq işlərini həyata keçirərək bütün dağlıq ərazilərdə, dağlarla əhatə olunan ərazilərdə beynəlxalq hava limanı inşa edirik. Yəqin ki, gələn ilin sonunda, ya da 2025-ci ilin əvvəllərində hava limanı istismara verilecək.

Kəlbəcər-Laçın yolunun yenidən qurulması prosesinə start verildi. Mən özüm Kəlbəcərdən Laçına məşinla getmişəm, mesafə o qədər uzun olmasa da, bu yol həddindən artıq çətin və təhlükəlidir, indiki yoldan istifadə etmək, demək olar ki, qeyri-mümkündür. Sovet vaxtında o bölgələrdə yaşamış insanlar da yaxşı xatırlayırlar ki, o yol çox çətin idi, bir çox hallarda bu, serpanın yoldur və çox təhlükəli idi. Ona görə biz bu yolu yenidən qururuq, bir çox tunellər inşa edilib. Ümumiyyətlə, Kəlbəcər və Laçın rayonlarında bizim ən çox tunellərimiz möhbəz o bölgədədir və Murov dağından keçən tunel in uzunluğu təxminən 12 kilometr olacaq. Beləliklə, biz Göygöl rayonundan da Şərqi Zəngəzurda Laçın yolu da sürətlə inşa edilir.

Yəni müharibə başa çatdıqdan sonra Laçın rayonunun yenidən qurulması ilə bağlı işlərə start verilmişdir. Amma Laçın şəhərinin yenidən qurulması keçən il avqustun 26-dan bu yana icra edilir. Sizə və Azərbaycan ictimaiyyətinə bildirmək istəyirəm ki, birinci mərhələdə Laçın şəhərində 500-ə yaxın fərdi ev inşa edilir və ya ermənilər tərəfindən dağıdılmış evlər yenidən bərpa olunur. Çoxmərtəbəli sikkiz yaşayış binası yenidən qurulur, ya da ki, tamamilə əsaslı təmir olunur və 30-dan çox ictimai bina inşa edilir.

Mənim göstərişimlə bütün bu işləri biz bu ilin sonuna qədər başa çatdırmalıyıq, bu, sadəcə birinci mərhələ olacaq. Bu evlərin sayı göstərir ki, minlərlə insan artıq bu ilin sonuna qədər Laçın şəhərində yaşayacaq və laçınlılar bu il öz doğma diyarına qayıdacaqlar.

Eyni zamanda Laçın şəhərində Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə məscid inşa ediləcək. Məscidin təməlini də mən Laçında olarkən özüm şəxsən qoydum və çox gözəl yerdə bizim dini məbədimiz yaxın gələcəkdə inşa ediləcəkdir.

Bununla paralel olaraq, Zabux və Sus kəndlərinin tamamilə yenidən qurulması prosesinə start vermişik. Zabux kəndində 1000-dən çox, Sus kəndində isə 300-dən çox insan yerləşəcək. Xaricdə yaşayan ermənilər Zabux kəndində, yəni də deyirəm, o cinayəti törədən Ermənistan dövləti ilə birlikdə bir kənd salmışdılar, evlər tikmişdilər. O evlərdə indi bizim hərbi birliklərimizdir. Birinci mərhələdə Gülbərd kəndində 2400, Qorçu kəndində isə 1300 insanın yerləşməsi nəzərdə tutulur. Yəni gətirdiyim bütün bu rəqəmləri nəzərə alaraq, hər kəs görə bilər ki, yaxın gələcəkdə - bu il və gələn il biz Laçın rayonuna təqribən 10 minə yaxın, bəlkə də çox keçmiş köçkünləri yerləşdirəcəyik.

Onu da bildirməliyəm ki, Laçın şəhərinin bütün infrastrukturunu yenidən qurulur - su xətləri, kanalizasiya xətləri, elektrik enerjisi xətləri, yollar, Laçın şəhərinin bütün dağlıq yolları yenidən qurulur. Daxili yolların uzunluğu təqribən 50 kilometrə çatdırılacaq, infrastruktur yaradılacaq və orada iş yerləri yaradılacaq, çox gözəl imkanlar yaradılacaq. Ancaq qayıdacaq hər bir keçmiş məcburi köçkünün özü də bilməlidir, siz də mənim nümayəndəm kimi bilməlisiniz, biz ətraf mühiti qorumağıq. Çünki ölkəmizin bəzi yerlərində ətraf mühitə böyük ziyan vurulur, qa-

nunsuz işlər görülür, torpaqlar zəbt edilir, ağaclar kəsilir, yerində evlər tikilir, kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda aidiyyəti olmayan obyektlər inşa edilir. Yəni siz mənim nümayəndəm kimi və bütün vətəndaşlar bilməlidirlər ki, burada qayda-qanun var, özbaşına heç kim heç bir iş görə bilməz. Qaydalar nədir, qanunlar nədir, hər kəs ona əməl etməlidir. Torpaqların zəbt edilməsi, meşə fondunun məhv edilməsi və digər xoşagəlməz hallar olmalıdır. Yəni bu hallara dözümlülük sızır dərəcəsində olmalıdır. Əminəm ki, öz dedə-baba torpaqlarına qayıdacaq bütün keçmiş köçkünlər, bax, bu amalla yaşayacaqlar. Dövlət orqanları onlara kömək etməlidir və nəzarət etməlidir ki, hər şey qayda-qanunla həll olunsun, tənzimlənsin.

Biz Laçın və Kəlbəcər rayonlarının su ehtiyatlarından istifadə edərək böyük bir enerji mənbəyi yaradacağıq. İndi Laçın, Kəlbəcər, Zəngilan və bir neçə digər rayonda su-elektrik stansiyalarının tikintisi sürətlə gedir, biz 50 meqavatdan çox enerji alırıq. Birinci inşa edilən stansiya Gülbərd kəndində olmuşdur, bu layihə həyata keçirilmişdir. Bütövlükdə isə qarşıya məqsəd qoyulmuşdur ki, azad edilmiş ərazilərdə bu ilin sonuna qədər su-elektrik stansiyalarının gücü 200 meqavata çatdırılacaq. Laçın və Kəlbəcər rayonlarında böyük külək enerji potensialı var.

Yəni bütün bu işlər yoluna qoyulacaq. Yenə də deyirəm, dövlət öz üzərinə düşən vəzifəni icra edir. Demək olar ki, indi bu təyinatdan sonra azad edilmiş ərazilərdə mənim xüsusi nümayəndələrim artıq fəaliyyətə başlayacaqdır. Hələ təkcə Kəlbəcər rayonunda təyin edilməyib, bu da olacaq. Bu ərazilərdə eyni zamanda yeni idarəetmə üsulu da tətbiq edilmişdir və edilir. Gələcəkdə bu, yeni idarəetmə modeli kimi ölkəmizin bütün digər hissələrində də tətbiq ediləcəkdir. Yəni bu həm böyük quruculuq işləridir, həm də yeni idarəetmə üsuludur. Əminəm ki, bu, təkcə azad edilmiş ərazilərin yox, bütövlükdə ölkəmizin hərtərəfli inkişafına böyük töhfə verəcəkdir. Bax, mənim tapşırıqlarım bundan ibarətdir, siz mənim etimadımı doğrultmalısınız.

Prezidentin Laçın rayonunda xüsusi nümayəndəsi **Məsim MƏMƏDOV** dedi: Möhtərəm cənab Prezident, mənə göstərdiyiniz yüksək etimadla görə Sizə minnətdarlığımı bildirirəm. Qeyd etmək istəyirəm ki, azad edilmiş ərazilərə gedərək, orada erməni barbarları tərəfindən törədilmiş böyük dağıntıları görüb bir azərbaycanlı kimi dərin sarsıntı keçirməmək olmur. Buna baxmayaraq, eyni zamanda mən həmin regionda aparılan böyük tikinti işlərinin şahidi oldum, gördüm ki, böyük əzmkarlıq var. Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycan xalqı həmin əraziləri tez bir zamanda bərpa etmək, oraya köçüb təzədən oraları inkişaf etdirmək əzmindədir.

Sizi əmin etmək istəyirəm ki, mənim qarşımda qoyulan bütün vəzifəni və tapşırıqları vaxtında əzmkarlıqla həyata keçirmək üçün səy və gücümü əsirgəməyəcəyəm. Əsas odur ki, Azərbaycan dövlətinə və cənab Prezident, Sizə vicdanla, təmiz və dürüst xidmət etmək mənim üçün böyük şərəfdir. Təşəkkür edirəm.

Azərbaycan Prezidenti: "Bərpa olunan enerji ilə bağlı proqramımız tamamilə fərqli gündəliyə malikdir"

"İlham Əliyev. İnkişaf - məqsədimizdir" çoxcildliyinin 125-ci kitabı çapdan çıxıb

"Biz Azərbaycanda bərpa olunan enerji mənbələrini öz enerji təhlükəsizliyimizin təmin olunması üçün inkişaf etdirmirik. Enerji təhlükəsizliyimizi hələ bir neçə il bundan əvvəl təmin etmişik. Bu gün Azərbaycan neinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, o cümlədən xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimyə məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. Bərpa olunan enerji ilə bağlı proqramımız tamamilə fərqli gündəliyə malikdir. Birincisi, bu, onunla bağlıdır ki, nəhəng potensial vardır. İkincisi, biz onun sayəsində ixracımızı şaxələndirəcəyik. Nəticədə iqtisadiyyatımızın yeni ekoloji təmiz sektoru yaranacaq".

"İlham Əliyev. İnkişaf - məqsədimizdir" çoxcildliyinin çapdan yeni çıxmış 125-ci kitabında yer alan bu fikirləri dövlətimizin başçısı bu il yanvarın 16-da Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin rəsmi açılış mərasimində çıxışı zamanı söyləyib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, çoxcildliyin 125-ci kitabında toplanan materiallar 2023-cü ilin yanvar-fevral aylarını əhatə edir. Bu kitabın Prezidenti İlham Əliyevin Dünya İqtisadi Forumunun illik toplantısında iştirak etmək üçün İsveçrə Konfederasiyasına işgüzar səfərinə, o cümlədən Davosda keçirdiyi görüşlərə dair informasiyalar, "Avrasiya Orta dəhlizi: yoldan magistrala" mövzusunda həsr olunmuş panel iclasda moderatorun suallarına verdiyi cavablar, Çinin CGTN (Chine Global Television Network) telekanalına müsahibəsinin mətni daxil edilib.

Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Laçın rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin təyin edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

Məsim Əhməd oğlu Məmmədov "Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 7 iyul tarixli 1386 nömrəli Fərmanı ilə müəyyən edilmiş Şərqi Zəngə-

zur iqtisadi rayonuna daxil olan Laçın rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi təyin edilsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 mart 2023-cü il

Dini icma nümayəndələrindən Qarabağda yaşayan ermənilərə müraciət

"Vətən müharibəsində zəfərimizin öldürülməsində ölkəmizdəki tolerantlığın, multikultural dəyərlərin, xüsusilə milli və dini həmrəyliyin xüsusi rolu olub. Hazırda qarşımızda duran başlıca vəzifə bu dəyərlərimizi, milli sərəvətimizi qorumaq, möhkəmləndirmək, gücləndirmək və yeni nəsə ötürməkdir. Dünyada gedən proseslər və mədəni böhranın getdikcə dərinləşməsi onu göstərir ki, Azərbaycan dünya üçün sülhü təbliğ edən bir platforma, strategiya, model yaradıb. Bunun yaranmasında ölkəmizdə mövcud olan bütün dini konfessiyalar, icmalar xüsusi fəallıq göstərib, xüsusi rol oynayıblar".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bunu Qubada jurnalistlərə açıqlamasında Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Səyavuş Heydəröv söyləyib.

O, bildirib ki, qeyri-islam dini icmalarının nümayəndələri və onların dəvəti ilə ölkəmizdə

gələn xarici qonaqlar azərbaycanlıların soyqırımının 105-ci ildönümü ərəfəsində Qubaya səfər ediblər. Bu səfər zamanı yəhudi, xristian, islam icmasının nümayəndələri bir daha erməni separatçıların, onların havadarlarının sülhü dəvət ediblər.

"Çağırışımızda artıq düşmənçiliyə son qoymağın zamanının çatdığı, birgə yaşayışın, birlikdə çalışmağın vaxtı olduğu bir daha elan edildi. İcma nümayəndələri Qarabağda yaşayan ermənilərə də müraciət edərək, özlərini nümunə göstərdilər. Necə ki onlar ölkəmizdə xoşbəxt yaşayıb-yaradırlar, erməniləri də Azərbaycanda bu cür xoşbəxt yaşamağa dəvət etdilər. Biz əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan dünya üçün sülhpərvər, sülhü təbliğ edən gözəl məkana çevrilib. Biz hamılıqla fəxr edirik ki, belə bir ölkədə, belə bir dövlətdə yaşayırıq. Tolerantlıq, multikulturalizm ənənələri, birgə yaşayış bizim həyatımızın ayrılmaz bir hissəsidir", - deyərək Səyavuş Heydəröv bildirdi.

Tarixi dostluqdan etibarlı müttəfiqliyə doğru

Təl-Əvivdə Azərbaycan səfirliyinin açılması əlaqələri daha da genişləndirəcək

Əvvəli 1-ci səh.

Yəhudi məktəbləri, mədəniyyət mərkəzləri olan ölkəmizdə yeddi sinəqoq var və onlardan beşi Bakı şəhərində yerləşir. Bu isə onun göstəricisidir ki, Azərbaycan dövləti digər konfessiyaların nümayəndələrinə olduğu kimi, Yəhudi icmasının nümayəndələrinə də öz dini ayinlərini və adət-ənənələrini sərbəst formada icra etmələri üçün hər cür şərait yaradıb.

Əsrlərdir Azərbaycanda sülh və dostluq şəraitində yaşayan yəhudilər və azərbaycanlılar hazırda da birgə yaşayışa misilsiz nümunə olan bu ənənəni uğurla davam etdirirlər.

Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların nümayəndələri kimi, yəhudilər də vətənimizin bütövlüyü uğrunda döyüşə atılaraq cəsarətlə vuruşub, sinələrini düşmən gülləsinə siper ediblər. Birinci Qarabağ müharibəsində yəhudi balası tankçı Albert Aqarunovun göstərdiyi qəhrəmanlıqlar dillərdə dastandır və şəhid Milli Qəhrəmanımızın əziz xatirəsi xalqımızın hər bir üzvünün qəlbinə silinməz izlərə həkk olunub. Eləcə də dövlətimiz tərəfindən cəsarətli Albertin xatirəsi əbədiləşdirilib, Bakıda adına küçə verilib, məhəşşəm abidəsi ucaldılıb.

Vətən müharibəsində İsrailin dost köməyi

44 günlük Vətən müharibəsində də Azərbaycanda yaşayan yəhudi xalqının nümayəndələri eyni vətənpərvərliyi nümayiş etdirərək "Dəmir yumruq" ətrafında sıx birləşdilər.

Hər zaman Azərbaycan və İsrail dövlətləri arasındakı əlaqələrin inkişafında çox fəal rol oynayan Azərbaycanın yəhudi icması və əsasən Azərbaycanın yəhudilərdən ibarət İsraildəki Azərbaycan diasporu Vətən müharibəsi dövründə ölkəmizin ədalətli mövqeyini müdafiə etdi, Azərbaycana dəstək mitingləri keçirdi.

Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan ilk ölkələrdən olan İsrail 2020-ci il Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycana mühüm yardım göstərdi. Bu ölkənin dost köməyi 44 günlük müharibədə Ermənistan tərəfindən raket atəşlərinə məruz qalan Azərbaycanın ikinci böyük şəhəri Gəncə sakinlərinə humanitar və tibbi yardımları zamanı da görüldü.

Diplomatik əlaqələrimizin 30 illiyinə töhfə

1993-cü ildə İsrail Azərbaycanda səfirliyini açdı. Bu isə o deməkdir ki, bu il dövlətlərimiz arasında qurulan uğurlu diplomatik əlaqələrin 30 illiyini qeyd edirik. Artıq bu gündən etibarən İsraildə Azərbaycan səfirliyi də rəsmən fəaliyyətə başlayır.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın İsraildə səfirliyi ötən ilin noyabrında təsis edildi. Azərbaycanın İsraildəki ilk səfiri təyin olunmuş Muxtar Məmmədov etimadnaməsini martın 2-də İsrail Xarici İşlər Nazirliyinə, martın 26-da isə İsrail Prezidenti İsaak Hersoqa təqdim edib.

Təl-Əvivdə səfirliyin açılması hər-tərəfli inkişafda olan Azərbaycan-İsrail əlaqələrinin diplomatik sahədə də yüksək zirvəyə qalxdığını göstəricisidir.

Həç şübhəsiz, dövlətlərimiz arasında dostluq və etimada əsaslanan bu nümunəvi əlaqələr iki ölkə rəhbərləri arasında olan xoş münasibətlər zəminində daha da irəliləyib və özünün ən parlaq dövrünə qədəm qoyub.

Azərbaycanın İsraildə səfirliyinin açılması iki ölkə arasındakı dostluq əlaqələrini daha da dərinləşdirəcəkdir.

Yasəmən MUSAJEVA,
"Azərbaycan"

Qeyri-islam dini icmalarının nümayəndələri Quba Soyqırım Memorial Kompleksini ziyarət ediblər

Martın 28-də qeyri-islam dini icmalarının nümayəndələri və onların dəvəti ilə ölkəmizə gələn xarici qonaqlar Qubaya səfər ediblər. Səfər Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin rəhbərliyi ilə reallaşdı.

AZƏRTAC xəbər verir ki, 1918-ci ildə azərbaycanlılara qarşı törədilmiş soyqırımının 105-ci ildönümü ilə əlaqədar təşkil olunan səfər çərçivəsində qonaqlar əvvəlcə Qubada dağ yəhudilərinin yığcam şəkildə yaşadığı Qırmızı qəsəbədə yerli icma nümayəndələri ilə görüşüb, burada Ümumdünya Dağ Yəhudilərinin Tarix-Etnoqrafiya Muzeyi və "Gileki" sinəqoqu ilə yaxından tanış olublar.

Bildirilib ki, Qırmızı qəsəbə dünyada İsraildən sonra yəhudilərin ən yığcam yaşadığı nadir məkandır. "Qafqazın Yerusəlimi" adlandırılan qəsəbədə məskunlaşan yəhudilər uzun illərdir öz adət-ənənələrini yaşadırlar. Burada yəhudilərin dini icması və milli mədəniyyət mərkəzi fəaliyyət göstərir.

Dağ yəhudilərinin Qubada məskunlaşmaları XVIII əsrin ortalarına təsadüf edir. Fətəli xanın Quba xanlığına rəhbərlik etdiyi dövrlərdə ətraf ərazilərdə yaşayan yəhudilər buraya köçməyə başlayıblar. Həmin vaxt salınan yəhudi məhəllələrində 10-dan çox sinəqoq inşa olunub. Uzun illərdir buradakı yəhudilər azərbaycanlılarla birlikdə sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşayırlar.

Zəngin memarlıq üslubuna malik Cümə məscidi ilə tanışlıq zamanı qonaqların diqqətinə çatdırılıb ki, məscid 1802-ci ildə tikilib. Bu məscid təkcə Qubada deyil, bütün Şimal-Şərqi Azərbaycanda ən qədim dini mərkəzlərdən biridir.

Sonra Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinin ərazisində soyqırım qurbanlarının xatirəsinə ucaldılan abidə ziyarət olunub, soyqırımı qurbanlarının xatirəsi bərdəqəlik sükutla anılıb, dini konfessiyaların nümayəndələri dualar oxuyublar.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Səyavuş Heydəröv jurnalistlərə müsahibəsində deyib: "Dünyada gedən proseslər və mədəni böhranın getdikcə dərinləşməsi onu göstərir ki, Azərbaycan dünya üçün

sülhü təbliğ edən bir platforma, strategiya, model yaradıb. Bunun yaranmasında ölkəmizdə mövcud olan bütün dini konfessiyalar, icmalar xüsusi fəallıq göstərib, xüsusi rol oynayıblar. Hazırda qarşımızda duran başlıca vəzifə bu dəyərlərimizi, milli sərəvətimizi qorumaq, möhkəmləndirmək, gücləndirmək və yeni nəsə ötürməkdir.

Qeyri-islam dini icmalarının nümayəndələri və onların dəvəti ilə ölkəmizə gələn xarici qonaqların Qubaya səfəri zamanı yəhudi, xristian və islam icmasının nümayəndələri bir daha erməni separatçıların, onların havadarlarını sülhü dəvət etdilər. Çağırışımızda artıq düşmənçiliyə son qoymağın zamanının çatdığı, birgə yaşayışın, birlikdə çalışmağın vaxtı olduğu bir daha elan edildi. İcma nümayəndələri Qarabağda yaşayan ermənilərə də müraciət edərək, özlərini nümunə göstərdilər. Necə ki onlar ölkəmizdə xoşbəxt yaşayıb-yaradırlar, erməniləri də Azərbaycanda bu cür xoşbəxt yaşamağa dəvət etdilər. Biz əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan dünya üçün sülhpərvər, sülhü təbliğ edən gözəl məkana çevrilib. Biz hamılıqla fəxr edirik ki, belə bir ölkədə, belə bir dövlətdə yaşayırıq. Tolerantlıq, multikulturalizm ənənələri, birgə yaşayış bizim həyatımızın ayrılmaz bir hissəsidir", - deyərək Səyavuş Heydəröv bildirdi.

rılması məqsədilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti tərəfindən Fövqəladə İstintaq Komissiyası yaradılıb. Lakin 1920-ci ildə Xalq Cümhuriyyətinin süqutu ilə bu proses dayandırılıb, baş verənlərin sonadək araşdırılması və hadisələrin müvafiq siyasi-hüquqi qiymət verilməsinin qarşısı alınıb. Yalnız 80 il sonra - 1998-ci il martın 26-da Ulu Öndər Heydər Əliyevin imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" fərmanla həmin dəhşətli hadisələrə adekvat siyasi qiymət verilib və 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edildi.

Qonaqlar Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinin xatirə kitabına ürkəzlərini yazıblar.

Səfərdə Azərbaycanın Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Səyavuş Heydəröv jurnalistlərə müsahibəsində deyib: "Dünyada gedən proseslər və mədəni böhranın getdikcə dərinləşməsi onu göstərir ki, Azərbaycan dünya üçün sülhü təbliğ edən gözəl məkana çevrilib. Biz hamılıqla fəxr edirik ki, belə bir ölkədə, belə bir dövlətdə yaşayırıq. Tolerantlıq, multikulturalizm ənənələri, birgə yaşayış bizim həyatımızın ayrılmaz bir hissəsidir", - deyərək Səyavuş Heydəröv bildirdi.

Vurğulanıb ki, ermənilərin törətdikləri bu soyqırımı cinayətinin araşdırılması məqsədilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti tərəfindən Fövqəladə İstintaq Komissiyası yaradılıb. Lakin 1920-ci ildə Xalq Cümhuriyyətinin süqutu ilə bu proses dayandırılıb, baş verənlərin sonadək araşdırılması və hadisələrin müvafiq siyasi-hüquqi qiymət verilməsinin qarşısı alınıb. Yalnız 80 il sonra - 1998-ci il martın 26-da Ulu Öndər Heydər Əliyevin imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" fərmanla həmin dəhşətli hadisələrə adekvat siyasi qiymət verilib və 31 Mart Azərbaycanlıların Soyqırımı Günü elan edildi.

Qonaqlar Quba Soyqırımı Memorial Kompleksinin xatirə kitabına ürkəzlərini yazıblar.

Səfərdə Azərbaycanın Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Səyavuş Heydəröv jurnalistlərə müsahibəsində deyib: "Dünyada gedən proseslər və mədəni böhranın getdikcə dərinləşməsi onu göstərir ki, Azərbaycan dünya üçün sülhü təbliğ edən gözəl məkana çevrilib. Biz hamılıqla fəxr edirik ki, belə bir ölkədə, belə bir dövlətdə yaşayırıq. Tolerantlıq, multikulturalizm ənənələri, birgə yaşayış bizim həyatımızın ayrılmaz bir hissəsidir", - deyərək Səyavuş Heydəröv bildirdi.

Zərifə Əliyeva - 100

Dünyada ən qiymətli nemət sağlamlıqdır deyirlər!

Və bəzən biz bunu sağlamlığımızı itirdikdən sonra dərinəndən dərk edirik.

El-oba, xalq üçün gərəklilərin belədir!

Onları itirdikdən sonra yerləri boş qalır, gözlərimiz daim axtarı-arayır...

Akademik Zərifə xanım Əliyeva xalqımızın qəlbində özünə yurd salmış gərəklilərin, fədakar, həm də təvazökar insanlardandır.

Ömrünü-gününi təkca ailəsinə, övladlarına deyil, həm də insanların sağlamlığına həsr etmişdir.

İnsanların gözüne nur, ürəklərə işıq bəxş edərmiş...

Bir alim kimi daim arayıb-axtarmış, Azərbaycan üçün xarakterik sayılan göz xəstəliklərinin müalicəsi üçün uzun illər tədqiqatlar aparmış, üsul və vasitələr tapmışdır.

Zərifə xanım Əliyevanın həm də özünəməxsus həkim fəlsəfəsi, xəstələrə yanaşma metodu, prinsipləri olmuşdur.

Bütün bunları o, qələmə aldığı "Yüksək əqidə" kitabında həssaslıqla əks etdirmişdir.

Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə bu il həm də akademik Zərifə xanım Əliyevanın yüzillik yubileyi qeyd olunacaqdır.

Şanlı yubiley arafəsində akademik Zərifə xanım Əliyevanın "Yüksək əqidə" (həkimlik etikası, həkimin ürəyinin və fikirlərinin paklığı) kitabından parçaları dərc edilir, onun əziz və unudulmaz xatirəsinə ehtiramla anırıq.

HƏKİM, CƏMIYYƏT, XƏSTƏ:

mənəviyyat və fəal həyat mövqeyi

(ün söz əvəzi)

Müasir təbəbət inkişafı ilə yüksək zirvələrə qalxıb ki, otuz-qırx il öncə bu fərziyyə, hətta həyata keçməz bir arzu kimi qəbul oluna bilərdi. Hal-hazırda qazanılan bu nailiyyətlər adı bir iş kimi sakitcə qəbul edilir (görünür insan təbiəti belədir). Halbuki yaxın zamanlara qədər insanın müxtəlif daxili üzvlərinin: ürəyin, böyrəyin transplanta-siyası, ürək damarlarının dəyişdirilməsi, baş-beyin və maqistral damarların üzərində aparılan cərrahi əməliyyatlar insanı heyrətə gətirirdi. Artıq bütün bunlar hamısı bəşəriyyətin dünənkisi günüdür. Bu gün isə təbəbət lap nağıllarda olan cəngavərlər, qəhrəmanlar kimi saatba-saat, günbəgün inkişaf edir, təkmilləşir. Təbəbət gələcəyə yönəlib və onunla yaşayır, irəliləyir. Yeniliklər, ixtirlər, kəşiflər, həssas, incə elektron cihazlar təbəbətdə uğurla tətbiq edilir.

Bir az obrazlı şəkildə desək, təbəbətə ağı xaladı müəyyən sərhədlər daxilində elmlərdən dəqiq ayrılır, insan biliyini, təfəkkürünü diri orqanizmə haqqında zənginləşdirərək, onun daha yaxşı inkişafı üçün əminliklə resept verməyə köməklik edir.

Lakin müalicə və diaqnostikanın texniki təminatı nə qədər mükəmməlləşsə də, həmişə olduğu kimi, insan sağlamlığı keşiyində duran canlı həkim əsas yer tutur. Təbəbət gündən-günə inkişaf edir, o dəyişməyə, yenilənməyə bilməz, yeganə dəyişməyən həkimin qarşısında duran yüksək mənəvi etik, peşəkarlıq tələbləridir.

Bizim ölkədə zəhmətkeşlərin mənəvi tərbiyəsi üçün hər cür şərait yaradılıb. Dövlətimiz cəmiyyətin sosial-iqtisadi inkişafının təkmilləşdirilməsi məsələsinə mühüm diqqət yetirir. Mənəvi-siyasi iqlim yaxşılaşdıqca hər bir insanın bacarıq və istedadını, onun dünya sivilizasiyasının mənəvi-mədəni zənginliklərinə yiyələnmə cəhdini artırır.

Əxlaqi tərbiyə həyat tərzinin hərtərəfli təkmilləşdirilməsi ilə sıx əlaqəlidir. Bu prosesdə ictimai bəca şüurlu münasibət, fəal həyat mövqeyi formalaşır. Sözlə işin vəhdəti gündəlik davranış normalarında təşəkkül tapır. Buna görə də insan həyatında əsas məsələlərdən biri davranışda mənəvi amil, əqidəsinin onun işində və əməllərində təzahür etməsidir.

Tərbiyəyə elə bir müddəanı tətbiq etmək olar ki, ideyalar kütlələr tərəfindən qəbul edilir, mənimsənilir. İnsanlar arasındakı münasibətin əsas tənzimləyicisi kimi, əmək və ictimai siyasi fəaliyyətin güclü stimulu, cəmiyyətin tərbiyəsində tam təcassüm olunmuş sosial-müsbət əxlaqi qiymət və normaların əhəmiyyəti barədə fəlsəfinin baniləri fədələrlə qeyd etmişlər. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, əxlaq həyat tərzini müəyyən edən yeganə amil deyildir.

Şəxsiyyətin davranışının mümkün dəlillərinin müxtəlifliyini, filosoflar demişsən, alimlər səciyyəyəldəndirərək yazırlar: "İradə ehtirasla və ya düşüncə ilə müəyyən olunur. Lakin vasitələr öz növbəsində bilavasitə ehtiras və ya düşüncəni müəyyən edən çox müxtə-

Akademik Zərifə xanım Əliyeva

Yüksək əqidə

(Həkimlik etikası, həkimin ürəyinin və fikirlərinin paklığı)

lif xarakterdə olurlar. Bunlar qismən zahiri məqsədlər, qismən də ideal meyillər, şöhrətpərəstlik, "paklığa, həqiqətə ibadət", şəxsi nifrət və ya hətta hər cür fərdi şiltəliqlər ola bilər".

Hər bir şəxsiyyətin sosial-ictimai dəyərli davranışında mənəvi stimullar geniş yer tutur: sadıqlıq, ictimai vəzifənin yüksək şüurla dərk edilməsi, mənəviyyatımızın normalarının və prinsiplərinin dərinləndirilməsi. Bu mənəvi stimullar fəaliyyət zamanı qarşıya qoyulan məqsəddə təyinedici kimi rol oynayırlar, başqa heç biri ilə uyğunlaşdırmırlar (məsələn, şəxsi maddi maraqla). Kütləni yalnız iradə, ruh yüksəkliyi hesabına aparmaq olmaz. Lakin ruh yüksəkliyinin böyük, çox böyük əhəmiyyəti var. Mənəvi ideya məqsədləri bilavasitə şəxsi maraqlandırmı ilə möhkəmləndirilə bilər, ancaq onunla əvəz edilə bilməz.

İnsanın hərtərəfli mənəvi inkişafı cəmiyyət quruculuğunun başlıca məqsədlərindən biridir. İnsanın əqidəli, mənəvi inkişafı eyni zamanda qazandıqı çox böyük müstəqil dəyərdir - axı insan şəxsiyyətinin hərtərəfli və harmonik inkişafı ən yüksək məqsədlərdəndir.

Zəhmətkeşlərin mənəvi tərbiyəsinə kompleks yanaşma tələblərinin reallaşdırılması üçün tərbiyə proseslərinin elmi idarə edilməsi tələb olunur: şəxsiyyətə məqsədyönlü təsir üsullarının işlənilməsi, proqnozlaşdırılması və s. Bu məsələlərin həlli zəhmətkeşlər tərəfindən peşəkar mənəviyyat prinsiplərinin mənimsənilməsindəndir. Müəyyən sənət birliyi üzvlərinin mənəvi keyfiyyətləri, tənzimləmə prinsipləri və davranış xüsusiyyətlərinin iradəsi kimi şəxsiyyətin fəal həyat mövqeyinin formalaşmasında xüsusi rol oynayır.

Professional mənəviyyatın fəal həyat mövqeyinin formalaşmasına təsiri onun normalarının həmin peşənin subyektlərinin daxili aləminə intelerizasiyası vasitəsilə həyata keçir. O, peşəkar qərarın seçilməsi və onun ictimai və şəxsi maraqlarının

birlişdirilməsi planında əməli reallaşdırılmasına imkan yaradır, insanı qiymət-imperativ normalara silahlandırmaqla, şəxsiyyətin sosial istiqamətləndirilməsini təşviq edir. Peşə mənəviyyəti şəxsiyyətin davranışının bilavasitə tənzimləyicisi kimi önə çıxır, ona görə ki, biliklərin məsləhət, məsləklərin isə əməli fəaliyyətə çevrilməsi mexanizmi kollektivin mənəvi psixoloji ab-havasından, bu kollektiv üzvlərinin şəxsi əqidə qarşılıqlı münasibətinin real normalarından asılıdır. Həm də qeyd etmək lazımdır ki, peşə mənəviyyəti tərbiyəsi bu peşə üçün sociyoviyət olan mənəvi sərəvtləri cəmləyir, əxlaqi ənənələrin ardıcılığını təmin edir. Onsuz şəxsiyyət öz fəaliyyətinin əxlaqi mənasını dərk edib, mənimsəyib bilməz və həmin sənətin, o cümlədən həkimliyin, əxlaqi ənənələrinə yad olan mənəviyyatla fəal mübarizə apara bilməz.

Peşə mənəviyyəti həmin peşə birliyinin müttərəqqi önəmə və maraqlarını nə qədər ifadə edirsə, bir o qədər fəal həyat mövqeyində öz əxlaqi tələblərinin təmsil olunmasını dikte edir. Bunun iki aspekti var: əxlaq-dəyərin təsdiqi kimi sosial monali fəallıq və peşə tərbiyəsi prinsiplərinə zidd olanların hamısı ilə mübarizə kimi sosial monali fəallıq.

İctimai inkişafın dialektikası özü insanın ideya-əxlaqi keyfiyyətlərinin sonrakı təkmilləşdirilməsini tələb edir. Və bu məqsədə çatmaq üçün kompleks yanaşma tələb olunur. Söhbət ideya-siyasi, əmək və əxlaq tərbiyəsinin sıx birləşməsindən gedir.

Müasir mərhələdə əxlaq tərbiyəsi xüsusi məna daşıyır. Bu onunla əlaqədardır ki, həyata yeni nəsil gəlir. Problemin aktuallığı təlatüm-ü elmi-texniki inqilab əsrinde xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Əmək yaradıcılığı və fəallıq, şəxsiyyətin mənəvi etibarlılığı kimi əxlaqi müddəalar, kateqoriyalar cəmiyyətin iqtisadi və mənəvi yüksəlişinin əsas tənzimləyicisi olurlar.

Bu keyfiyyətlər bütünlüklə bizim cəmiyyətin ən müxtəlif sosial

tələblərinin nümayəndələrinə, o cümlədən həkimlərə aiddir. Amma bu, peşə etikasının varlığını istisna etmir. Bütün insanlar kimi həkimlər də müxtəlif olurlar. Bəziləri elə hesab edirlər ki, həkimlərin əxlaqi və davranış xüsusiyyətləri bərsində danışıma əsas yoxdur. Lakin bu səhv mülahizədir.

İctimai formasiyadan asılı olaraq səhiyyənin funksiyası və ictimai əhəmiyyətliliyi müxtəlifdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, səhiyyənin təşəkkül mənbə prinsipləri əzində dövlətçilik xarakteri, aramsız və ardıcıl inkişaf: əhalinin ixtisaslaşmış tibbi yardımından istifadə edə bilməsi, səhiyyənin profilaktik istiqaməti, elmlə təcürbənə vəhdəti və nəhayət, həkimliyin yüksək mənəvi-əxlaqi keyfiyyətlərini birləşdirmişdir.

Səhiyyənin sosial əsaslarını - insanların xəstələnməsi və sağlamlığı şərtlərini, maddi nemətlərin istehsalının müəyyən üsulu ilə, istehsalın bu və ya digər üsulunun inkişaf qanunları ilə, cəmiyyətin iqtisadi və siyasi quruluşu ilə əlaqələndirirlər. Milyon-milyon insanların kütləvi şəkildə məhv olması, müharibə və aclıqdan xilas sosial-ictimai quruluşdan asılıdır.

Ümumiyyətlə, ən vacib sosial məsələlərdən biri insanların sağlamlığının qorunmasıdır. Ona görə ki, sosial mühtidə insanın əməli, mənəvi-əxlaqi mövqeyi, düşüncəsi, əhvali-ruhiyyəsi, dünyaya baxışı, özünə və Yer kürəsində məskunlaşmış özü kimilərinə münasibət yetişdirir və formalaşdırır. Belə şərəitdə mənəvi tərbiyənin əhəmiyyəti hədsiz olaraq artır. Fəal həyat mövqeyi, ictimai vəzifəyə düşüncəli münasibət və işlə sözün vəhdəti, davranışın gündəlik normaya çevrilməsi şəxsiyyəti çox yüksəldir.

Hər bir ölkə öz əhalisinin sağlamlığının yaxşılaşdırılması və qorunması qayğısına qalmaqda öz Konsititussiyasında xüsusi maddələrdə göstərməlidir. Bunlar adətən sosial-iqtisadi və tibbi tədbirlər vasitəsilə yerinə yetirilir. Belə bir xalq kolamı var: "Sağlam bədəndə sağlam ruh

olar". Səhiyyə işçiləri ilə əməli olaraq hər bir adam əlaqəlidir. Həkim dünyaya gələsi körpə vətəndaşın yolunu gözləyir, körpəyə ilk addımını atmaqda kömək edir, insanın gözü qarşısında dünyanın bütün rənglərini və geniş üfüqlərini açır, qayğıkeşliklə onun fiziki və ruhi sağlamlığını möhkəmləndirir. Səhiyyə xidmətinin əxlaqi ab-havasından, həyat fəaliyyətindən və səmərəliliyindən milyonlarla insanın ruhi əhvalı və, deməli, bizim işimizin uğurlu nəticələri çox asılıdır.

Biz fəxr ilə qeyd edə bilərik ki, XX əsrin əvvəlinə nisbətən indi bizim respublikada həkimlərin sayı ağılaşmışdır dərəcədə çoxalıb. Əsrin əvvəlində iki milyondan çox əhalisi olan Azərbaycanda cəmi beş-on həkim var idi. Epidemiyalar, antisani-tariya, aclıq, yoxsulluq on minlərlə həyata son qoyurdu. Təbəbət insana kömək etməkdə aciz idi. XXI əsrə biz böyük həkim, tibb alimləri ordusu ilə daxil oluruq. Hal-hazırda əhalinin hər 10 min nəfərinə düşən həkimlərin sayına görə Azərbaycan nənki Şərq ölkələrindən, hətta inkişaf etmiş İngiltərə, Fransa, Almaniya kimi ölkələrdən qabaqdadır. İndi biz Şərq xalqları üçün bütün sahələrdə nümunəvi olan bir respublikaya çevrilmişik.

İndi respublikamızın səhiyyəsinə də bir sıra islahatlar aparılır. Səhiyyənin inkişafı xalqımızın rifahının gələcəkdə də yüksəlməsinə, onların əmək və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bərabər, yeni insanın formalaşmasına, şəxsiyyətin hərtərəfli inkişafına, həyat tərzinin təkmilləşdirilməsinə imkan yaradacaqdır.

Əxlaqi tərbiyə və təbəbət insanların səmərəli tələbatının əsaslandırılmasında qarşılıqlı fəaliyyət göstərir, əmək fəaliyyətinin psixofizioloji və sanitar normalarını müəyyən edir, ümumi və şəxsi həyatda sağlam həyat tərzini, adət və davranış qaydalarını təsdiqləyir.

Çox düzgün fikirdir ki, insanın səadəti üçün elmi axtarış və bilavasitə onun gündəlik qayğısı, təbəbət və səhiyyə ilə çox sıx əlaqəlidir.

Tədqim olunan kitabın məqsədi bu dərin mülahizələrin əxlaqi nöqtəyi-nəzərini müəyyən dərəcədə açmaqdır.

"FƏDAKAR İNSANLAR GÜNƏŞ KİMİ LAZIMDIR"

"Yaxşı həkim yalnız yaxşı həkimdirsə, ondan yaxşı həkim olmaz"
Şərq hikməti

Başlıqda göstərilən sətirlərin davamı belədir:

"Cəmiyyətin ən şairinə və gülərlüzlü şəxsiyyətləri olmaqla onlar həvəsləndirir, fərəhləndirir və nəcibləşdirirlər".

Bu sözlərin müəllifi məşhur rus yazıçısı, həkim və humanist A.P.Çexovdur. O sözləri həkimlərin və onların köməkçilərinin ünvanına söyləmişdir. Müəllif həkim əməyini təkca onun işinin müəyyən dərəcədə öz sağlamlığı və həyatının təhlükəyə məruz qalması xüsusiyyətinə görə deyil, həm də fiziki və mənəvi gücünün daimi gərginliyinə görə gündəlik fədakarlıq hesab edirdi.

(Ardı var)

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Aparatında 2023-cü ilin aprel ayında vətəndaşların qəbulu CƏDVƏLİ

Vəzifəli şəxs	Qəbul günü
Əli Məhəmməd oğlu HÜSEYNLİ Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin birinci müavini - Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri	3
Adil Abıx oğlu ƏLİYEV Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini - Gənclər və idman komitəsinin sədri	12
Fəzail Feyruz oğlu İBRAHİMLİ Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin müavini - İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin sədri	5
Ziyafət Abbas oğlu ƏSGƏROV Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri	20
Zahid Məhərrəm oğlu ORUC Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri	19
Sadiq Haqverdi oğlu QURBANOV Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri	7
Tahir Famil oğlu MİRKİŞİLİ Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri	6
Tahir Musa oğlu RZAYEV Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri	5
Musa İsa oğlu QULİYEV Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri	13
Əhliman Təpdiq oğlu ƏMİRASLANOV Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri	17
Hicran Kamran qızı HÜSEYNOVA Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri	26
Siyavuş Dünyamalı oğlu NOVRUZOV Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri	11
Bəxtiyar Həməzə oğlu ƏLİYEV Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri	27
Qənirə Ələsgər qızı PAŞAYEVA Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri	10
Səməd İsmayıl oğlu SEYİDOV Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri	14
Eldar Rza oğlu İBRAHİMOV Milli Məclisin İntizam komissiyasının sədri	6
Fərid Famil oğlu HACIYEV Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının rəhbəri	4
Firudin Süleyman oğlu HACIYEV Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin işlər müdiri	7
Hacı Mürhəşim Miryayub oğlu SEYİD Milli Məclis Aparatının Dövlət quruculuğu, inzibati və hərbi qanunvericilik şöbəsinin müdiri	14
Məhəmməd İmran oğlu BAZIQOV Milli Məclis Aparatının İqtisadi qanunvericilik şöbəsinin müdiri	28
Adil İsrayıl oğlu VƏLİYEV Milli Məclis Aparatının Sosial qanunvericilik şöbəsinin müdiri	18
Şakir Həməzə oğlu ŞABANOV Milli Məclis Aparatının İcra hakimiyyəti orqanları ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri	11
Ayan Zəfər qızı MURTUZOVA Milli Məclis Aparatının Dövlət qulluğu və kadr məsələləri şöbəsinin müdiri	25

Qeyd: Vətəndaşlar Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Aparatının qəbul otağında qəbul olunurlar.

Ünvan: Bakı şəhəri, Parlament prospekti, 1.

"Vətəndaşların müraciətləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunluğun tələblərinə uyğun olaraq qəbul edilən qəbul vaxtı: saat 14:00-dan başlayır.

Qəbul günü qəbulu yazılmaq imkanı saat 12:00-da dayandırılır.

Qəbula bir gün qalmış elektron qeydiyyat dayandırılır.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə qəbula dəvət olunan vətəndaşlar şəxsiyyət vəsiqəsini təqdim edirlər.

Telefonlar: (012) 510-99-38; (012) 510-89-14; (012) 492-74-05.

Azərbaycanın xarici işlər naziri İsrail və Fələstinə rəsmi səfərə yola düşüb

Martin 28-də Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov İsrail və Fələstinə rəsmi səfərə yola düşüb. Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti

idarəsindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, səfər çərçivəsində martın 29-30-da nazir Ceyhun Bayramovun hər iki ölkənin yüksəksoviyyəli nümayəndələri ilə görüşlə-

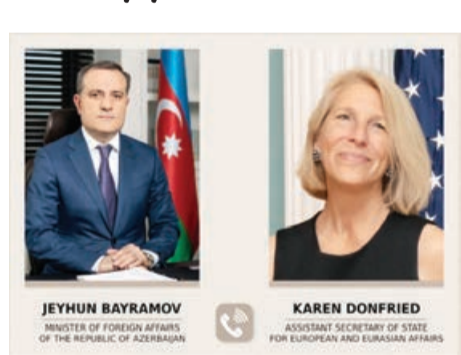
rinin keçirilməsi, habelə Azərbaycan Respublikasının İsrail Dövlətindəki səfirliyinin açılış mərasimində iştirakı nəzərdə tutulub.

Ceyhun Bayramov ABŞ Dövlət katibinin köməkçisini regiondakı son vəziyyət barədə məlumatlandırır

Martin 27-də Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovla Amerika Birləşmiş Ştatları Dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisi Karen Donfrid arasında telefon danışığı olub.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, telefon danışığı zamanı tərəflər iki ölkə arasında ikitərəfli əməkdaşlıq gündəliyində duran aktual məsələləri, bölgədə cari vəziyyəti, eləcə də Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesini müzakirə ediblər.

Nazir Ceyhun Bayramov bölgədə mövcud olan on son vəziyyət, o cümlədən Azərbaycanın suveren ərazilərinə şəxsi heyət və hərbi sursat daşılmağa davam edən Ermənistanın son təxribatları

JEYHUN BAYRAMOV
MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS
OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

KAREN DONFRID
ASSISTANT SECRETARY OF STATE
FOR EUROPEAN AND EURASIAN AFFAIRS

və ölkəmiz tərəfindən bu təxribatlara qarşı güc tətbiq etmədən atılan addımlar barədə məlumat verib.

Söhbət zamanı Azərbaycan ərazilərində qeyri-qanuni fəaliyyətin qarşısını alması məqsədilə Laçın yolunun başlanğıcında Azərbaycanla Ermənistan arasında sərbəhd-keçid nəzarət məntəqəsinin

yaradılmasının əhəmiyyəti bir daha qeyd olunub. Nazir həmçinin sülh sazişi üzrə danışıqlara maneçilik törədən Ermənistanın qeyri-konstruktiv yanaşmalarını diqqətə çatdıraraq Azərbaycanın sülh sazişi üzrə danışıqlara hər an başlamağa hazır olduğunu vurğulayıb.

Karen Donfrid öz növbəsində Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılmasının regional sülh və inkişaf üçün vacibliyini vurğulayıb. Son vaxtlar bölgədə gərginləşən vəziyyətdən narahatlıq ifadə olunaraq, bütün anlaşılmaqların danışıqlar yolu ilə həllinə çağırış edilib. ABŞ tərəfinin prosesə dəstək verməyə hazır olduğunu bildirilib.

Nazir Ceyhun Bayramov telefon danışığının sonunda yaxın vaxtlarda hazırkı vəziyyəti tərk edəcək Karen Donfridə görüşlər keçirilməsi barədə razılıq əldə edilib.

XİN: "Aİ missiyasının əsas vəzifəsinin "Ermənistanı Azərbaycandan qorumaq" kimi təqdim edilməsini qətiyyətlə qınayırıq"

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə Almaniyanın "Deutsche Welle" qəzetində yayımlanmış müsahibədə Avropa İttifaqının (Aİ) Ermənistanı Azərbaycanın rəhbəri Markus Ritterin "Azərbaycanın yaz aylarında hücumu hazırladığını Ermənistan tərəfindən iddia edildiyini", "bela bir hücum olmayacağı təqdirdə, bunun Aİ missiyasının uğuru olacağını" barədə fikirlərini şərh edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, A.Hacızadə bunla bağlı deyib: "Aİ missiyası rəhbərinin Ermənistan tərəfinin yalan və böhtan dolu iddialarını əsas tutaraq, güya Azərbaycanın hər hansı bir hücumu hazırladığı barədə fikirlər səsləndirməsini, Aİ missiyasının əsas vəzifəsinin "Ermənistanı Azərbaycandan qorumaq" kimi təqdim etməsini qətiyyətlə qınayırıq.

Bu missiyanın Azərbaycan və Ermənistan arasında normalaşma prosesinə xələk gətirmək məqsədilə sui-istifadə edilməsinə imkan verilməməsinin zəruriliyi tərəfimizdən dəfələrlə vurğulanıb. Aİ missiyasının Ermənistanında yerləşməsinin müvafiq qaydada Azərbaycanın legitim maraqlarını nəzərə alması, habelə Aİ tərəfindən bu missiyanın fəaliyyətinin qarşılıqlı inam və etimadı

sarsıtmaq şəkildə həyata keçirilməsi təmin edilməlidir. Ermənistan tərəfinin Aİ missiyasının mövcudluğundan vəziyyəti daha da gərginləşdirmək və öz öhdəliklərindən boyun qaçırmaq məqsədilə sui-istifadə etməsinə imkan yaratmamalıdır. Aİ missiyası yalan və böhtan dolu iddialara yer verməməli və mandatına uyğun fəaliyyət göstərməlidir."

Azərbaycanda memarlıq üzrə ali təhsilin formalaşması və inkişafı XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edir. Belə ki, 1920-ci ildə fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Politeknik İnstitutunun tərkibində İnşaat fakültəsi (sonradan Memarlıq-İnşaat fakültəsi) yaradılmış və 1935-ci ilə kimi bu fakültədə 344 tələbə təhsil almışdır.

1934-cü ildə isə institutda ayrıca olaraq Memarlıq-İnşaat fakültəsi təşkil olunmuşdur. Yeni fakültənin yaradılması kadr hazırlığı prosesini daha da sürətləndirmişdir. O dövrdə həmin fakültəyə xüsusi qabiliyyəti, savadı və ən əsası, memarlığa yüksək marağı olan gənclər qəbul edilirdi. Onlardan biri də görkəmli memar, memarlıq naziri, memarlıq təhsilinin təşkilatçısı Tələt Dadaşov idi.

Bu il Tələt Dadaşovun anadan olmasının 100 ili tamam olur. O, xatirələrində bildirirdi ki, hələ uşaq yaşlarından memar olmaq istəyib. Təəssüf ki, orta məktəbi bitirdiyi illər müharibəyə təsadüf edib. Lakin sonunda öz marağına qalib gəlib. 1945-ci ildə cəbhədən qayıdan Tələt Dadaşov elə həmin il Memarlıq fakültəsinə qəbul olunub. 6 illik təhsildən sonra - 1951-ci ildə təyinatla Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda işə başlayıb. Bir müddət sonra o, aspiranturaya qəbul olub və təhsil almaq üçün Moskvaya göndərilib. Tələt Dadaşov həmin illər memar köməkçisi və tədqiqatçı kimi ölkə üzrə böyük nəqliyyat layihələrinin hazırlanmasında iştirak edib. Moskvada memarlıq üzrə ən son elmi-texniki biliklərə yiyələnən, yaradıcılığını inkişaf etdirən memar 1958-ci ildə Bakıya qayıdıb və böyük zəhməti sayəsində qısa müddətdə peşəkər, xüsusi yaradıcılıq qabiliyyətinə malik mütəxəssis kimi tanınıb. Müxtəlif layihələrdə iştirak edən gənc memar 1961-ci ildən Azərbaycan Dövlət Layihə İnstitutunda memar və baş mühəndis kimi fəaliyyətini davam etdirib.

Tələt Dadaşovun yaradıcılığı daha çox məktəb binalarının layihələndirilməsi ilə bağlı olub. Onun müəllifliyi ilə Bakıda və regionlarda bir sıra məktəb binaları inşa edilib ki, bu gün də həmin binalar memarlığın və təhsil sahəsində mühüm yeri tutur. Onlardan biri də eksperimental layihə əsasında tikintisi 1965-ci ildə başa çatdırılan 13 saylı orta məktəbin binasıdır. Memar təhsil binalarında uşaqların sağlamlığının təmin olunmasına ciddi diqqət yetirib, sinif otaqlarının insolyasiyası problemlərinə, yeni siniflərin günəş şüaları ilə normalara uyğun işıqlandırılmasına xüsusi diqqət yetirirdi. Təsədüfi deyil ki, 1973-cü ildə 13 saylı məktəb binasının layihəsi Moskvada keçirilən ümumittifaq müsabiqəsində "Ən yaxşı məktəb layihəsi" nominasiyasında qızıl medala layiq görülmüşdür.

İşıqlı gələcəyə doğru

Memar Tələt Dadaşovun yaradıcılıq kredosu

müasir tələbləri diqqət mərkəzində saxlayıb, məktəb binasında idman zalı, yeməxana, dərslər və digər otaqların yeni konfigurasiyasını tətbiq edib. Sinif otaqlarının iki coğrafi cəhətə somtlənməsi (ikitərəfli işıqlandırma) şagirdlərin sağlamlığı üçün zəruri olan təbii işıqlandırma təmin edib. Onun müəllifi olduğu layihələr əsasında yaradılan sinif otaqlarının sağlam, təmiz, işıqlı mühiti Tələt Dadaşovun Azərbaycan xalqına, onun gələcəyi olan uşaqlara sevgisinin təzahürü idi.

Tələt Dadaşov praktik olaraq tətbiq etdiyi yaradıcılığını və elmi-texniki metodlarını nəzəriyyəyə də əks etdirirdi. Onun müəllifi olduğu "Bakı şəhəri məktəblərinin bəzi spesifik xüsusiyyətləri", "Sinif otaqlarının təbii işıqlandırılması", "Azərbaycan SSR şəhər məktəblərinin layihələndirilməsi və tikintisi məsələləri-nə dair" və "Yeni tipli məktəblərin dizaynına dair bəzi qeydlər" adlı elmi məqalələr bu gün də məktəb binalarının layihələndirilməsi işində qiymətli tədqiqat hesab olunur.

Biz bir neçə il öncə Tələt Dadaşovun elmi, pedaqoji fəaliyyətini araşdırırdıq. Onun 1964-cü ildən Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin arxivində toplanılan şəxsi işinə nəzər salanda heyrotəmiz faktlarla qarşılaşdıq. Son demə, o, orta məktəblərlə bağlı bir neçə səhifəlik elmi məqalə üçün 3 il müddətində Bakıda və regionlardakı məktəbləri gəzib, məktəb binalarının memarlığı ilə bağlı tədqiqat aparıb və çox aktual problemləri ortaya çıxarıb. Məsələn, Tələt Dadaşov həmin tədqiqatlardan sonra universitetdə keçirilən seminarların birində yeni təkliflə çıxış edərək təbii işıqlandırma probleminin həlli çətin olan yerlərdə məktəb binalarının ayrı-ayrı korpuslarına bölünməsi ilə insolyasiyanın təmin edilməsi və korpusların vahid kompozisiyada birləşdirilməsini təklif etmişdir. Onun məruzələri ilə tanış olanda görürük ki, Tələt müəllim həm alim, həm də istedadlı memar olub. O, ən kiçik nüansı belə gözərd etməyib, problemləri həll etməklə yanaşı, həmin problemləri məharətlə üstünlüyə çevirib. T.Dadaşovun memarlığı ilə inşa edilən məktəblərdə sinif otaqları uşaqların yaş qruplarına, fənlərin xüsusiyyətlərinə görə xüsusi ustalıqla hazırlanıb.

Görkəmli memarın əsas üstünlüklərindən biri də onun öz yaradıcılığını mühitin, təbii mühitə uyğunlaşdırması olub. Memar çalışıb ki, inşa edilən bütün tikililər vahid kompozisiyanın bir parçası olsun. Tələt müəllim şəhərsalma problemlərinə də xüsusi həssaslıqla yanaşıb, layihələrində binaların ətraf mühitlə düzgün bağlanılmasına ciddi diqqət yetirib. Onun bu istiqamətdə də dərin araşdırmaları var. Bununla bağlı Moskvada, Sverdlovskda bir neçə dəfə elmi seminarlarda, konfranslarda çıxış edib. Hər zaman topladığı bilik və təcrübəni geri qayıdan kimi həmkarları, tələbələri ilə bölüşüb. T.Dadaşovun şəhər parklarının memarlığı, şəhərlərdə yaşillıqla bağlı narahatlıqları olub və hər fürsətdə, mütəxəssislərin toplanacağı bütün tədbirlərdə bu problemə diqqət çəkib.

Tələt Dadaşovun digər ictimai binalar və memarlıq irsimizlə bağlı da dərin tədqiqatları mövcuddur. "Azərbaycanda ictimai binaların memarlığının inkişafı", "İnkişafda olan ictimai binaların arxitekturasına xüsusi diqqət yetirib, bu gün də aktual olan problemlərin həlli üçün ən

canlı ictimai binaları və memarlıq irsi" adlı tədqiqatları bu gün də aktualdır. Həmin tədqiqatlardan xüsusi olaraq "Konstruktivizmin Azərbaycan memarlığına təsiri"ne toxunmaq istərdik. 1920-ci illərdə memarlıq avangardının meydana çıxması böyük mədəni hadisə idi. Bu hadisə sürətli şəkildə şəhərlərin yeni simasını formalaşdırıb, yeni ruh yaradırdı. Həmin dövr bir çox ictimai bina inşa edilib, yaşayış məskənləri salınıb. Tələt Dadaşov bu tədqiqatında həmin dövrü, konstruktivizmin Azərbaycan memarlığına təsirini və yaranan yeni memarlıq üslubunu araşdırıb. Hesab edirik ki, onun bu və bu kimi tədqiqatları indi də qiymətli elmi araşdırmalar sırasındadır.

Tələt Dadaşov uzun müddət Memarlıq kompozisiyası kafedrasının müdiri, universitetin Elmi Şurasının elmi katibi vəzifələrində çalışıb. O, tutduğu bütün vəzifələrdə yüksək intellekt, mədəniyyət, təşkilatçılıq qabiliyyəti nümayiş etdirirdi. Tələt müəllimin elmi hazırlığına, bilik və savadına universitetimizdə onunla çalışan hər kəs yaxşı bələd idi. Memarlıq fakültəsinin Elmi Şurasında onun Memarlıq layihələndirilməsi və şəhərsalma kafedrasına yenidən dosent seçilməsi zamanı Azərbaycanın tanınmış memarı, şəhərsalma mütəxəssisi, professor Fikrət Hüseynov çıxış edərək Tələt Dadaşov haqqında bu sözləri demişdir: "Tələt müəllimi hamımız tanıyırdıq və düşünürəm ki, onun necə istedadlı pedaqoq və şəffaf alim olduğunu demək artıq olardı. Çox sevincliyəm ki, Tələt Dadaşov kimi böyük ziyalı və alim bu kafedradadır və bizim birgə işləmək imkanımız var". Bu, onun alim kimi fəaliyyətinə verilən dəyər, bilik və savadı, istedadı, zəhməti sayəsində öldü etdiyi peşəkərliyinin nəticəsi idi.

Tələt müəllim tələbələrinin gözündə də ən yaxşı müəllimlərdən biri olub. Yeno də arxiv sənədlərinə diqqət çəkmək istərdik: 1985-ci ildə tələbələr arasında Tələt Dadaşovun müəllim kimi fəaliyyəti haqqında 21 sualdan ibarət gizli sorğu keçirilib. Onun tələbəkərligi, mühazirələri, seminarları aparması, tələbələri tədqiqata cəlb etməsi, qiymətləndirmə meyarları və s. öyrənilir. Nəticə çox müsbətdir - tələbələr böyük əksəriyyəti ondan razılıq edib.

Əminəm ki, mənəm kimi digər tələbələr də bu gün Tələt müəllimi böyük sevgi, hörmət və minnətdarlıq hissi ilə xatırlayır. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Tələt müəllimin tələbələri ilə münasibəti təkcə tələbəlik illərini əhatə etmirdi. O, hər zaman tələbələrini soruşayıb, axtarıb tapırdı və on yaxşılarını universitetdə işləməyə dəvət edirdi. Bu gün universitetimizdə çalışan bir neçə müəllimimiz var ki, onlar Tələt müəllimin tekiidi ilə istehsalatdan gəlirlər. Bu, onun ziyalı missiyasından irəli gəlirdi. O çalışırdı ki, kadr hazırlığına ən yaxşı mütəxəssislər cəlb olunsunlar.

Bir nüansı da vurğulamaq yerinə düşərdi. Tələt Dadaşov memar, yaradıcı insan olaraq davranışı, geyim tərzi ilə də seçilirdi. O, hər zaman yüksək zövqlə və dəb ilə geyinirdi. Görünür, bu da onun müstəsna yaradıcı ruhundan irəli gəlirdi.

Tələt Dadaşovun fəaliyyəti bir-iki təşkilat, qurumla çərçivələnmişdir. O, yaradıcılıq, elmi və ictimai fəaliyyətini paralel aparmayı bacaran ziyalı idi. Dəfələrlə Azərbaycan Memarlar İttifaqı İdarə heyətinin üzvü seçilib, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının İctimai elmlər bölməsinin elmi katibi olub. Ən yaxşı layihələr üzrə müxtəlif respublika müsabiqələrinə münisiflər heyətində təmsil edilib. Şərq Ölkələri Beynəlxalq Memarlıq Akademiyasının müxbir üzvü seçilib və ölkəmizin sərhədlərindən kənar da yaxşı tanınıb. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, Tələt Dadaşov XX əsr Azərbaycan memarlığında iz qoymuş və memarlıq elminin inkişafında böyük xidmətləri olan görkəmli memarlarımızdandır.

Gülçöhrə MƏMMƏDOVA,
memarlıq doktora,
Azərbaycan Memarlıq və İnşaat
Universitetinin rektoru

Azərbaycanda yüksəkixtisaslı kadrlar yetişdirən Kibertəhlükəsizlik Mərkəzi yaradılıb

Ölkədə getdikcə artan kibertəhlükəsizlik çağırışlarına cavab olaraq, "PAŞA Holding" Şirkətlər Qrupunun dəstəyi ilə Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi İsrailin texnologiyaya üzrə ən nüfuzlu ali təhsil müəssisəsi - "Technion" İnstitutu ilə birgə Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzini təsis edib.

Ölkənin kibertəhlükəsizlik imkanlarını gücləndirmək məqsədilə yaradılan mərkəz bu sahədə yüksəkixtisaslı mütəxəssis və təlimçilərin yetişdirilməsində əsas mərkəz rolunu oynayacaq. Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzində 3 il ərzində 1000-dən çox şəxsə təlim verilməsi nəzərdə tutulub. Eyni zamanda mərkəzdə 15 təlimçinin yetişdirilməsi sayəsində gələcəkdə ölkəmizdə kibertəhlükəsizlik sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması geniş vüsət alacaq. Kibertəhlükəsizlik sahəsində regionda lider ölkələrdən hesab edilən İsrailin peşəkar mütəxəssis heyəti Azərbaycanı gələcək təlim iştirakçılarını ən son kibertəhlükəsizlik təhdidlərini, tendensiyaları və ən yaxşı təcrübələri əhatə edən bilik və bacarıqlarla təmin edəcəklər. Mərkəzdə ən müasir texnologiya və avadanlıqlarla təchiz olunmuş sinif otaqları, təlim otaqları, simulyasiya otaqları və laboratoriyalar yaradılıb. Tələbələr həmin laboratoriyal-

larda tədqiqat aparaq, müxtəlif kibertəhlükəsizlik məhsulları yaratmaq biləcəklər.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, martın 28-də baş tutan açılışda Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev, rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev, İsrailin keçmiş xarici işlər naziri, "Technion"un səfiri Qabi Aşkenazi, "Technion" İnstitutunun icraçı vitse-prezidenti və baş direktoru Boaz Qolani, İsrail səfirliyinin nümayəndələri

və digər qurumların rəsmiləri iştirak ediblər. Onlar Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzində yaradılan şəraitlə tanış olublar.

Açılışda çıxış edən rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat naziri Rəşad Nəbiyev Kibertəhlükəsizlik Mərkəzinin yaradılmasını ölkəmizin kibertəhlükəsizlik sahəsindəki inkişafını istiqamətində mühüm addım kimi qiymətləndirib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Mərkəzində dərslərə atılıq start verilib. 2000 nəfərin müraciət etdiyi

seçimlərdə imtahan və müsahibə mərhələlərindən uğurla keçən 60 nəfər dərslərə cəlb olunub. Tədris müddətində ixtisaslaşmış kadr hazırlığı, məlumatlandırma təlimləri, yüksək vəzifəli kibertəhlükəsizlik mütəxəssislərinin ixtisas artırması üzrə təlimlər, kibertəhlükəsizlik məhsullarının araşdırılması və məhsul hazırlığı olmaqla 4 istiqamətə təlimlər keçiriləcək. "Technion" İnstitutunun təlim programına əsasən keçiriləcək təlimlərdə nəzəri və praktik biliklər öyrədiləcək.

Hər təlim periodu üçün 60 nəfər mütəxəssisin hazırlanması nəzərdə tutulur. Təlimlərdə 3 növ mütəxəssisin hazırlanması planlaşdırılır: "Red Team" (hücum), "Blue Team" (müdafiə), "SOC Team" (analitika). Hər birində 20 nəfər olmaqla 3 növ ixtisasda hücum, müdafiə və analitiklərdən ibarət komandalar tədris müddətində simulyasiyalarda iştirak edərək bacarıqlarını inkişaf etdirəcəklər. Təlimi uğurla bitirənlər "Technion" İnstitutunun rəsmi sertifikatı təqdim olunacaq.

DTX-də Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının yaradılmasının 104 illiyi təntənəli şəkildə qeyd edilib

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1997-ci il mart ayının 23-də imzaladığı müvafiq sərəncamla 28 mart tarixi Azərbaycan Respublikasının təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günü kimi təsis edilmişdir.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətindən (DTX) AZƏRTAC-a bildirilib ki, Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının yaradılmasının 104-cü ildönümü və peşə bayramı ilə əlaqədar DTX-nin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev və Xidmətin rəhbər əməkdaşları Fəxri xiyabanda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edərək önlü əklil qoyub, dahi şəxsiyyətin öz xatirəsinə dərin ehtiramlarını bildirdilər.

Görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi yad edilərək məzarı üzərinə gül dəstələri düzülüb.

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) şəxsi heyəti Şəhidlər xiyabanını da ziyarət edib, qəhrəman Vətən övladlarının və Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı şəhid olmuş təhlükəsizlik orqanları əməkdaşlarının məzarlarını ziyarətə gül dəstələri düzülüb, Xidmətin adından "Əbədi məşəl" abidəsinin önünə əklil qoyulub.

Tədbirin DTX-nin akt zalında keçirilən rəsmi hissəsində DTX-nin rəhbər şəxsləri və əməkdaşları, Azərbaycan təhlükəsizlik orqanlarının veteranları, DTX-nin Heydər Əliyev adına Akademiyasının kursantları iştirak ediblər.

Azərbaycanın suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda həlak olmuş şəhidlərimizin xatirəsi bərdəşliklə yad edildikdən və Dövlət himni səsləndirildikdən sonra DTX-nin rəisi general-polkovnik Əli Nağıyev çıxış edərək

şəxsi heyətə və veteranlara peşə bayramı münasibətilə təbriklərini çatdırıb. Xidmət rəisi bir əsrdən çox yaşlı olan təhlükəsizlik orqanlarının təşəkkülündən geniş söz açıb, bu orqanların inkişafında və milli maraqlara xidmət edən təşkilat kimi formalaşmasında Ulu Öndərin əvəzsiz xidmətlərini qeyd edib. O, Heydər Əliyevin sovetlər dönəmi kimi çətin bir vaxtda xüsusi xidmət orqanlarının milliləşdirilməsi prosesini cəsarətlə və uğurla apardığını, Azərbaycanlı kadrları bu mühüm qurumda yüksək vəzifələrə irəliləyərək cəhdini vurğulayıb.

General-polkovnik Əli Nağıyev bildirib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi altında və birbaşa göstərişləri əsasında fəaliyyətini müasir çağırışların tələblərinə uyğun qaydada quran DTX-də bu gün də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin təhlükəsizlik orqanlarında təməlini qoyduğu peşəkarlıq məktəbi layiqincə davam etdirilib, Azərbaycanda sabitlik və əmin-amanlıq etibarlı şəkildə qorunub saxlanılır.

DTX-nin maddi-texniki bazasının daha da möhkəmləndirilməsindən, əməkdaşların mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasından və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsindən də

bəhs edən Xidmət rəisi bütün bunların dövlət başçısının dəstəyi nəticəsində mümkün olduğunu söyləyib.

Çıxışında dünyada gedən və ciddi təlatümlərlə müşayiət olunan geosiyasi proseslərə də toxunan general-polkovnik Əli Nağıyev Azərbaycana qonşu olan bəzi dövlətlərin hazırda respublikamızın təhlükəsizliyinə qarşı yönələn məkrli əməllərindən danışıraq qeyd edib ki, həmin dövlətlərin xüsusi xidmət orqanlarının kəşfiyyat-pozuculuq fəaliyyətinin və təxribatlarının qarşısı qətiyyətlə alınır və ölkəmizdə hökm sürən təhlükəsizlik mühiti daima etibarlı şəkildə qorunur.

Xidmət rəisi Əli Nağıyev eyni zamanda xüsusi vurğulayıb ki, Müzəffər Ali Baş Komandanın yüksək sərkərdəlik məharəti, Azərbaycan Ordusunun rəşadətli sayəsində işğaldan azad olunmuş və hazırda genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinin aparıldığı ərazilərdə "Böyük Qayıdış" proqramı əsasında vətəndaşlarımızın köçürülməsi prosesinin müvəffəqiyyətlə gerçəkləşdirilməsi üçün digər dövlət orqanları kimi DTX tərəfindən də bütün imkanlar səfərbər olunacaqdır.

Daha sonra tədbirdə çıxış edənlər Ulu Öndərin təhlükəsizlik orqanlarında 25 illik xidməti fəaliyyəti dövründə nümayiş peşəkarlıq nümunələrindən, Heydər Əliyevin birbaşa rəhbərliyi altında uğurla keçirilmiş əməliyyatlar, eləcə də müasir dövrdə təhlükəsizlik orqanlarının qarşısında duran vəzifələr barədə fikirlərini bölüşüblər.

Çıxışlardan sonra xidmətdə əldə etdikləri nailiyyətlərə görə fərqlənmiş əməkdaşlara mükafatların təqdim olunması mərasimi keçirilib. Tədbirdə şəxsi heyət adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevə müraciət oxunub, göstərdiyi etimada, diqqət və qayğıya görə ölkə başçısına xüsusi minnətdarlıq ifadə olunub, DTX-nin əməkdaşlarının milli maraqların və təhlükəsizliyin keşiyində daim ayıq-sayıq duracaqları, bu müqəddəs missiyanın yerinə yetirilməsi üçün bundan sonra da var qüvvə ilə çalışacaqları qətiyyətlə bildirilib.

Sonda DTX-nin "Real" TV ilə birgə hazırladığı "La Vira - məxfi menyü" sənədli filmi nümayiş olunub.

Tədbirin bədii hissəsi DTX-nin Mədəniyyət Mərkəzində tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimlərinin ifasında konsert proqramı ilə davam edib.

Azərbaycan Ordusunda kibertəhlükəsizlik təlimi keçirilir

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənov və nazirliyin digər rəhbər heyəti "Kibertəhlükəsizlik təlimi - 2023" təlimini izləyib.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Baş idarə rəisi general-mayor Məmməd Eminov Kibertəhlükəsizlik qovşağında təlimlə bağlı müdafiə nazirinə məruzə edib. Bildirilib ki, təlimin keçirilməsində

əsas məqsəd Azərbaycan Ordusunun Elektron İnformasiya Sisteminin tərkibində bütün növ qarargahlarla, həmçinin komanda məntəqələri ilə məlumatların təhlükəsiz mübadiləsinin təmin etmə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, eləcə də sistemdə və digər informasiya resurslarında mövcud təhlükələr barədə istifadəçilərin maarifləndirilməsi, ehtimal olunan kiber hücumlara qarşı müdafiə qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsidir.

Ən yeni texnoloji avadanlıqlarla təchiz edilmiş qovşaqlarda keçirilən təlimdə hərbi qulluqçular kibertəhlükəsizlik tədbirləri üzrə müxtəlif tapşırıqları icra etməklə bilik və bacarıqlarını daha da təkmilləşdirəcəklər. Müdafiə naziri təlimin gedişatını müşəbit qiymətləndirib və Azərbaycan Ordusunda kibertəhlükəsizlik tədbirlərinin daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı komandanlıq qarşısında müvafiq tapşırıqlar qoyub.

Tank bölmələrinin döyüş hazırlığı təkmilləşdirilir

Cari ilin hazırlıq planına əsasən ümumqoşun poliqonunda Azərbaycan Ordusunun tank bölmələri ilə döyüş hazırlığı üzrə müxtəlif gələcəyə yerinə yetiriləcək.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, tank heyətləri ərazidə təbii və süni maneələrin dəf edilməsi, döyüş məşinlərinin idarə olunması, şərti düşmən hədəflərinin yerindən və hərəkatından məhv edilməsi üzrə qarşıya qoyulan tapşırıqları müvəffəqiyyətlə yerinə yetiriblər. Hərbi qulluqçuların bilik və bacarıqlarının artırılması, eləcə də döyüş vərdislərinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə keçirilən təlimlər davam edir.

Mart soyqırım tarixində yaddaşında

Erməni millətçiləri dənizdən-dənizə mifik "böyük Ermənistan" ideyasını gerçəkləşdirmək məqsədilə müxtəlif vaxtlarda soydaşlarımızı qarşı etnik təmizləmə, deportasiya və soyqırımları həyata keçiriblər. Azərbaycan xalqının başına gətirilən ən dəhşətli faciələrdən biri də 1918-ci ilin mart-aprel aylarında daşnak-bölshevik silahlı dəstələri tərəfindən xüsusi qəddarlıqla törədilmiş kütləvi qırğınlardır.

Bakı Xalq Komissarları Sovetinin sədri Stepan Şaumyanın başçılıq etdiyi bölshevik-dəşnak rejiminin hakimiyyəti Bakıda azərbaycanlılara qarşı milli qırğın törədərək xalqın oyanmaqda olan azadlıq arzusunun beşikdə ikən boğmaq, müsəlmanlara "dərs vermək" istəyirdi.

Bakıda törədilən 1918-ci ilin mart soyqırımında "Daşnak-sütyun" bölsheviklərinin zərbə qüvvəsini təşkil etdi. Digər tərəfdən, Şaumyanın təşkilatçılığı ilə Birinci Dünya müharibəsi cəbhələrindən geri çəki-

lən erməni ösgər və zabitləri Bakıda cəmləşdirildi. Bakıda azərbaycanlılara qarşı törədilən soyqırımın əsas təşkilatçısı və icraçısı Leninin Qafqaz işləri üzrə müvafəqəti fəvqoladə komissar təyin etdiyi Şaumyan idi. Onun təşkil etdiyi "Qırmızı ordu"nun tərkibi də, demək olar ki, tamamilə ermənilərdən ibarət idi.

Bunu AZƏRTAC-a açıqlamasında Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Analitik və üzvi kimya kafedrasının müdiri kimya elmləri doktoru, professor Əli Zalov bildirib. O

qeyd edib ki, bu ərəfədə Azərbaycan milyonçusu Hacı Zeynalabdin Tağıyevin Lənkəranda xidmət edən oğlu Məhəmməd Tağıyev təsadüfən ölümlə silahdan açılan atəş nəticəsində həlak olmuş, müsəlman alayının zabitləri onun dəfnində iştirak etmək üçün Bakıya gəlməmişdilər. Dəfn mərasimindən sonra zabitlər "Evelina" gəmisini ilə Lənkərana qayıtmalı idilər. Ölvermiş meqamın yetişdiyini görən ermənilər gizli şəkildə Rus Milli Şurası, Xəzər matrosları, esər və menşevik partiyaları arasında belə bir şeyə yaydılar ki, gəmi "Evelina" ilə gedən zabitlər Lənkəranda olan müsəlman hərbi dəstələri ilə birlikdə Muğandakı rus-molokan kəndlərini məhv etmək tapşırığı alıblar. Bu təxribat karakter-

li şeyə öz notəsini verdi. Bakıda olan bütün qeyri-azərbaycanlı siyasi və hərbi qüvvələr "Evelina" gəmisinin tərkislah edilməsinə tərəfdar oldu.

Martın 30-da saat 16:40 radələrində erməni kilsəsinin yanında toplaşan daşnak dəstələri müsəlmanlara ilk atəş açdılar və soyqırımına başladılar. Şaumyanın xahişi və Leninin xüsusi göstərişi ilə Saritsindən gəndirilən 2 toygara havadan, hərbi gomilər isə dənizdən şəhərin azərbaycanlıları yaşayan məhəllələrini bombaladılar. Azərbaycan xalqına divan tutmaq üçün əllərinə fürsət düşmüş daşnaklar erməni neft sənayeçilərinin barjalarında qoyulmuş toplardan Abşeronun şimalındakı kəndləri də atəşə tutdular. Martın 31-də silahlı erməni ösgərləri müsəlmanla-

rın evlərinə soxulur, onları xəncər və süngü ilə doğrayır, uşaqları yanan evlərin içinə atır, körpələri süngüyə keçirirdilər. Dinc əhalini qorxudan dəhşətə gətirib istədiklərinə nail olmaq üçün hər cür vəhşiliklərə əl atan bölshevik-erməni cəlladları müsəlman qadınlarını daha ağır formada qətlə yetirirdilər. Şəhərin təkcə bir yerində qulaqlar, burunları kəsilmiş, qanrınları yirtılmış 57 müsəlman qadını cəssəd tapılmışdı. Çoxlu gənc qadını diri-diri divara mıxlamışdılar. Bir çox müsəlman məhəllələri məhv edildikdən sonra martın 31-də axşamüstü İçərişəhərin alınması əməliyyatı başlandı.

Dəhşətli soyqırımına məruz qalan azərbaycanlılar martın 31-də müqaviməti dayandırdılar. Lakin erməni daşnak

birləşmələri soyqırımını aprelin 2-si gecədə xeyli keçənədək davam etdirirdilər.

Rəsmi məlumatlara görə, mart soyqırımını nəticəsində Bakıda 12 mindən çox azərbaycanlı qətlə yetirilmişdi. Bölshevik daşnak birləşmələri "Kaspi" mətbəəsini, "Açıq söz" qəzetinin redaksiyasını, "İsmailiyyə" binasını yandırmış, "Təzəp" məscidinin minarələrini top atəşi ilə zədələmişdilər. Daşnak-bölshevik hərbi birləşmələri Bakıdan sonra Qarabağın bölgələrində, həmçinin Şərqi Anadoluda, Cənubi Azərbaycanda da soyqırımları törətmişlər.

"Qarabağda baş verən qırğınlardan biri mənim doğulub boya-başa çatdığım və 30 il erməni işğalı altında qalan Cəbrayıl rayonunun indiki Xələfli

kəndində (o zaman Cəbrayıl qəzasının Eyyvatlı kəndi adlanırmış) baş verib. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin Fəvqoladə İstintaq Komissiyasına aid olan bu sənəd Dövlət Arxivinin Xüsusi Fondları Şöbəsinə saxlanılır. Göstərilən sənədlərdə qeyd edilir ki, 1918-ci ilin qışında Cilan və Mülküdərə kəndlərindən onlarla qonşu olan müsəlman Eyyvatlı kəndinin silahı erməni dəstələri hücum etmişlər. Onların açdığı atəş nəticəsində Eyyvatlı kəndinin sakini Hüseyin Allahverdi oğlu qətlə yetirilmişdi. Bu zaman kənd sakinləri evlərini, mal-mülklərini və heyvanlarını başlı-başına buraxaraq hərə bir tərəfə qaçıb dağılımışdılar. Ermənilər Eyyvatlı kəndini tamamilə çapıb-talamış, mal-qaramı isə sürüb apar-

mışlar. Hücum edən erməni silahlı dəstələri eyyvatlıları qorxutmaq üçün hündürdən qışqırırmışlar: "Qaçın, yoxsa hamınızı qıracağıq". Kənd sakinləri Valeh Novruz oğlu və Nəsir Molla İsmayıl oğlu hücum edənlər arasında Cilan sakini Hayqa Arustamyanı və Markar Davidiyanı tanıyırmış. 1920-ci il martın 28-də Gəncə Dairə Məhkəməsinə A.B.Moskivinin hakimiyyəti və məhkəmə üzvləri N.Yatryemski və Q.V.Lisenko, katib Z.M.Melkonov və prokuror M.L.Karişkovskinin iştirakı ilə məhkəmə üzvü Q.V.Lisenkonun "Cəbrayıl qəzasının Eyyvatlı kəndinin talan olunması haqqında" məruzəsi dinlənmişdi. Bu məruzə 1920-ci il martın 7-də hazırlanmışdı", - deyər Ə.Zalov bildirib.

Azərbaycan zəfərin nəticələrini də layiqincə qoruyur

Əvvəli 1-ci səh.

Azərbaycan ərazilərində istənilən vaxt antiterror əməliyyatı apara bilər

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov qeyd edib ki, Qarabağ iqtisadi rayonunda, Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti məsuliyyət zonasında ermənilərin yaşadığı torpaqlar Azərbaycanın suveren əraziləridir. "2020-ci ildə imzalanmış 10 noyabr üçtərəfli Bəyannaməsinə əsasən, Qarabağda yaşayan ermənilərə humanitar məqsədlə yüklərin daşınması üçün ancaq Laçın-Xankəndi yolundan istifadəyə icazə verilmişdir. Digər torpaq yollarından istifadə, yeni yolların çəkilməsi və gizli yollarla hərbi təyinatlı məqsədləri reallaşdırmaq tamamilə yolverilməzdir, imzalanmış bəyannamədə ziddir. Nəzərə almaq lazımdır ki, üçtərəfli Bəyannamədə erməni quldur dəstələrinin ərazilərimizdən tamamilə çıxarılması nəzərdə tutulub. Buna baxmayaraq, Ermənistan Qarabağda hərbi tör-töküntüləri saxlayır və gizli yollarla hərbiçilərin rotasiyasını və təminatlarını həyata keçirir. Azərbaycan Hayastandan bu özbəşənliklərin dayandırmasını dəfələrlə tələb edib, hətta onları bu davranışlarının video görüntülərini də təqdim edib. Amma onlar tələblərimizə məhəl qoymayıaraq separatçıları silahlandırmağa və yenidən müharibə riskini artırmağa davam ediblər".

Deputat vurğulayıb ki, torpaqlarımızda ermənilərin özbəşənliklərini davam etdirməsinə yol vermək olmaz: "Ona görə də ordumuz hərbi əməliyyat keçirərək erməni-

lərin istifadə etdikləri bütün gizli yollarda nəzarətimizi bərpa edib. Ordumuzun keçirdiyi bu əməliyyat bir daha göstərdi ki, Azərbaycan öz ərazilərində istənilən vaxt antiterror əməliyyatı apara və ermənilərin məskunlaşdığı ərazilərdə dövlət quruluşunu bərpa edə bilər. Hesab edirəm ki, növbəti əməliyyatımız Laçın yolunun Hayastana birləşdirilməsi hissədə nəzarət-keçid məntəqəsinin yaradılması ilə bağlı olmalıdır. Bu nəzarət-keçid məntəqəsində Hayastandan ölkəmizin ərazisinə daxil olan bütün şəxslərin və yüklərin yoxlanılması həyata keçiriləcəkdir. Bu, beynəlxalq normalara da uyğundur. Üçtərəfli Bəyannamədə yazıldığı kimi, maneəsiz keçid məsələsi gündəmə gələrsə, bu bəyannamədə Ermənistan da rəyət etməli, 4,6 və 9-cu bəndlər dərhal icra olunmalı və Naxçıvana Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə maneəsiz keçidimiz təmin ediləcəkdir".

A.Badamovun sözlərinə görə, Rusiya və Hayastan hələ də öz öhdəliklərini icra etməkdən yayınır: "Bəlo olan halda, Laçın yolunda çox ciddi nəzarət tədbirləri təşkil olunmalı və humanitar məqsədlər istisna olmaqla, digər bütün hərəkətlər qadağan

edilməlidir. Qarabağda yaşayan ermənilər Azərbaycan qanunları ilə yaşamağı özlərləni başa düşməlidirlər. Ermənilər Azərbaycan cəmiyyətinə növbəti əməliyyat üçün edilən çağırışlara nə qədər tez cavab versələr, bu, onların özləri üçün daha faydalı olar".

Əməliyyatın nəticələri qısa zamanda qəbul edilirdi

Milli Məclisin deputatı Bəhrux Məhərrəmov bildirib ki, Laçın yolunun şimalındakı torpaq yollarından qeyri-qanuni fəaliyyətlər üçün istifadə separatçılara yalnız hərbi-təxribat törətmək imkanları yaratmırdı: "Elə bir mənşərə formalaşdırmışdı ki, sanki Ermənistan və havadarları bölgədə Azərbaycanın iradəsinə zidd tədbirlər reallaşdırırlar. Lakin Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən böyük peşəkərliliklə lokal zəruri nəzarət tədbirləri həyata keçirildi. Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev Hayastana və onun havadarlarına, həmçinin bütövlükdə dünyaya göstərdi ki, bölgənin sahibi biziz və Azərbaycan qələbə qazandı ki, Zəfərin nəticələrini də ləyaqətlə qorumağı yaxşı bacarır".

Deputatın dediyinə görə, bu əməliyyat eyni zamanda özünü Ermənistanın və separatçıların himayəçisi kimi aparan Fransa, İran, Avropa Parlamenti və Rusiya sülhməramlıları üçün də dərs oldu: "Məhz belə havadarlarının sayosində Qarabağdakı erməni ordu qalıqları və qanunsuz silahlı dəstələr təxribatları açıq və intensiv şəkildə həyata keçirirdilər. Belə bir fikir formalaşdırmağa çalışırdılar ki, sanki təxribatçılar Rusiya əsgərlərinin himayəsi altında istədiklərini edə bilərlər. Ermənilər məhz bu euforiyaya qapılaraq yenidən fəallaşmağa və revanşist bəyannatlar verməyə başlamışdılar. Lakin Ali Baş Komandan sözügedən ərazilərə nəzarət tədbirləri komandası verməklə prosesi kökündən neytrallaşdırdı".

B.Məhərrəmov qeyd edib ki, müasir dövrdə qələbələr beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən qəbul edilməsi də vacibdir: "Vətən müharibəsi və sonrakı dövrlərdə Fərrux, Qisas və sentyabr əməliyyatlarında olduğu kimi, proseslər bu dəfə də ölkəmizin iradəsinə uyğun şəkildə inkişaf etdi. Azərbaycanın öz ərazisində həyata keçirdiyi, hüquqa və ədalətə əsaslanan əməliyyat Hayastan və havadarlarının hamı-küyünə baxmayaraq, qısa zamanda həm beynəlxalq ictimaiyyət, həm də elə ermənilər tərəfindən qəbul edildi. Həm Ermənistan əhalisi, həm də Qarabağda yaşayan ermənilər üçün bir daha aydın oldu ki, proseslər istənilən halda yalnız Azərbaycanın iradəsi və ssenarisinə uyğun inkişaf edə bilər".

Nəzrin QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Milli Məclisin Mətbuat və İctimaiyyətlə Əlaqələr Şöbəsinin məlumatı

Martin 28-i axşam saatlarında Milli Məclisin deputatı Fazil Mustafaya paytaxtın Sabunçu rayonunda yaşadığı evin qarşısında odlu silahdan açılmış atəş nəticəsində xəsarət alıb. Faktla bağlı hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən cinayət işi açılıb.

TƏBİB-dən verilən məlumata görə, Fazil Mustafaya sağ çiyinin, sağ budun yuxarı üçdə birinin güllə yarası diaqnozu ilə hazırda zəruri tibbi xidmətlərin göstərilməsi davam edir. Onun vəziyyəti stabil olaraq qiymətləndirilir və həyatı təhlükəsinin olmadığı bildirilir.

Qeyd edək ki, hazırda BMT Baş Assambleyasında keçiriləcək yüksək səviyyəli iclasda iştirak etmək məqsədilə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Nyu York şəhərində işgüzar səfərdə olan Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova hadisə ilə bağlı məlumat aldıqdan sonra Fazil Mustafanın ailəsi ilə əlaqə saxlamış, onun vəziyyəti ilə maraqlanmışdır.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Mədinədə "Qurani-Kərim" in nəşr edildiyi Kral Fəhd kompleksində olub

Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının İslam işləri, dövlət və irşad naziri Şeyx Əbdüllətif Al Əş-Şeyxin dövlət ilə bu ölkədə rəsmi səfərdə olan Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin (QMI) sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadənin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti Mədinə şəhərində "Qurani-Kərim" in nəşr edildiyi Kral Fəhd nəşriyyat kompleksində olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, nəşriyyat kompleksinin baş katibi Atif bin İbrahim Əl-Olayan ilə keçirilən görüş zamanı bu qurumun QMI ilə əməkdaşlıq perspektivləri, Mükəddəs "Qurani-Kərim" in nəşri və tərcüməsi ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Nümayəndə

heyətinin üzvləri çap prosesini izləyib, nəşriyyat kompleksinin fəaliyyəti və gələcək planlarından bəhs edən vizual təqdimata baxıblar. Onlara məlumat verilib ki, Kral Fəhd kompleksi "Qurani-Kərim" in nəfis şəkildə çapdan çıxmış nüsxələrinə görə çoxlu beynəlxalq və yerli mükafatlara layiq görülüb. Qonaqlara "Qurani-Kərim" in dünyanın ən nüfuzlu ilahiyatçı alimləri tərəfindən qeyri-ərəb dillərinə tərcümə olunmuş nüsxələri də təqdim edilib.

Səudiyyə Ərəbistanında "Qurani-Kərim" in 350 milyondan çox nüsxəsi çap olunub. Mükəddəs kitab həmçinin 76 dilə tərcümə edilib, dünyanın bütün ölkələrində yayılıb. Kral Fəhd nəşriyyat kompleksi ən yüksək keyfiyyətli kağızdan istifadə etməklə ildə 20 milyon nüsxə çap edir.

Hayastan kimə güvənir?

"Dəmir yumruq" işə düşəndə Azərbaycanı heç bir qüvvə dayandıra bilməyəcək

Əvvəli 1-ci səh.

Hayastanın təkzibinə və riyakarlığına baxmayaraq, texniki mübahidə vasitələri ilə yolun hərbi daşınması üçün istifadə edildiyi bir daha təsbit olunub.

Martin 24-də növbəti dəfə Xankəndi-Xələf-Tuşşu torpaq yolu ilə qanunsuz hərbi daşınmaları icra edən kolonun hərəkatı müəyyən edilib. Rusiya sülhməramları kontingentinə məxsus 1 ədəd ZTR-82A döyüş maşını, ermənilərin məxsus 3 ədəd tentli KamAZ və üzərində yanacaq çəni olan 1 ədəd KamAZ avtomobilinin hərəkatı texniki mübahidə vasitələrimiz tərəfindən qeyd olub.

Rusiya sülhməramlı kontingenti tərəfindən həyata keçirilən bu cür fəaliyyətlər üçtərəfli Bəyannamə müddəalarının icrası ilə bağlı onların öz üzvlərinə düşən vəzifə borclarının yerinə yetirilməsini məqsəd tutur.

Vəzifə və öhdəliklərinin öksinə olaraq Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda fəaliyyət göstərən qeyri-qanuni erməni dəstələri üçün canlı qüvvə, silah-sursat, mina, eləcə də digər maddi-texniki təminat vasitələrinin daşınmasını müşayiət etməklə sərbəst hərəkatına şərait yaradılması əldə edilmiş razılıqların sülhməramlı kontingent tərəfindən kobud şəkildə pozulması deməkdir. Belə hallara dərhal son qoyulmalıdır.

Mütləq baş verən bu kimi qeyri-qanuni fəaliyyətlər Laçın yolunun Azərbaycan-Ermənistan sərhədinin son nöqtəsində Azərbaycan tərəfindən sərhəd-keçid və nəzarət məntəqəsinin qurulmasını zəruri olduğunu göstərir.

Martin 25-i günorta saatlarında Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdiyi Azərbaycan ərazisindəki qeyri-qanuni erməni silahlı dəstəsinin üzvləri Füzuli rayonunun Yuxarı Veysəlli yaşayış məntəqəsi istiqamətində kənd təsərrüfat işləri adlı altında songörün mühəndis cəhdətdən hazırlanmış məqsədlə qazıntılar aparmağa cəhd göstərmişdir. Bölmələrimiz tərəfindən görülən təxirəsalınmaz tədbirlər nəticəsində aparılan işlər dərhal dayandırılıb.

Göründüyü kimi, Hayastan öz çirkin əməllərindən əl çəkmək istəmir. Azərbaycan bu gün ərazilərində yaşayan ermənilərin reinteqrasiyası üçün dialoq təklif etdiyi halda, Hayastanın və kənar qüvvələrin təsiri, təlimatları əsasında ölkəmizin ərazisində qalan ermənilər hələ konstruktiv yola gəlmək niyyətində olmadıqlarını göstərirlər. Vaxtilə Azərbaycan Hayastana keçmiş münaqişəni dinc vasitələrlə tənzimləmək üçün təklif edirdi. Dinc yollar fayda verməyə, məsələnin güc yolu ilə həll ediləcəyi də vurğulanırdı. Lakin Hayastan Azərbaycanı təklifi düzgün qiymətləndirə bilmədi və nəticədə 44 gün ərzində işğalçı ordu darmadağın edildi.

İndi görünən odur ki, əvvəlki hadisələr yenidən təkrar olunur. Azərbaycan qalib gələn savaştan sonra Hayastana dialoq və barış sazişi təklif etdiyi halda qarşı tərəf bu mövqeni düzgün dəyərləndirməyərək öz çirkin əməllərini davam etdirir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, "dəmir yumruq" bir daha havaya qalxa bilər. Əgər belə hal yaşansa, Hayastan məhv olacaq.

Martin 18-də Tərtər rayonunun Taliş kəndində görülən işlərlə tanış olduqdan sonra Azərbaycan xalqına bayram təbriki ünvanlayan Prezident İlham Əliyev Hayastana və onun havadarlarına sonuncu xəbərdarlığını etdi. Qalib Ali Baş Komandan bildirdi ki, son günlər baş verən hadisələr İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticəsinin Ermənistanla hələ dərs olmadığını göstərir. Çünki aydın şəkildə Hayastanda revanşist qüvvələrin baş qaldırıcıları görünməkdədir. Eyni zamanda məğlub ölkədə yenə də Azərbaycan torpaqlarına qarşı ərazi iddiaları irəli sürüldü: "Biz Ermənistan rəhbərliyini bu çirkin əməllərdən çəkindirmək üçün xəbərdar edirik. Ermənistanın arxasında dayanmayan bəzi ölkələr də bax, buradan - azad edilmiş Taliş kəndindən xəbərdar edirik ki, əl çəkin bu çirkin əməllərdən. Azərbaycan dövlətinin, xalqının iradəsinə heç bir kənar qüvvə təsir edə bilməz".

Prezident Hayastana arxa durub məkrli planlarını həyata keçirmək istəyən dairələrə də xəbərdarlıq edərək dedi ki, Azərbaycanla qarşı hansısa çirkin planlar həyata keçməyəcək. İstənilən çirkin planla güclü iradəmiz, güclü siyasətimiz, müzəffər Ordumuz cavab verəcək. Əgər qüdrətli Azərbaycan Vətən müharibəsində 44 gün ərzində Müzəffər Ordusu ilə irəliləyib, bu gün qalib ölkə kimi də bütün sahələrdə, bütün istiqamətlər üzrə yalnız irəli addımlayır. Azərbaycanla hesablaşmamaq yalnız Hayastanın özünə ağır zərbə vurmağı ilə nəticələnməyəcək.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Paşinyan videolarla şantaj edilir

Hayastanda siyasətçilər kompromat xəstəliyinə yoluxublar

Əvvəli 1-ci səh.

Bütün bunların fonunda hakim "Vətəndaş müqaviləsi" fraksiyasının deputatı, keçmiş səhiyyə naziri Arsen Torosyanın adı ilə bağlı səs-küylü cinayət işi və İrəvan şəhər başçısının müavini Gevorg Si-monyanın həbsdən sonra hakim komandada yeniləri ilə bağlı faktlarla, videolarla sahib olmaları, Paşinyanı nəzarətdə saxlaya bilərlər.

Vurğulanır ki, hakim komanda üzvlərindən biri bu yoxlama tanış vasitəsi ilə qələmə oxşayan gizli səsəyə və videoreklam apararı oldu. Hakim komandanın əldə edilən məlumatlara görə, belə insanlar az deyil və hakim komandanın bir çox üzvləri qələmə, alışqın, kulon kimi görünən gizli videoreklam aparatlarına maraqlı göstərirlər.

Bunların fonunda Hayastanın sosial-iqtisadi sahədə üzvləşdiyi problemlərin miqyası daha geniş miqyas əlaqədədir. Artıq bu ölkənin

özündə də açıq etiraf edilir ki, hadisələrin real gedişi Hayastanın bir dövlət olaraq tarixi arxivinə qovuşmasını şərtləndirir. O da xüsusi olaraq vurğulanır ki, mövcud problemlərin həlli üçün hakimiyyət hər hansı konsepsiya və ya tədbirlər planına malik deyil. Əksinə, iqtidarda təmsil olunanlar yalnız öz şəxsi mənafehlərini güdməkdə, istənilən qanunsuz yolla daha çox varidat toplamaq barədə düşünürlər.

Bununla bağlı yerli mətbuat yazır ki, yaranmış vəziyyət ölkə əhalisinin qul kimi yaşadığını göstərir. Bildirilir ki, Hayastanda qəbul edilən bütün qanunlar və dövlət proqramları yalnız bir qrup hakimiyyət nümayəndəsinin maraqlarına xidmət edir. Ölkədə keçirilən parlament və prezident seçkiləri xalq deyil, hakim dairələrin iradəsinin nəticəsi olur. Hayastanın iri müəssisələri xarici iş adamlarına satılıb. Kriminallaşmış hakimiyyətdən ehtiyat edən xarici

şirkətlər İrəvana investisiya qoymaq istəmir. Qoşulmaları ilə normal əlaqələr qura bilməyən hakimiyyət dövləti və xalq məhv sürükləyir.

"4rd.am" saytının yazdığına görə, hakimiyyət strukturlarının heç biri legitim deyil. Qeyd olunur ki, diaspor təşkilatlarının hesabına büdcəni dolduran hakimiyyət indiyədək bir dəfə də olsun iqtisadi layihə həyata keçirməyib. Müharibədəki məğlubiyyət fonunda baş verən maliyyə böhranı diaspor təşkilatlarının maliyyə mənbələrinə çox pis təsir göstərib. Qərb dövlətləri də maliyyə böhranı ilə əlaqədar olaraq humanitar məqsədlər üçün ayırdıqları vəsaitləri xeyli azaldıblar. Ona görə də diaspor təşkilatları 2022-ci ildə Hayastana böyük yardım göstərə bilməyib.

Bütün bunlar qarşıdakı dövr ərzində Hayastanı daha çətin günlər gözlədiyini deməyə əsas verir.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Qərbi Azərbaycan İcması qısa zamanda regionda diqqəti cəlb edib

"Qərbi Azərbaycan İcması öz fəaliyyəti ilə çox qısa zamanda təkcə ölkə daxilində deyil, həmçinin regionda diqqəti cəlb edib. Prezident İlham Əliyev tərəfindən icmanın fəaliyyətinə xüsusi diqqətin ayrılması və bu kontekstdə onun fəaliyyətinin genişləndirilməsi də xüsusi vurğulanmalıdır".

Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Vüqar Bayramov deyib. Qərbi Azərbaycan İcmasının əsas prioritetlərindən bəhs edən Vüqar Bayramov bildirib: "Bu icma Qərbi Azərbaycandan olan sondaşlarımızın öz ata-baba yurdlarına qayıtmasını prioritet kimi müəyyənləşdirib. Bu istiqamətdə fəaliyyətlər davam edir. Çox qısa zaman kəsiyində həm sosial mediada, həm regional müstəvidə, həm də beynəlxalq aləmdə kifayət qədər ciddi məlumatlandırma tədbirləri həyata keçirildi və proses davam edir. Ona görə də Qərbi Azərbaycanla bağlı həyata keçirilən fəaliyyətlər artıq regional və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən tanınır, qəbul edilir. Bu da ondan xəbər verir ki, Qayıdış Konsepsiyası qısa zamanda global dəstək qazanıb. Əminliklə söyləmək olar ki, məhz bu istiqamətdə görülən tədbirlər Qərbi Azərbaycanlıların daha qısa zamanda öz ata-baba yurdlarına qayıtmalarını təmin edəcəkdir".

Qərbi Azərbaycan İcmasının sözcüsü:

"Qayıdış Konsepsiyası BMT-nin rəsmi sənədi kimi yayıldı"

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) katibliyi Qərbi Azərbaycan İcmasının Qayıdış Konsepsiyasını BMT Təhlükəsizlik Şurasının, Baş Assambleyasının və İqtisadi və Sosial Şurasının rəsmi sənədi kimi yayıb.

Bu fikirləri AZƏRTAC-a açıqlamasında icmanın sözcüsü Ülviyyə Zülfiqar söyləyib.

Sözcü qeyd edib ki, indiki Ermənistan ərazisindən qovulmuş azərbaycanlıların sülh yolu ilə, təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə geri qayıtma hüququnun təmin edilməsi, qayıdışdan sonra onların fərdi və kollektiv hüquqlarının, o cümlədən mülkiyyət hüquqlarının, mədəni-tarixi irsinin bərpası və qorunması məsələlərini əhatə edən Qayıdış Konsepsiyası BMT-nin bütün rəsmi dillərində (İngilis, fransız, rus, Çin, ərəb və ispan), adətən əsas orqanların gündəliyinin silahlı münaqişələrin qarşısını alınması, sülh quruculuğu, qaçqınların hüquqlarının qorunması, irqi ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılması, insan hüquqlarının təşviq olunması, soyqırımının, etnik təmizləmənin və insanlığa qarşı cinayətlərin qarşısının alınmasına dair bəndləri altında yayılıb.

Ülviyyə Zülfiqar qeyd edib ki, Qayıdış Konsepsiyasının BMT-nin əsas orqanlarının sənədləri kimi yayılması Qərbi azərbaycanlıların sülh yolu ilə öz doğma torpaqlarına qayıtması yolunda böyük uğurdur. Sülhpərvər və tamamilə beynəlxalq hüquqa uyğun olan konsepsiyanın BMT-də rəsmi sənəd kimi yayılması Ermənistan hökumətinin Qərbi Azərbaycan mövzusunda təhrif etməsi imkanlarını daha da azaldır, bu ölkəni bir növ icma ilə danışıqlara başlamağa çağırır və bu mövzuda beynəlxalq prosesin başlanmasını təşviq edir.

Konsepsiyanın BMT-nin ən mötəbər orqanlarının gündəliyinin məhz qeyd edilən bəndləri ilə əlaqələndirilməsi azərbaycanlıların öz evlərinə qayıtmasının təməl insan hüquqlarının qorunması, beynəlxalq sülhün, təhlükəsizliyin və əməkdaşlığın bərqərar olması üçün zəruri olmasının beynəlxalq müstəvidə təsdiqidir. "Bu uğur bizi sülh yolu ilə, təhlükəsiz və ləyaqətli şəkildə öz evlərimizə geri qayıtmaq istiqamətində apardığımız fəaliyyəti davam etdirməyə daha da ruhlandırır". - deyir Qərbi Azərbaycan İcmasının sözcüsü bildirib.

Xatırladaq ki, bu, icmanın BMT sənədi kimi yayılması ikinci sənəddir. Bundan əvvəl, yanvar ayında icmanın beynəlxalq ictimaiyyətə müraciəti yayılmışdı.

Qərbi Azərbaycan İcması tərəfindən 26 yanvar 2023-cü ildə qəbul edilmiş Qayıdış Konsepsiyası indiki Ermənistan ərazisindən zorla çıxarılmış azərbaycanlıların geri qayıtması üçün icmanın həyata keçirəcəyi fəaliyyətin məqsədləri, prinsipləri, hazırlıq və icra tədbirləri üçün ümumi çərçivəni müəyyən edir. Konsepsiya beynəlxalq hüquqa, aidiyyəti dövlətlərlə hüquqa, tarixi faktlara əsaslanır, ədalətin və sülhün bərqərar olunmasına xidmət edir.

Azərbaycan rəsmi Tehrandan törətdiyi terrora görə cavab gözləyir

Fars-molla rejiminə ən gözəl cavabı tarixi faktlar verir

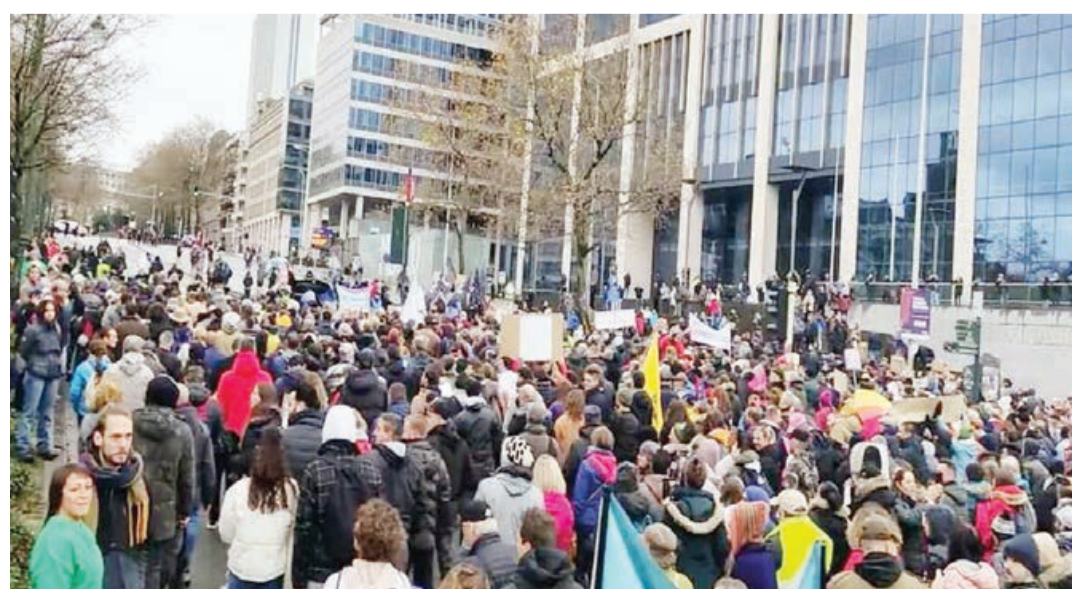
Tehran hökuməti bu gün ölkə daxilində sabitlik yarada bilmir. Əslində, fars-molla rejimindən narazılıq hər zaman olub. Çünki İranın dövlət idarəetməsində vətəndaşların rifahı, azad şəkildə yaşaması əsas götürülməyib. Məsələnin kökündə isə yalnız biganəlik, laqeydlilik dayanmayıb. Fars-molla rejimi islam pərdəsi altında əhalini aldadıb, hər cür qanunsuzluqları özünə rəva görüb. Qorxu, xof yaratmaqla, ağır cəzalarla insanların gözlərini oducaq almaq uzun illərdir ki, Tehran hökumətinin daxili siyasətində əsas dəst-xətdir.

Cənubi azərbaycanlıların "Azadlıq, ədalət və milli hökumət" nidaları Avropa Parlamentinin binası qarşısında səsləndi

Ötən ilin sentyabrında 22 yaşlı qızın əxlaq polisi tərəfindən zorakılığa məruz qalaraq həlak olmasından sonra onsuz da dövlət səviyyəsində höyata keçirilən qanunsuz əməllərdən, bitib-tükənməyən cəzalarından cana doymuş əhali ayağa qalxdı. Kütləvi aksiyalar başladıqdan və iğtişaşlar getdikcə genişləndi. İranın müxtəlif bölgələrini əhatə etdikdən sonra da fars-molla rejimi həqiqəti görmədi. Əksinə, öz cinayətkar əməllərini daha şiddətlə davam etdirdi. Belə ki, narazı kütlələrin haqq səsinin bölgülməsi üçün Tehran hökuməti həbsxanaları doldurmaq üçün qapılarını daha geniş açdı. Ədalət, azadlıq tələb edənlərin bir çoxunu yalnız həbs etməklə də kifayətlənmədilər. Onları qəddarlıqla cəzalandırdılar, işğəncələr verdilər. Ancaq görünən odur ki, İranda əhali illər boyu hər cür saxtakarlıqlara, yalanlara əl atan, azadlığı məhdudlaşdıran fars-molla rejimindən ələ bezi ki, daha heç bir təzyiqlə, işğəncə ilə onu yoldandan döndərmək mümkün deyil.

İran İslam Respublikasının müxtəlif bölgələrində azadlıq nidaları eşidilir. Bu səda artıq İranın sərhədlərini aşır. Martın 25-də Belçikanın paytaxtı Brüsseldə Avropa Parlamentinin binası qarşısında Avropada yaşayan Güney Azərbaycan türklərinin iştirakı ilə "Azadlıq və ədalət yürüşü" adlı mitinq keçirilib. Mitinqin əsas şüarı "Azadlıq, ədalət və milli hökumət" olub. Cənubi Azərbaycan Milli Müqavimət Təşkilatının mətbuat katibi Məcid Araz qeyd edib ki, hazırda Güney Azərbaycanda da əsas şüar məhz budur. O, diqqətə çatdırıb ki, bu mitinqin əsas məqsədi İran dövlətinin repressiv, anti-Azərbaycan, antitürk siyasətini, yurd içində Azərbaycan türklərini, qaşqay və Xorasan türklərini, türkmen qardaşlarımızı, ümumiyyətlə, bütün türk toplumlarını hər mənada təzyiqlə, bütünlüklə qarşı etməkdir: "Eləcə də bu aksiya İranın Şimali Azərbaycana qarşı təhdidkar, düşmən siyasətinə etiraz məqsədi daşıyır. İran açıq şəkildə Azərbaycanı müharibə ilə hədələyir, Ermənistanı öz qırmızı xətti elan edir. Azərbaycan-Türkiyə birliyinin qarşısında strateji İran-Ermənistan birliyi durub. Bunların hamısı bizim etirazlarımızı səbəb olub. Güney Azərbaycan türkləri olaraq bunları qəbul edə bilmərik".

İranda ötən ilin sentyabrından etibarən davam edən iğtişaşları əli xalqın qanına batmış

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"

Tehran hökuməti qəddarlıqla yatırmağa soy göstərir. Məcid Araz vurğulayıb ki, yüzlərlə vətəndaşımız həyatını itirib, yüzlərlə, bəlkə minlərlə yaralı və həbs olunan var.

Belçikanın paytaxtı Brüsseldə Avropa Parlamentinin binası qarşısında Avropada yaşayan Güney azərbaycanlıların təşkil etdikləri mitinqin də hədəfləri sırasında vətəndaşlarımızın etiraz səslərini dünyaya, o cümlədən Avropa ictimaiyyətinə çatdırmaq var idi.

Fars-molla rejimi tərəfindən soydaşlarımıza ögey münasibət bəsləndiyi, problemlərinin həlli üçün məqsədyönlü addımlar atılmadığı onsuz da hər kəsə məlum idi. Vəziyyət o yere çatdı ki, hətta baş verməmiş təbii fəlakət zamanı da İran hökuməti öz vəzifəsini yerinə yetirmədi, onların harayını eşitmədi. Nəticədə zəlzələdən zərər çəkmiş, evlərindən məhrum olmuş Qərbi azərbaycanlılar qışın sort soyuğunda, qarda küçələrdə qaldılar.

Öz ölkəsində vətəndaşlarına qarşı bu qədər əzəzil, irticaçı mövqə nümayiş etdirən, beynəlxalq qanunları, dünya ictimaiyyətinin rəyini saymayan İran İslam Respublikasının ermənilərə bitib-tükənməyən sevdası, onları həddindən artıq düşünməsi, qayğılarına qalması, nazlarını çəkəməsi də, əslində, Tehran hökumətinin əsl simasını, xislətini, mövqeyini göstərir.

Fars-molla rejiminin Azərbaycanın dünyaşöhrətli şairlərinə "diqqət"

Hər fürsətdə riyakarlıq edən, Azərbaycana qarşı düşmən mövqeyini nümayiş etdirən, adına islam dövləti deyib məscidləri tövləyə çevirmiş, donuz saxlamış ermənilərlə dost, qardaş olan İranın ədəbiyyatımıza, dünyaşöhrətli şairlərimizə münasibəti də olduqca təəccüblüdür. Azərbaycanın məşhur şairlərindən birinin, Azərbaycanın ilk anadilli poeziyasının dəyərli nümunələrini yaradan İzzəddin Həsənoğlunun İranda, Xorasan şəhərində yerləşən məzarı ötən il bərpə olunsada, bu ilin fevralında yenidən dağıdıldı.

Mart ayında isə fars-molla rejimi Azərbaycanın başqa bir məşhur şairinə fərqli "diqqət" göstərdi. Belə ki, Tehrandan keçirilən "Nizami Gəncəvi həftəsi"nin açılış mərasimində İran Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Nasir Kənanı Gəncəni "İran şəhəri", Nizami Gəncəvini isə "fars zadəganlarından olan İran şairi" kimi təqdim etməkdən utanıb çəkinmədi. Amma on gözlə və ən düstür cavabı yəne də tarixi faktlar verdi.

Azərbaycanın Nizami Gəncəvi kimi dünyaca məşhur olan başqa bir şairinə - Məhəmməd Füzuliyə qarşı münasibətdə isə başqa vəsitəyə əl atılıb. Belə ki, mətbuatda yayılan məlumatlara görə, Təbrizdə dahi şairimiz Məhəmməd Füzulinin heykəli təhqir olunub.

Azərbaycan öz tarixi, mədəniyyəti, ədəbiyyatı ilə dünyanın ən qədim mədəniyyətlərindən biridir. Bu gün bu ölkənin zəngin dəyərləri və ənənələri Azərbaycan dövləti və xalqı tərəfindən qorunur, yaşadılır və inkişaf etdirilir. Ən düzgün yol bunu anlamaq və rəziləşməkdir.

Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri və ictimai fəallar ekoloji cinayətə və qanunsuz istismara etirazlarını davam etdirirlər

Bir yol var, o da Azərbaycanın göstərdiyi yoldur

Ermənilər normal həyata qayıtmaq istəyirlərsə, bunu nəzərə almalıdırlar

Birmənalı olaraq deyə bilərik ki, Hayastan sülh istəmir. Hətta məqsədlə şəkildə sülh danışıqlarını uzatmağa, vaxt qazanmağa, yenidən revanş götürməyə çalışır. Görünən budur ki, bu ölkə Azərbaycanla bir masa arxasında tam məğlub olmuş tərəf kimi oturmaq niyyətində deyil. Hayastanda ayrı-ayrı siyasi qurumlar fərqli yerlərdən sifariş alaraq, fərqli dövlətlərə, güclərə xidmət edərək qisas hissi ilə yaşayır, yenidən toparlanıb revanş götürmək barədə düşünürlər. Əks halda Azərbaycanın sülh təkliflərini qəbul edər, danışıqlar prosesini pozmaq üçün qəbulolunmaz şərtlər irəli sürməzlər.

Müharibədən ağır məğlubiyətlə çıxıb miskin duruma düşmüş hiyləgər Hayastan bu gün də öz işğalçılıq niyyətindən bir addım olsun belə geri çəkilmək istəmir. Bir milyondan çox insan öz tarixi torpaqlarından didərgin salan, işğal etdikləri torpaqları xarabazara çevirən, qadını, qocanı, uşağı diri-diri torpağa gömürən bir millətin yadına insan haqqının müdafiəsi düşməsi isə çox güllüncə görünür.

Hayastanın baş naziri Nikol Paşinyan məqsədlə şəkildə özünü danışıqlara, hətta sülh protokolunu imzalamağa hazır adam kimi göstərməyə çalışır. Eyni zamanda Azərbaycan əleyhinə gecə-gündüz əks-təbliğat aparmaqla, beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırıb, himayədarları vəsitəsilə Azərbaycana təzyiqlər göstərməyə, döyüş meydanındakı bəzi məğlubiyəti siyasi meydanına "qələbə" ilə kompensasiya etməyə çalışır. Bundan ötrü "planlaşdırıldığı" siyasi oyunları işə salır, hətta aşkar surətdə təxribat törətməkdən belə çəkinmir. Nikol Paşinyan anlayır ki, əgər Qarabağda yenidən silahlı münaqişə başlayarsa, bu, onun hakimiyyətinin sonu, Hayastanın bir dövlət kimi tamamilə süqutu, eyni zamanda Qarabağda yaşayan erməni əhalinin tamamilə Qarabağla vidalaşması ilə nəticələnə bilər. Ona görə də silahlı münaqişədən çox təxribatlarla üstünlük verir. Birincisi, məqsədlə şəkildə üçtərəfli Bəyənatin şərtlərini kobud surətdə pozaraq Ermənistan ordusunun qalıqlarını Qarabağdan çıxarmır. Azərbaycanın susub seyrçi qalmayacağını bilib-bilə sepa-

ratçı rejim mədənlərimizdə qanunsuz qanunları işləyir, sərvətimizi talayaraq Hayastana daşımağa cəhd edir. Bütün bunlar azmış kimi, hətta məqsədlə şəkildə yenidən müharibəyə hazırlıq gürültüsü yaradır. Qarabağda sülhməramlıların müvəqqəti yerləşdiyi ərazilərdə ermənilər yeni istehkamlar tikir, səngərlər qazır, əraziyə alternativ yollarla silah-sursat daşıyırlar. Müxtəlif yollarla diversiya-kəşfiyyat qruplarını Qarabağda göndərmək üçün uğursuz cəhdlər edirlər.

Özbaşınalıq, həyasızlıq o həddə çatıb ki, qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrinin döyüş mövqələrinə hərbi daşınmalarına həyata keçirilməsi məqsədlə mühəndis qurğuları və xüsusi texnika cəlb edilmiş Xankəndi-Xəlfəli-Turşu yolunun şimaldan keçən hissəsində yeni Xankəndi-Kosalar-Mirzəzöhrə-Turşu yolunun çökməsinə çalışırlar.

Hayastanın hərbi-siyasi rəhbərliyi anlayır ki, onların indiki hərbi-iqtisadi durumu bu işləri görəcek səviyyədə deyil. Nəinki Qarabağdan Hayastana alternativ yol çəkmək, hətta Hayastan üçün bu gün sovet dönmədən qalma yolları təmir etmək belə mümkün deyil. Bu, müharibədən məğlub çıxıb iqtisadiyyatı çökmüş, ianə və yardımlar hesabına dolanan bir respublika üçün olduqca ciddi tələb edən işdir. O vəsait də bu gün Hayastanda yoxdur.

Bəs onda yarımcı Hayastanın bütün bunları etməkdə məqsədi nədir? Birincisi, Hayastan Azərbaycanın məsələyə necə reaksiya verəcəyini öyrənmək istəyir. İkincisi,

hayların məqsədi təxribat törədir, yəne bir neçə nəfəri qurban verib hay-həşir salaraq Qarabağda sakitliyin olmadığını, orada yaşayan hayların guya blokadada qaldığını göstərmək, bu durumdan çıxmağın yollarını axtardığıları göstərməkdir. Ən başlıca səbəb isə hayları bu işlərə sövq edən, həvəsləndirən qüvvələr var. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Novruz bayramı münasibətilə Tərtər rayonunun Talış kəndindən xalqa müraciətində xüsusi olaraq bildirdiyi kimi: "Bu gün "Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə" deyən, bizi yeni müharibə ilə hədələyən Ermənistan bilirmir hansı qanun altında özünü yeni himayədar tapsın".

Heç təsadüfi deyil ki, üç aydan sonra Moskvağa səfər edən Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan gəri qayıdandan dərhal sonra Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi kəskin bəyanat yayıb. Bəyanatda "Artsax xalqının öz müqəddəratını təyin etməsi onun tam haqqıdır" kimi sərəmsizləmələrə geniş meydan verilməkdədir. Ermənistan həvəsləndirən güclərini açıq ünvanı da göstərmiş oldu.

Ermənilər hələ də anlamırlar ki, onlara söz verib, müharibəyə şirnikləndirən qüvvələrin ölkədə olacağı bir vəsitəyə çevrilə bilər. Erməni başa düşməlidirlər ki, əslində, bu qüvvələrin də vəziyyəti

yəni ağırdır. Belə ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını özlərinin qırmızı cizgisi adlandıran, Hayastanı silahlandırın, hətta müharibəyə təhrik edən İran özü qara günə qalıb. Bir tərəfdən İranda başlayan etiraz dalğası, Cənubi Azərbaycanda getdikcə geniş vüsət alan azadlıq hərəkatı, eyni zamanda ABŞ və İsrailə gərginləşən münasibətlər İranın sonunu gətirməkdədir. Eləcə də Hayastanın "bacılığı" Fransada da vəziyyət heç də haylar üçün arzuolunan deyil. Eyni zamanda reallıq budur ki, dünya güclünün tərəfində olmağı sevdir. Azərbaycan dünyanın yeni güc mərkəzlərindən birinə çevrilməkdədir. İstər enerji, istər yeni nəqliyyat dəhlizlərinin yaranması baxımından Azərbaycanın müasir dünyadakı rolunu kimsə inkar edə bilməz. Ən başlıcası isə, Azərbaycan heç kimin ərazisinə göz dikib, torpaqlarını işğal etməyib. 30 il təcavüzə məruz qalan da, torpaqları işğal edilib, şəhərləri viran olaraq ölü vəziyyətinə gətirilən də Azərbaycandır. Artıq dünyanın güc sahibləri bu həqiqəti dəqiq bilirlər.

Dövlətimizin başçısı Novruz bayramı münasibətilə Tərtər rayonunun Talış kəndində çıxış edərkən çox açıq və konkret şəkildə bildirdi ki, "Ermənistanın 29 min kvadratkilometr ərazidə rahat yaşaması üçün bir sort var - bizim şərtlərimizi qəbul etməli-

dir, rəsmən Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi tanımalıdır, bizimlə sülh müqaviləsi imzalamalıdır, bizim şərtlərə əsasən delimitasiya işlərini aparmalıdır. Ancaq o təqdirdə onlar 29 min kvadratkilometr ərazidə, - hansı ki, indi onlar ancaq bunu istəyirlər, - rahat yaşaya bilərlər".

Azərbaycanın gücü də, qüdrəti də öz torpaqlarını qorumaq üçün yetərlidir. Dövlətimizin qanunlarına məhəl qoymayıb mənəm-mənəmlik iddiasına düşənlər, başqalarının əlinə oynacaq olub, eləcə də başqalarının xeyrinə oynayanlar bunu vaxtında anlasalar, daha yaxşı olar. Hər şeyin bir sərhədi olur. Hayastana da təklif etdiyimiz əsas şərtlərdən biri sərhədin delimitasiya və demarkasiya olunmasıdır. Laçın yolunda, Ermənistanla sərhəddə nəzarət-buraxılış məntəqəsinin yaradılmasıdır.

Artıq qüdrətli Azərbaycan Ordusu bütün sərhəd boyu torpaqlarımıza nəzarət etməkdədir. Gizli yollarla, bəd niyyətlə torpaqlarımıza gəlmək istəyənlərin yolu kəsilib, ərazilərimiz ordumuz tərəfindən tam nəzarətə götürülüb. Torpaqlarımızda yol çəkmək istəyənlər də, sərhədimizə qoşun toplayanlar da dərk etməlidirlər ki, bir yol var: Azərbaycanın göstərdiyi yol ilə getmək.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

BQXX-nin səkkiz avtomobili Laçın istiqamətinə gedib və geri dönüb

Ekoaksiyanın iştirakçıları martın 28-də Beynəlxalq Xaç Komitəsinə (BQXX) məxsus avtomobillərin Xankəndidən Laçın istiqamətinə maneəsiz keçidini şərait yaratdıblar.

Xankəndidən Laçın istiqamətinə doğru hərəkət edən BQXX-yə məxsus bir yük və yeddi minik avtomobilinin aksiya keçirilən ərazidən sərbəst hərəkəti təmin olunub.

Ekoaksiya iştirakçıları martın 28-də Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə məxsus avtomobillərin Laçından Xankəndi istiqamətinə maneəsiz keçidini şərait yaratdıblar.

Laçından Xankəndiyə doğru hərəkət edən BQXX-yə məxsus bir yük və yeddi minik avtomobilinin aksiya keçirilən ərazidən sərbəst hərəkəti təmin olunub. Bu da Laçın-Xankəndi yolunda humanitar məqsədlə maşınların keçidi üçün heç bir məhdudiyyətin olmadığını göstərir.

AZƏRTAC

Avtomobillərin maneəsiz keçidi təmin edilib

Rusiya sülhməramlılarına məxsus avtomobillər Laçın-Xankəndi yolunda dinc aksiya keçirilən ərazidə maneəsiz hərəkət edir.

Xankəndidən Laçına doğru hərəkət edən Rusiya sülhməramlılarına məxsus üç evakuasiya, iki təminat və iki minik avtomobili aksiya ərazisindən maneəsiz keçib.

Laçından Xankəndiyə doğru hərəkət edən Rusiya sülhməramlılarına məxsus bir təminat və bir minik avtomobili aksiya ərazisindən maneəsiz keçib. Bundan əlavə, sülhməramlıların

29 təminat-təchizat, bir mətbuat və beş minik avtomobili Laçın istiqamətinə gedib.

Bu, bir daha onu göstərir ki, aksiya iştirakçıları humanitar məqsədlə istifadə olunan avtomobillərin hərəkətinə heç bir maneə törətmirlər. Ermənistan mətbuatında yayılan və etirazçıların guya Xankəndi-Laçın yolunu bağladığıları və təminat avtomobillərini buraxmadığıları ilə bağlı xəbərlər qarşı tərəfin növbəti dezinformasiyasıdır.

AZƏRTAC

İŞİMİZ, GÜZƏRANIMIZ

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun qonaq-qaralı günlərinə çox qalmayıb

Azərbaycan dünyada turizm baxımından da kifayət qədər geniş perspektivlərə malik olan ölkə sayılır. Ərazimiz kiçik olsa da, turizmin inkişafı üçün kifayət qədər imkanlarımız, maddi-texniki bazamız və mədəni irsimiz var. Üstəlik son 10-15 ildə dövlət səviyyəsində bu sahədə də bir sıra islahatlar həyata keçirilib.

Xatırlayırınsızsa, 2011-ci il ölkəmizdə "Turizm ili" elan olunmuşdu. O zaman turizmin ölkə iqtisadiyyatı üçün çox vacib olduğunu vurğulayan Prezident demişdi: "Bölgələrdə hotelçilik ilə bağlı çox böyük işlər görülür, artıq Azərbaycanda turizmin inkişafı reallıqdır. Bu infrastruktur yaratmaq üçün, əlbəttə ki, dövlət tərəfindən böyük vəsait tələb olunur. Ancaq bu, infrastruktur məsələsinə yönəldilir. Hotellər isə özəl sektor tərəfindən tikilir. Deməli, Azərbaycanın inkişafına inam o qədər böyükdür ki, buraya, bu hotellərə milyonlarla, yüz milyonlarla vəsait qoyulur. İnvestorlarda inam var ki, bu

vəsait onlara dividendlər götərəcəkdir".

Elə də oldu. Həm bölgələrdə, həm də Bakıda yeni infrastruktur layihələri icra edildi, o cümlədən beynəlxalq şəbəkəyə daxil olan hotellər açıldı. Bu hotellərdə və başqa turizm obyektlərində çalışmaq üçün peşəkar işçilər hazırlandı. Yüksəkixtisaslı həmin kadrlar turizm sənayesinə böyük töhfələr verdilər, onun dünya standartları ilə ayaqlaşmasını təmin etdilər. Ta o vaxtadək ki COVID-19 bəlası dünyanın başı üzərini aldı və həyat öz axarından çıxdı. Pandemiya dövründə bütün dünyada, o sıradan Azərbaycanda turizm sektorunda tam bir gerilmə müşahidə edildi. Bu sektorda fəaliyyət göstərən orta və kiçik sahibkarlıq qurumları təhlükə altına düşdü. Nə yaxşı ki, proses uzun illər çəkəndi. Həyat yenidən öz axarına döndü. Ölkəmizdə də turizm yenidən canlandı. Hətta o dərəcədə ki işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə də turizmin inkişafı üçün tədbirlər görülməyə başlandı. Prezident İlham Əliyev ötən il martın 20-də Tərtər rayonunun Suqovuşan qəsəbəsində turizm kompleksinin təməlini qoydu.

Bir il sonra martın 18-də Suqovuşana təkrar səfər edən Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva ötən müddətdə görülən işlərlə tanış oldular. Söhbət zamanı məlum oldu ki, Suqovuşan sənabarı boyunca ilkin turizm infrastruktur obyektlərinin yaradılmasına start verilib. Burada Turizm İnformasiya Bürosu inşa olunur, sahilboyu park salınır, avtodayanacaq tikilir.

Bu, füsunkar və təkrarolunmaz təbiəti, tarixi abidələrlə zəngin Qarabağın bir parçası olan Suqovuşanda ilk turizm mərkəzidir. Həmin mərkəzin yaradılması tökcə turizmin inkişafına təkan verməyəcək, həm də əlavə biznes sahələrinin yaradılması üçün stimula olacaq. Məlumdur ki, Azərbaycandan kənarda da məşhur olan Naftalan nefti özünəməxsus bioloji keyfiyyətləri ilə fərqlənir. Güclü şəfəvericiliyi malik olan Naftalan neftinin tayı-bərabəri yoxdur. Dünyanın dörd bir yanından müalicə üçün Naftalana gələn insanların mədəni istirahətini təmin etmək üçün yaxınlıqdakı Suqovuşan turizm kompleksi lap yerinə düşəcək.

Ümumiyyətlə, işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bütün təbii imkanları ilə turizm üçün çox əlverişlidir. Burada ekoturizm, dağ, qış, ov və sağlamlıq turizm sahələrinin hər birinin inkişafı üçün bütün imkanlar mövcuddur. Şübhəsiz ki, bölgənin flora və faunası, mətbəxi, mədəni və dini abidələri, qədim qalaları, körpüləri, meşələri, bulaqları və s. bu kimi digər görməli və gəzməli yerləri çox səyahət həvəskarlarını cəlb edəcək.

Təəssüf ki, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun işğal altında qalması bütün bu işləri 30 il ləngidib. Üstəlik hərbi əməliyyatlar meşələrə, çaylara, bulaqlara böyük ziyan vurub. Erməni vandallarının törətdiyi vəhşilikləri də bunun üstünə gəlsək, vəziyyətin nə qədər xoşagəlməz olduğunu görmək mümkündür. Amma bütün bu neqativlərə baxmayaraq, çox çəkməyəcək, regionun gözəl və füsunkar təbiəti, tarixi, mədəniyyəti yenidən turistləri cəlb edəcək. Laçın və Kəlbəcərin bulaqları, Zəngilanın çinar meşələri, Ağdamın türbələri, Qubadlıın dağ çayları, Şuşanın Cıdır düzü, Cəbrayılın Xudafərin körpüsü, Füzulinin Azix mağarası, Türşu yaylası yenidən çalçağırlı olacaq.

Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun turizm potensialının iqtisadi tərəfi ilə yanaşı, tanıtım tərəfi də var. Yəni turistlər həm dincələcək, təbiətin gözəlliklərindən, tarixi abidələrdən, mədəni irsdən zövq alacaq, həm də işğaldan azad olmuş rayonlardakı erməni barbaqlığının izlərini görəəcəklər. Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun əsl sahiblərinin öz yurd-yuvalarını necə qurub, necə abadlaşdırdıqlarının şahidi olacaqlar.

Turizm müttəxisslərinin dediyinə görə, yaxın illərdə daxil və xarici turistlərlə birlikdə Qarabağın 1 milyon insanı qəbul edəcəyi gözlənilir. Bu məqsədə çatmaq üçün işğaldan azad edilmiş ərazilərdə turizmin inkişaf strategiyası həyata keçirilir. Bu da əsas verir deyək ki, yaxın zamanda Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgəsi dünyaya turizm brendi kimi təqdim olunacaq.

Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"

Sosial islahatların daha bir beynəlxalq uğuru

DSMF Böyük Britaniyada keçirilən müsabiqədə mükafata layiq görülüb

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Dövlət Sosial Müdafiə Fondu (DSMF) bu ilin ilk aylarında artıq beşinci beynəlxalq uğura imza atıb: Fond Böyük Britaniyada keçirilən "Retirement Planning Awards 2023" beynəlxalq müsabiqəsində qalib gələrək "Sosial təminat islahatına görə 2023-cü ilin Mükəmməl Mükafatı"na layiq görülüb.

Böyük Britaniyada yerləşən "Wealth and Finance International" beynəlxalq korporasiyası tərəfindən təşkil edilən, dünyanın 100-dən çox ölkəsindən çoxsaylı layihələrin təqdim edildiyi müsabiqənin qalibləri müstəqil beynəlxalq münisflər heyətinin qərarı ilə müəyyən ediləcək elan olunub.

DSMF bu müsabiqədə iki istiqamətdə sosial islahat təcrübəsi ("Ünvanlı dövlət sosial yardımına dair müraciətlərə baxılması ilə əlaqədar məişət şəraitinin süni intellektə əsaslanan həllə vasitəsilə monitorinqi" və "Sosial təminat idarəçiliyinin mərkəzləşdirilməsi") ilə iştirak edib.

Müsabiqənin nəticələrinə dair məlumat gələn ay qeyd olunan beynəlxalq qurumun veb-sahifəsində yerləşdiriləcək.

Həmçinin təşkilatın 65 mindən çox tirajla nəşr ediləcək və dünya ölkələrinə yayılacaq "Retirement Planning Awards" adlı illik mətbu orqanı müsabiqənin qaliblərinə, onların qalib gələn müsabiqə işlərinə həsr olunacaq.

Bununla həmin mətbu orqan üzərindən DSMF-nin islahatları da beynəlxalq miqyasda geniş təbliğ və təşviq olunacaq.

Beləliklə, ötən il "2022-ci ilin Beynəlxalq Dövlət Qurumu" (Böyük Britaniya) alı mükafatı, Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyasının mükafatı və 2 Mükəmməl Mükafatı, Beynəlxalq Pensiya və Sosial Fondlar Assosiasiyasının mükafatı layiq görülən DSMF bu il Böyük Britaniyanın iki müxtəlif qurumu tərəfindən, eləcə də Malayziyada keçirilən müsabiqələrdə daha beş beynəlxalq mükafatla təltif olunub.

Aqrar sektorda 100-dən çox yeni vakansiya

Azərbaycanda aqrar sektorda insan resurslarının inkişafı, kənd təsərrüfatı üzrə potensialı müttəxisslərin işəgötürənlərlə faydalı kommunikasiyasının yaradılması, vakansiyalara əlçatanlığın artırılması və işəgötürənlərin işi axtarırlarının stimullaşdırılmasına dəstək olmaq məqsədilə yaradılan www.aqrokad.az karyera portalında dövlət və özəl müəssisələrə aid 100-dən çox yeni vakansiya dərc edilib.

"MKT Cotton MMC",
Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu, Üzümcülük və Şərabçılıq Elmi-Tədqiqat

İşaxtaranlar "aqrokad.az" portalında fərdi şəxs kimi qeydiyyatdan keçərək vakansiyalara sayt üzərindən birbaşa müraciət edə bilərlər. Müraciətlər işəgötürənlər tərəfindən fərdi seçim əsasında müsbət və ya mənfəətli qərarla qəbul ediləcək. Məlumat üçün qeyd edək ki, Aqrokad.az Karyera Portalı Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən 16.08.2021 tarixində ictimaiyyətdə təqdim edilmiş Portal insan kapitalının aqrar sahə üzrə potensialının müəyyən edilməsi və aqrar peşələrə bağlı məşğulluğun müasir çağırışlara uyğunluğuna dəstək təqdim edilib.

Almaniyanın 20-dən çox şirkəti ilə enerji tərəfdaşlığı müzakirə olunub

"Berlin Enerji Keçidi Dialoqu" konfransı çərçivəsində Almaniyanın 20-dən çox enerji şirkəti və biznes dairələrinin iştirakı ilə "Azərbaycan neft-qaz hüddümlərindən kənar: gələcək enerji tərəfdaşlığı üçün perspektivlər" mövzusunda "dəyirmi masa" keçirilib.

Almaniyanın Külək Enerjisi Assosiasiyası, Şərqi Biznes Assosiasiyası, İqtisadi İnkişaf və Xarici Ticarət üzrə Federal Assosiasiya, "Siemens Energy", "Uniper", "Notus Energy", Enerji Agentliyi-DENA, Almaniya-Azərbaycan Ticarət Palatası, "EDEG ED-Energy", "DEIG Energietechnik", "ALPHA GmbH", "Windcom GmbH", "SAP SE" və digər biznes dairələrinin təmsil olunduğu "dəyirmi masa"da Azərbaycanın enerji tədarüki mənbələrinin şaxələndirən siyasəti və enerji keçidi planları çərçivəsində yeni əməkdaşlıq təklifləri müzakirə olunub.

Bu yaxınlarda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Almaniya səfəri və aparıcı şirkətlərlə keçirilmiş görüşün enerji də daxil bir çox sahədə əməkdaşlığın inkişafına yeni impuls verdiyi qeyd edilib. Görüşdə Azərbaycanın ənənəvi enerji mənbələrinin, xüsusilə təbii qazının tərəfdaş ölkələrin təhlükəsiz enerji təminatındakı strateji rolundan, "Cənub qaz dəhlizi"nin genişləndirilməsi məqsədilə Azərbaycanın qaz təchizatı coğrafiyasının daha da şaxələndirilməsinə bəhs edilib.

Hazırda 200 QVt-a yaxın bərpə olunan enerji potensialı əsasında "yaşıl enerji"nin istehsalı və ixracı ilə bağlı beynəlxalq enerji şirkətləri ilə həyata keçirilən layihələr, xalis sifir emissiyaya malik "yaşıl enerji" zonası konsepsiyasında qurulan Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda, həmçinin "yaşıl enerji" mərkəzinə çevrilməsi planlaşdırılan Naxçıvanda əməkdaşlıq imkanları diqqətə çatdırılıb. "Masdar", "ACWA Power" və bp ilə 710 MVT gücündə bərpə olunan enerji layihələrinin icra olunması, "ACWA Power", "Masdar" və "Fortescue" şirkətləri ilə bərpə olunan enerji və "yaşıl hidrogen"lə bağlı 25 QVt-a yaxın istehsal gücləri ilə bağlı əməkdaşlıq sənədlərinin imzalanması Azərbaycanda bu sahənin investorlar üçün cəlbədarlığını göstəriciləri kimi qeyd edilib.

Energetika naziri Pərviz Şahbazov deyib ki, dünyanın ikinci ən böyük külək enerjisi potensialına malik Xəzər dənizində "yaşıl enerji"nin Azərbaycandan başlayaraq, Gürcüstan və Qara dənizdən keçərək Rumıniya və Macarıstana ötürülməsini əhatə edən və geniş əməkdaşlıq tələb olunan layihə icra edilir: "Bu, yeni bir enerji resursunun təchizatı və məhsulunun layihəsi Avropa İttifaqı tərəfindən dəstəklənir. İlk mərhələdə 4 QVt-ıq enerjinin ötürülməsi nəzərdə tutulur ki, bununla da Azərbaycan Avropa üçün "yaşıl enerji"nin mühüm təchizatçısına çevriləcək. Bütün bunlar, həmçinin "yaşıl enerji" ilə bağlı Azərbaycanın potensialı və planları Almaniya ilə olan şirkətlərlə tərəfdaşlıq üçün də imkanlardır".

"Dəyirmi masa"da enerji şirkətlərinin Azərbaycanda istehsal olunan elektrik enerjisinin ötürülməsi, bərpə olunan enerji və "yaşıl hidrogen", günəş panellərinin istehsalı, dekarbonizasiya üzrə əməkdaşlığa maraqları ifadə edilib. Görüşdə şirkətləri maraqlandıran məsələlərə aydınlıq gətirilib, əməkdaşlıq perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

BTC "Tengiz" nefti də nəql edəcək

Qazaxıstan neftçilərini Azərbaycanlı həmkarları ilə sıx əməkdaşlıq telləri bağlayır. Keçən ilin avqust ayında Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ölkəmizə səfəri çərçivəsində imzalandıran Səhmdar Cəmiyyəti arasında Anlaşma Memorandumu" da imzalandı.

Qazaxıstanın Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac neft kəmərinə əzəldən indiyədək dəstəkləməsi də hamıya yaxşı məlumdur. Təsədüfi deyil ki, 1999-cu ilin noyabr ayında BTC qarşısında yaşıl işiq yandıran sənədi - kəmərin marşrutunu müəyyənləşdirən sənədi imzalayan 5 ölkənin prezidentləri sırasında Qazaxıstanın oxvaxtı dövlət başçısı da olmuşdu. 2005-ci ilin mayında Səngəçal terminalından BTC-yə ilk neft vurulanda da Qazaxıstan bizimlə idi.

Bu günlərdə isə SOCAR Qazaxıstan neftinin BTC kəməri ilə tranzitə başlayıb. Bu barədə SOCAR-ın rəhbəri deyib ki, "Tengiz" yatağının hasil edilən neftin ilk partiyası "Prezident Heydər Əliyev" tankeri ilə Aktau limanından Azərbaycanın Səngəçal terminalına çatdırılıb. Qazaxıstan neftinin növbəti partiyasını isə Aktau limanından "Şuşa" tankeri götərəcək. 2023-cü ilin sonuna kimi Xəzər dənizi ilə ayda 12-14 tanker reysinin həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Qazaxıstan neftinin BTC ilə nəqli SOCAR və "KazMunayQaz" şirkəti arasında ildə 1,5 milyon ton neftin tranzitini nəzərdə tutan sənəd çərçivəsində həyata keçirilir. Bu nefti BTC-yə qəbul etmək üçün keçən il Səngəçal terminalının ərazisində toplayıcı boru kəmərləri şəbəkəsinin yenilənməsi işi qəbul edilmişdir. Bu layihələr kəmərin ötürmə gücündən istifadə səviyyəsini artırır.

Xatırladaq ki, BTC Xəzərin Azərbaycan sektorundakı "Azəri-Cıraq-Gü-nəli" yataqlarının neftini və "Şahdəniz"dən çıxarılan kondensatı daşıyır. Kəmərlə eləcə də digər mənbələrdən karbohidrogen həcmi nəql olunur. Gürcüstanın və Türkiyənin ərazisində 1768 kilometr məsafə qət edən bu boru xətti tam sistem kimi 2006-cı ilin yayında istismara verilib. 2022-ci ilin sonunadək kəmərlə ümumilikdə

təqribən 531 milyon tondan çox (3,99 milyard barel) xam neft nəql edilmişdir və bu neft Ceyhanda 5244 tankərə yüklənərək dünya bazarlarına göndərilib. Cari ilin yanvarınadək BTC 4 milyard barel neft ixrac edib.

Hələ keçən ilin noyabr ayında Qazaxıstanın Baş naziri Əlixan Smailov bildirib ki, Qazaxıstanda neft ixracının şaxələndirilməsi istiqamətində yol xəritəsi hazırlanıb: "Bizim gələcək il yanvarın 1-dən Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəməri vasitəsilə 1,5 milyon ton neft nəqli ilə bağlı razılaşmamız var və bunun 6-6,5 milyon tona çatdırılması üzərində işlər gedir. Bu, əsasən neftin Aktau limanından Bakı limanına daşınması, oradan isə Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəməri ilə nefti nəzərdə tutur. Qazaxıstanın həmçinin Bakı-Supsa və Bakı-Batumi kəmərləri vasitəsilə neft nəqlini planlaşdırır. Batumi limanında bizim terminalımız mövcuddur. Bundan başqa, dəmir yolu ilə Aktau şəhərindən Batumiyə və Özbəkistana

neft daşıya bilər. Eyni zamanda Çin istiqaməti də aktuallığını saxlayır. Hazırda bütün bu istiqamətlərdə neft ixracı potensialının genişləndirilməsi və artırılması istiqamətində işlər aparılır".

Qeyd edək ki, Qazaxıstanın Energetika Nazirliyi 2023-cü ildə ölkə üzrə neft hasilatının 90,5 milyon ton təşkil edəcəyini gözləyir. Bunun 71 milyon tonunun ixracı nəzərdə tutulur. 2022-ci ildə bu ölkədə neft hasilatının həcmi gözlənilmədən çox - 84,2 milyon ton təşkil edib. Hasilatın artması isə istənilən halda ixracın da artmasını gündəmə gətirir. Odur ki, Azərbaycan üzərindən tranzit də prioritetlər sırasındadır.

Məlumdur ki, ötən illər müəyyən vaxtlarda da BTC ilə həmçinin Qazaxıstan nefti nəql olunub. Bu ölkə gələcək illərdə öz neftinin Azərbaycan ərazisindən ixracını artırmağı planlaşdırır.

Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"

Mədəniyyət

● Səhnə xadimləri

Abbas Mirzə Şərifzadə Azərbaycan xalqının dünya mədəniyyətinə bəxş etdiyi görkəmli sənətkarlardan idi. Gənclik illərindən aktorluq sənətinə yiyələnmiş, sonralar həm də rejissor kimi püxtələşmişdi. Azərbaycanın Xalq artisti kimi şəərəli ada layiq görülmüşdü.

A.M.Şərifzadə orijinal siması olan nadir istedadlardan idi. Teatra yüksək ideya-tərbiyəvi əhəmiyyəti olan məktəb kimi baxırdı. Böyük ideyalarla yaşayırdı. Yaradıcılığında həmişə ciddi məsuliyyət hiss edirdi. Həyatın, inkişafın zəruri tələbi olan prinsipləri böyük iradə ilə müdafiə edirdi.

O, 1893-cü ildə Şamaxının Yuxarı Qala məhəlləsində ziyalı ailədə anadan olmuşdur. Atası Mirzə Rəsul geniş dünyagörüşünə, yeni ruhlı mədəniyyətə malik insan idi. Seyid Əzim Şirvaninin "Üsulü-Cədid" məktəbində dərs deyirdi və Şamaxının ən mötəbər müəllimlərindən biri kimi dərin hörmət qazanmışdı.

O, dövrünün böyük sənətkarı idi

1902-ci ildə Şamaxıda dəhşətli zəlzələ baş verir. Ailə Bakıya köçmək məcburiyyətində qalır. Beləliklə, yeniyetmə Abbas Mirzənin həyatında sort bir dönüş yaranır, bütün peşəkarlığı Bakı ilə bağlı olur.

1908-ci ildə Abbas Mirzə Molyerin "Zorun təbib" əsərindəki epizodik rolla ilk dəfə səhnəyə çıxır. İki il sonra "Maari" cəmiyyəti nəzdində yaradılmış teatr kollektivinə qəbul olunur. 1911-ci ildə Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin "Ağa Məhəmməd şah Qacar" faciəsinin əsas qəhrəmanı olan Qacarı obrazını yaratmaqla özünü peşəkar aktyor kimi təsdiq edir. Cəfər Cabbarlı Abbas Mirzənin o dövrdəki fəaliyyəti barədə yazırdı ki, bu çəlisiz, ariq, zahirən zəif görünən gəncin içində çox güclü, odlu mənəvi bir qüdrət aşıb-daşmaqdadır. Əsərin müəllifi Ə.Haqverdiyev onu "Şah Qacarı padşah yaradıcısı" adlandırdı.

Görkəmli aktyor Azərbaycanın ozamanki teatr həyatının məhvəri sayılırdı. O həm də təşkilatçılıq bacarığı ilə fərqlənirdi. İstedadını düzgün istiqamətləndirə bilməmişdi və onu ardıcılıqla xalqa xidmətə həsr edirdi. Bir aktyor kimi özünə qəbul vəzifəni yerinə yetirməkdə ona istedadı ilə yanaşı, savadı və intellekti də kömək edirdi. Bütün bu xüsusiyyətlər Abbas Mirzəyə müxtəlif obrazlar vasitəsilə insan faciəsini göstərən, həm də dövrünün qabaqcıl ideyalarını tərənnüm etməyə imkan verirdi.

Şərifzadənin obrazlar qalereyasına öləri nəzər salaq: Otello, Şeyx Sənan, Oqtay, Karl, Aydın, Don Kixot, Maqbet, Teymur Ağa, Soyavuş, Eyvaz, Dəli Knyaz, Hamlet, İblis... Bunlar bir-birindən tam fərqlənən obrazlardır. O, bu surətlərin hər birini formaya gətirə bildi. Lakin bütün bu müxtəlifliyi birləşdirən yeganə oxşarlıq aktyor oyunundakı təbiiyyət idi. Başqa sözlə desək, Abbas Mirzə səhnədə özünü unudaraq gah şeyxə, gah ağaya, gah da sevən gəncə çevrilirdi.

A.M.Şərifzadə Azərbaycan teatri tarixinə Hamleti oynayan ilk aktyor kimi daxil olmuşdur. Əsər 1926-cı ildə Dram Teatrının səhnəsində qoyulmuşdu. Tamaşanı Cəfər Cabbarlının törcəməsi əsasında A.A.Tuqanov səhnələşdirmişdi. Ümumiyyətlə, C.Cabbarlı yaradıcılıq Abbas Mirzə sənətindən qırmızı xətlə keçirdi. Aktyorun fəaliyyətinin 20 illik yubileyində Cabbarlı ona "Oqtay Eloğlu" əsə-

Şərifzadə Otello rolunda

Məziyyə Davudova və Abbas Mirzə Şərifzadə "Maqbet" tamaşasında

rini təqdim edir. Yazır ki, burada yaratdığı obraz sənətin obrazıdır. Fərqli odur ki, onun adı Oqtay, sənətin adı Abbasdır. İkincinin həyatda qayəsi bəzən bəzən.

Bu böyük səhnə xadimi yaşadığı dövrün tamaşasını tam qane edə bilirdi, hətta zamanı qabaqlamağı belə bacarırdı. Fəaliyyət göstərdiyi illərdə istər ictimaiyyət, istərsə də dövrü mətbuatı onu həmişə yüksək dəyərləndirmişdi. Abbas Mirzə haqqında yazılan məqalələrə "Milli səhnəmizin qəhrəmanı", "Şərq teatrının böyük qəhrəmanı", "Avropa səviyyəli aktyor" kimi bəyənlər verilmişdir.

Azərbaycan teatri Moskvada çıxış edərkən görkəmli teatrşünaslar Abbas Mirzənin oyunundan heyranlıqları gildə bilməmişdilər. Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, Mustafa Mordanov və digər görkəmli insanlar Şərifzadə sənətkarlığına çox yüksək dəyər vermişdilər.

Onun yaradıcılıq imkanları çox geniş idi. Məhz bunun sayəsində o, Azərbaycanın mədəniyyət tarixinə tökmək aktyor deyil, həm də rejissor kimi daxil olub. Görkəmli sənətkar "Şeyx Sənan", "Oqtay Eloğlu", "Aydın", "Ağa Məhəmməd şah Qacar", "Qaçqan Kərəm" kimi tamaşalara rejissorluq edib, "Leyli və Məcnun", "Əsl və Kərəm", "Aşiq Qorib", "Şah İsmayıl" operalarına quruluş verib.

Çox illərə imza atıb Abbas Mirzə. İlk kino rejissorumuz olub. "Bismillah", "Hacı Qara", "Gilan qızı", "Məhəbbət oyunu" filmlərini çəkib.

1920-ci illərin ortalarından başlayaraq Abbas Mirzə digər istedadlı həmkarları Mirzə Əliyev, Kazım

Ziya, Sidiqi Ruhulla, Mustafa Mordanov, İsmayıl Hidayətəzadə, Möhsün Sənanı ilə birgə çalışmışdır.

Görkəmli teatr xadimi təkə istedadına güvənən sənətkar deyildi. Daim öz üzərində işləyirdi, irəliləyişi doşunmaq istəyirdi, irəliləyişi doşunmaq istəyirdi, irəliləyişi doşunmaq istəyirdi. Daim mütləti edirdi. Baxdıqı, hətta baxmadığı filmlər haqqında resenziyaları oxuyurdu. Moskvadakı rəsm qalereyası ilə tanış olmuşdu. Tez-tez Əzim Əzimzadə ilə görüşür, maraqlı söhbətlər edirdi. Bütün bunlar çəkdiyi filmlərin bəddi tərtibatında da özünü göstərirdi.

Beləliklə, qısa bir ömürdə çox böyük, çox zəngin sənət yolu keçən, təkrarsız obrazlar yaradan, monoloqları ilə teatr salınlarını lərzəyə gətirən Abbas Mirzə o dövrün yüzlərə günahsız ziyalı, sənətkarı, sadə və təndəzi kimi repressiya qurbanı taleyi do yaşamalı olub. Əlbəttə ki, ona qarşı əsassız ittihamlar irəli sürüldü. Bu ittihamlar o dərəcədə saxta, uydurma idi ki, onların müəlliflərinin yazdıqları tarixin "gizlətdiyi" sənədlərdə dolacaq düşür, yəni biri digərini inkar edirdi.

İttiham belə idi: "Əldə edilmiş məlumatlara görə, Şərifov Abbas Mirzə Rəsul oğlu bir xarici dövlətin xeyrinə casusluqda işə olunur. Qeyd olunanlara əsasən, o, həbsə alınıb Azərbaycan SSR Cinayət Məcəlləsinin 68-ci maddəsi ilə məsuliyyətə cəlb edilmişdir".

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"

O zaman qarşısalınmaz olan bu rejimə Abbas Mirzə də qurban gədir. 1937-ci il dekabrın 3-də Dövlət Təhlükəsizliyi İdarəsi 3-cü şöbəsinin müvəkkili, leytenant Kovrijenko Şərifovun məsuliyyətə cəlb edilib həbs olunması barədə qərar verir. Qərar yuxarı instansiyalarda da təsdiq edilir. Böyük teatr xadimini ad günü ərəfəsində həbsə salırlar. Bakının Çadrovaya küçəsi, 115 ünvanında yerləşən evində axtarış aparılır və müsadirə zamanı tapdıqları bir teatr qılıncı və iki teatr tapançası (!) olur.

Dekabrın 4-də həbs olunan Abbas Mirzədən nələr soruşurlar! Xaricdə yaşayan qohumu, İran və Türkiyə konsulluqları, əksinqiçilərlə əlaqəsinin olub-olmadığı barədə onu sorğu-suala tuturlar. O, bütün suallara vicdanının səsi ilə səmimi cavablar verir.

Tanınmış bir aktyorun, əlbəttə ki, pərəstişkarlarının, çoxsaylı tanış və dostlarının olması təbii bir haldır. Abbas Mirzəyə Hüseyn Cavid, Cavad Axundzadə, Mikayıl Müşfiq, Seyid Hüseynlə əlaqələri barədə suallar verirlər. Təbii ki, aldıqları cavablara inanmır, daha doğrusu, inanmaq istəmirlər. "...Səmimi deyilsiniz. Siz yaxşı artist olmağınızdan istifadə edərək Cavid, Cavad və Müşfiq kimi burjuva antisovet yazıçılarını tərənnüm edib onların pantürkist xəttini həyata keçirirsiniz. Nə üçün siz konsertlərdə və radioda repertuarınıza Müşfiqin, Hüseyn Cavidin və Əhməd Cavadın əsərlərini salırdınız?" - deyirlər. Abbas Mirzə bildirir ki, konsert proqramlarını İncəsənət Komitəsi təsdiq edir və icazə olmadan heç bir əsəri ifa etmək mümkün deyil.

Müstəntiqlər istədiklərinə nail olmaq üçün əsl tamaşa qururlar. Elo bir tamaşa ki Abbas Mirzə onu heç vaxt ağlına belə getirə bilməzdi. Çünki ona atılan böhtanlardan tamamilə uzaq idi. Döno-döno deyirdi: "Mən heç vaxt sovet hakimiyyəti əleyhinə işləməmişəm və əgər bir şey etsəydim, bu barədə xəbər verərdim. Mən nöinki Müsavatın işləri ilə məşğul olmamışam, hətta bu haqda belə düşünməmişəm..."

Dindirmələr 1938-ci ilin yanvarında da davam etdirildi. Müsavatın əks-koşfiyyət idarəsi ilə münasibətdə ittiham olunurdu. Müttəhim isə yenə də bu idarə ilə heç bir əlaqəsi olmadığını və idarənin heç bir məmurunu tanımadığını bildirirdi. Altı dəfə uzun sürən dindirilmələr, eyni suallara verilən eyni cavablar, təzyiqlər, işgəncələr davam edirdi. Hətta Abbas Mirzənin üzünə duranlar da tapılırdı.

Məhkəməsi cəmi 15 dəqiqə çəkən bir çox "qırmızı terror" qurbanlarından fərqli olaraq Abbas Mirzə Şərifzadənin işi xeyli vaxt davam edir. 1938-ci il oktyabrın 30-da onun casusluq fəaliyyətinə görə güllələnməsi qərar alınır.

Aktyorun "cinayət işi"nin 51-ci vərəqəsində qeyd olunub ki, onun güllələnməsi haqqında qərar noyabrın 16-da yerinə yetirilib. Yəni ölüm hökümünün icra edilməsi bir aya qədər ləngidilib. Deməli, Abbas Mirzə lazımi ifadələri verərsə, onu güllələməyəcəklərini vəd ediblərmiş...

Ömrünün və sənətinin çiçəklənən dövründə qətlə yetirilən Şərifzadə kim bilir səhnəmiz üçün, Azərbaycan teatri və kinosu üçün daha nələr edərdi? Lakin elə bu qısa ömründə etdikləri do onun Azərbaycan mədəniyyəti tarixində bir ustad sənətkar kimi qalması üçün kifayətdir.

İradə ƏLİYEVA, "Azərbaycan"

● Maarifçi qadınlarımız

Pedaqoq, ictimai xadim Sara xanım Vəzirova

Azərbaycanın təhsil tarixində böyük xidmətləri olmuş, lakin haqqında geniş məlumatlar verilməyən müsəlman qadın pedaqoqlardan biri do Sara xanım Vəzirovadır. Bu qadın-pedaqoq görkəmli yazıçı, Azərbaycan dramaturgiyasının və milli teatrin yaradılmasında və inkişafında müstəsna rolu olmuş Nəcəf bəy Fətəlibəy oğlu Vəzirovun qızıdır.

N.Vəzirov 1878-ci ilin iyun ayında Petrovski-Razumovski Akademiyasının Meşçilik şöbəsini bitirdikdən sonra təyinatla Qafqaza göndərilmiş və Yelizavetpol quberniyasının Törtər nahiyəsinə üçüncü dərəcəli meşçəbəyi təyin edilmişdir. Nəcəf bəy 1880-ci ilin iyul ayına qədər burada çalışmış, sonra isə vəzifəsi böyüdülməklə ikinci dərəcəli meşçəbəyi qismində İrəvan quberniyasının Dilcan nahiyəsinə təyin olunmuşdur. O, 1887-ci ildə İrəvan quberniyasının Dilcan nahiyəsinə yaşamağı və çalışmışdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Tarix Arxivinin Bakı Şöhrəti İdarəsi fondunun arxiv sənədlərindən əldə etdiyimiz məlumatlara görə, Sara xanım Nəcəf bəy qızı Vəzirova 5 mart 1887-ci ildə anadan olmuşdur. İnternetdə dərc olunan bəzi məlumatlarda onun 1889-cu ildə dünyaya gəldiyi qeyd olunur. Lakin hər bir məqalə tarixi mənbələr əsasında yarıldığı üçün arxiv sənədlərindəki məlumatların daha etibarlı olduğunu məqbul sayılır. Odur ki, Sara xanımın doğum tarixinin 05.03.1887-ci il kimi qeyd edilməsi daha düzgündür.

Sabir Məmmədovun 1960-cı ildə nəşr edilmiş "Azərbaycanın maarifçilər qadınları" adlı kitabına istinad edərək Sara xanım Vəzirovanın İrəvan quberniyasının Dilcan kəndində dünyaya gəldiyi qeyd etmək mümkündür. Çünki həmin dövründə Nəcəf bəy Vəzirovanın ailəsi möhaz İrəvan quberniyasının Dilcan kəndində yaşamışdır. Nəcəf bəyin üç övladı - bir oğlu Şamil, həmçinin Sara və Süreyya adlı iki qız övladı olmuşdur.

Ailə 1895-ci ildə Bakıya köçmüş və onun qızları Sara və Süreyya təhsillərini Bakı şəhərində Müqəddəs Nina qadınlar məktəbində almışdılar. Sara xanım həmin məktəbin əlavə VIII sinfini bitirdikdən sonra müəllim adına layiq görülməklə 16 sentyabr 1907-ci ildən 1909-cu ilin iyunun 1-dək İmperatoriça Aleksandra rus-müsəlman qız məktəbində işləmişdir. O, xeyli müddət bu məktəbdə

müəllim olaraq fəaliyyət göstərmişdir. Sara xanım Bakı 2-ci rus-tatar qızlar məktəbinin müdiri vəzifəsinə təyin edilmişdir.

Bakı Şəhər Duması nəzdindəki Məktəb komissiyası sədrinin Bakı Quberniyası və Dağıstan Vilayətinin Xalq Məktəblərinin direktoru A.S.Tixorjevskiyyə ünvanladığı 21 sentyabr 1910-cu il tarixli 1038 sayı məktubunda qeyd edilirdi: "Zati-ali, hörmətlə sizə bildirmək istəyirəm ki, 2-ci rus-tatar qız məktəbinin müdiri vəzifəsinə 1907-ci ildə Bakı Müqəddəs Nina qadınlar məktəbinin 8-ci sinif kursunu bitirmiş Sara xanım Nəcəf bəy qızı Vəzirova seçilmişdir. Əgər buna etirazınız varsa, bildirməyinizi xahiş ediorəm."

Bununla yanaşı, Sara xanım Nəcəf bəy qızı Vəzirovanın Bakı Müqəddəs Nina qadınlar məktəbinin 8-ci sinfini bitirdiyi haqqında attestatı da sizə göndərirəm".

Bakı Quberniyası və Dağıstan Vilayətinin Xalq Məktəbləri Direktoruğunun 2-ci rayonu üzrə müfəttişi S.M.Qəniyev Bakı Şəhər Duması nəzdindəki Məktəb komissiyasının sədrinə ünvanladığı 22 sentyabr 1910-cu il tarixli məktubunda qeyd edirdi: "Sizin 21 sentyabr 1910-cü il tarixli, 1038 sayılı məktubunuza cavab olaraq bildiriməm ki, Sara xanım Nəcəf bəy qızı Vəzirova Bakı Şəhəri, 2-ci qadın rus-tatar məktəbinə mənim tərəfindən müdir təyin edilmişdir".

Xalq Məktəblərinin 2-ci rayonu üzrə müfəttişi S.M.Qəniyevin Bakı Müqəddəs Nina qadınlar məktəbinin 8-ci sinfinin məzunu Sara xanım Nəcəf bəy qızı Vəzirovaya ünvanladığı 25 sentyabr 1910-cu il tarixli 3267 sayılı məktubda bildirirdi ki, o, Bakı Quberniyası və Dağıstan Vilayətinin Xalq Məktəbləri Direktoriyasının rəhbərinin razılığı ilə 20 sentyabr 1910-cu il tarixdən etibarən Bakı 2-ci rus-tatar qız məktəbinə müdir təyin edilmişdir.

Sara xanım Vəzirova ziyalı qadın olaraq ictimai həyatda da aktiv fəaliyyət göstərmişdir. O, Bakı Müsəlman Qadın Xeyriyyə

Cəmiyyətinin qadın təhsili uğrunda apardığı mübarizədə yaxın dostu kimi iştirak etmişdir. Sara xanım müdir olduğu məktəbə 100 nəfərə yaxın müsəlman qız toplayaraq onları məktəb do təhsilə cəlb edə bilməmişdir. Görkəmli təhsil fədaisi 1920-ci ildən sonra da bir müddət pedaqoji fəaliyyətini davam etdirmiş, sonrakı vaxtlarda isə kitabxanəçi kimi işləmişdir.

Sara xanım Vəzirova 1894-cü ildə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin rəisi olmuş Şeyxülislam Əbdüsalim Axundzadənin oğlu Rəşid bəy Axundzadə ilə ailə həyatı qurmuşdur və Axundzadə soyadını qəbul etmişdir. Ona görə do onun soyadı arxiv sənədlərində artıq Vəzirova deyil, Axundzadə kimi qeyd edilmişdir.

Rəşid bəy 1880-ci il martın 28-də Salyanda nüfuzlu ruhani Şeyxülislam Əbdüsalim Axundzadənin ailəsində anadan olmuşdur. 1912-ci ildə Kiyev Universitetinin Hüquq fakültəsini bitirmişdir. Rəşid bəy Axundzadə Azərbaycan milli azadlıq hərəkatının iştirakçılarından idi və parlamentin tərkibinə daxil olmuşdu. 1918-ci il noyabrın 30-da Cavad Qəzası Müsəlman Milli Komitəsi Salyan şəhərində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Parlamentinə üzvlük üçün seçkilər keçirmişdi. Həmin seçkilərin nəticəsinə uyğun olaraq səsvermə hüquqlu 11 nəfərdən 8-nin səsi ilə texnoloji mühəndis Baxış bəy Rüstəm bəyov Salyan şəhərindən, 11-nin səsi ilə vəkil Rəşid bəy Axundzadə Cavad qəzasından parlamento üzv seçilmişdilər. Rəşid bəy Axundzadə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Hökumətinin 5 fevral 1919-cu il tarixli qərarı ilə Bakı qubernatoru təyin edilmişdir. Sara xanım və Rəşid bəyin üç qız övladı vardı. Azərbaycanın 1920-ci il aprelin 28-də baş vermiş işğaldan sonra Rəşid bəy keçmişinə görə təqiblərə məruz qalmışdır. O, 1937-ci ildə həbs edilərək sürgünə göndərilmiş və 1940-cı ildə sürgün yerində həlak olmuşdur.

Sara xanım Vəzirova isə 1961-ci ildə vəfat etmişdir.

Azərbaycanda təhsil və məktəb işinin inkişafında böyük rol oynamış hər bir müəllim və pedaqoq bu gün do sonsuz hörmət və ehtiramla yad edilir. Onların pedaqoji fəaliyyəti unudulmur və öyrənilərək təbliğ olunur.

Rafiq SƏFƏROV, Milli Arxiv İdarəsinin baş məsləhətçisi

● Xəbərlər

Azərbaycan xalçaları bu dəfə ABŞ-də sərgilənib

Zərif toxunuşu, gözəlliyi ilə dünyanı heyran qoyan Azərbaycan xalçaları bu dəfə Amerika Birləşmiş Ştatlarında sərgilənib. Sərgi Vaşinqtonda "Azərxaç" ASC və ABŞ - Azərbaycan Ticarət Palatası (USACC) arasında əldə olunmuş razılığa əsasən təşkil olunub. Sərgidə nümayiş etdirilmək üçün ABŞ-yə Qarabağ, Gəncə-Qazax, Quba-Şirvan və Təbriz xalçaçılıq məktəblərinə aid 76 ədəd müxtəlif ölçülü yun və ipək xalça göndərilib.

Bu barədə "Azərxaç" Açıq Səhmdar Cəmiyyətindən (ASC) məlumat verilib. Bildirilib ki, tədbir USACC-nin ofisinin qalereyasında, "Azərxaç"nın İdarə Heyətinin sədri Emin Məmmo-

doğ və palatının icraçı direktoru Natiq Baxışovun iştirakı ilə keçirilib.

Məlumatda qeyd olunub ki, sərgi iştirakçılarına, o cümlədən xalça satın

almaq istəyənlərə yalnız ənənəvi üslubda və rənglərdə deyil, modern dizaynı, müasir interyerə daha uyğun, çağdaş zövqə xitab edən pastel rəngli xalçalar da təqdim edilib.

Bəhs olunan "Azərbaycan xalçaları" adlı sərgini nəzərdə tutaraq, kənd qadınlarının səlahiyyətlərini artırılması məqsədilə ABŞ-nin paytaxtı Vaşinqtonda elan olunan "Qadın tarixi ayı" çərçivəsində şəhər meri Mayor Bouzer 27-31 mart tarixlərini "Azərbaycan kənd qadınlarının gücləndirilməsi və səlahiyyətlərini artırılması həftəsi" elan edib. ASC-nin məlumatına görə, bunu təsdiq edən sənəd rəsmi şəkildə "Azərxaç"nın nümayəndələrinə təqdim edilib.

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"

Opera və Balet Teatrında premyera

Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında baletsevərlərə möhtəşəm premyera təqdim olunub.

artist Samir Səmədov olan balet dirijor Orxan Həşimov tərəfindən idarə olunub. Səhnə əsərində dekorasiya və kostyum eskizlərinin müəllifi Dmirtri Çerbadjdir.

Sənət ocağı bu dəfə görkəmli fransız bəstəkarı Adolf Adanın "Korsar" baletini səhnəyə qoyub.

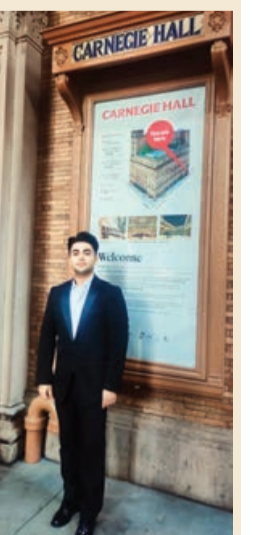
Dünya balet sənətinin ən populyar əsərlərindən olan "Korsar" baleti gənc yunan qızı Medora ilə korsar Konrad arasındakı məhəbbətdən bəhs edir. Truppenin mövsümünün əvvəlindən bəri üzərində çalışdığı səhnə əsərində əsas rolları teatrın gənc solistləri Ayan Eyvazova, Seymur Qədiyev, İslam Məmmədov, Fatimə Xələfova və başqaları ifa ediblər. Quruluşçu baletmeyster və libretto müəllifi Əməkdar

Azərbaycanlı vokalçı ABŞ-də beynəlxalq müsabiqədə qızıl medal qazanıb

Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının solisti, respublika və beynəlxalq müsabiqələr laureatı Urfan Cəfərov Nyu Yorkda keçirilən "American International Vocal Competition of Opera Singers 2023" beynəlxalq opera ifaçılarının vokal müsabiqəsində 67 ölkə arasında birinci yeri tutaraq qızıl medal qazanıb.

O, müsabiqənin qalibi kimi solo konsert üçün nüfuzlu sertifikat alaraq, dünyanın ən məşhur konsert salonlarından biri olan Carnegie Hallda solo ifası ilə Azərbaycanı təmsil etmiş ilk azərbaycanlı olub.

Müsabiqədə bütün yaş qruplarından, həmçinin müxtəlif ölkələrdən olan vokalçılar iştirak ediblər. Qeyd edək ki, bu müsabiqə gənc ifaçıların nüfuzlu səhnədə solo konsertini təmin edən yeganə platformalardan biridir.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın adından Moskvada iftar süfrəsi açılıb

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə Moskvada Azərbaycan Günü təşkil edilib və iftar süfrəsi açılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Moskva şəhəri Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin təşkilatçılığı, RF Müsəlmanları Ruhani İdarəsinin dəstəyi və Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Poklonnaya Qorodaki məscidin yanında qurulmuş "Ramazan çadırı"nda Azərbaycan Günü təşkil edilib və iftar süfrəsi açılıb. Bu il iftar gecəsi Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr edilib.

Tədbirdə 1500-dən çox insan - ictimai xadimlər, Azərbaycan diasporunun nümayəndələri, müxtəlif millət-

lərdən olan müsəlmanlar iştirak ediblər. Moskva müftisi, Moskva Cümə məscidinin baş imamı İldar Alyautdinovun adından Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevaya dini-mənəvi dəyərlərinin yüksək qiymətləndirilməsinə görə təşəkkür məktubu təqdim edilib.

Moskva müftisinin müavini Marat-Hazrat Arslanov Heydər Əliyev Fonduna təşəkkürünü bildirdikdən qeyd edib ki, bu mədəni gecələrin proqramı çox zəngindir. İnsanlar Azərbaycan mədəniyyəti ilə tanış olur, onların qol-

bəndə bu ölkəyə səfər etmək arzusu yaranır. Marat-Hazrat Arslanov Rusiya Federasiyası Müsəlmanları Ruhani İdarəsi adından Moskvadakı "Əhli-Beyt" dini təşkilatının sədri Nizami Baloğlanova "Əl-Fəxr" ordeni təqdim edib.

Moskvadakı "Risalət" dini icması nəzdindəki müsəlman məktəbinin direktoru Anas-Hazrat Məmmədov tədbirə toplaşanların hamısını müqəddəs Ramazan ayı münasibətilə təbrik edib, bu tədbirin təşkilinə görə Heydər Əliyev Fonduna təşəkkürünü bildirdi.

Tədbirdə Azərbaycanın tarixi və ənənələrindən bəhs edən videoçarxlar nümayiş etdirilib, "Buta" trionunun ifasında muğam səslənib, müsəl-

man məktəbinin şagirdləri Məhəmməd Peyğəmbərin həyatından bəhs edən səhnəciklər təqdim ediblər.

İftar yeməyinin başlanmasından əvvəl müqəddəs Qurandan ayələr və axşam duası oxunub. Sonra müsəlmanlar üçün milli Azərbaycan yeməkləri və şirniyyəti düzülmiş iftar süfrəsi açılıb.

2006-cı ildən başlayaraq təşkil olunan "Ramazan çadırı" illik sosial-xeyriyyə layihəsi hər il müsəlmanlar üçün müqəddəs sayılan Ramazan ayında həyata keçirilib. Heydər Əliyev Fondunun Rusiyadakı nümayəndəliyi fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə hər il bu xeyriyyə layihəsində iştirak edir.

"İCBARİ TİBBİ SİĞORTA ÜZRƏ DÖVLƏT AGENTLIYI" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXS

"Yeni Klinik" tibb müəssisəsində istifadə üçün nəzərdə tutulmuş tibbi sərfiyyat və tibbi ləvazimat mallarının satın alınması məqsədilə açıq tender elan edir

Məlgöndənlərə (podratçılara) təklif olunur ki, öz tender təkliflərini möhürlənmiş, imzalanmış şəkildə ikiqat zərflərdə yazılı surətdə təqdim etsinlər.

Müqavilənin icrasını təmin etmək üçün məlgöndənlər (podratçılar) lazımi maliyyə və texniki imkanlara malik olmalıdırlar.

Tenderdə iştirak etmək istəyən məlgöndənlər (podratçılar) aşağıdakı məbləğdə iştirak haqqı göstərilən hesaba köçürüldükdən sonra Azərbaycan dilində tərtib olunmuş tenderin əsas şərtlər toplusunu Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Lev Tolstoy küçəsi, 170 ünvanından (Əlaqələndirici şəxs: Sabina Məmmədova, Telefon: (+994 12) 310 07 70 (daxili 4444), E-mail: smammadova@its.gov.az) ala bilərlər.

Tender 1 LOT üzrə keçirilir.

LOT-1. "Yeni Klinik" tibb müəssisəsində istifadə üçün nəzərdə tutulmuş tibbi sərfiyyat və tibbi ləvazimat mallarının satın alınması.

İştirak haqqı: LOT-1. 1.500,00 (bir min beş yüz) manat;

İştirak haqqı heç bir halda geri qaytarılmır.

Tenderdə iştirak haqqının ödənilməsi üçün satılan təşkilatın bank rekvizitləri:

Təşkilat: "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi"

publik hüquqi şəxs

VÖEN: 1701911851

Hesab: AZ52AIB3890019440013375105

Bank: Kapital Bank ASC Səbail filialı

Bankın VÖEN-i: 9900003611

Kod: 200059

Müxbir hesab: AZ37NABZ0135010000000001944

S.W.I.F.T.B.I.K - AIBAZZXX

İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər:

1) Tender prosedüründə iştirak etmək üçün yazılı müraciət;

2) Tenderdə iştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi;

3) Vergilərə və digər icbari ödənişlərə dair yerinə yetirilməsi vaxtı keçmiş öhdəliklərin olmaması haqqında vergi orqanından arayış (01.03.2023-cü il tarixdən sonrakı tarixə təqdim olunmuş arayış olmalıdır);

4) İddiaçının son (əgər daha az müddət fəaliyyət göstərirsə, bütün fəaliyyəti dövründəki) maliyyə vəziyyəti barədə bank tərəfindən verilmiş arayış;

5) İddiaçının son bir ildəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanları tərəfindən təsdiq olunmuş maliyyə hesabatının surəti (bir ildən az müddətdə fəaliyyət göstərirsə, həmin dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti);

6) Tender təklifi (təkliflərinin açıldığı tarixdən sonra əzi 80 bank günü qüvvədə olmalıdır);

7) Tender təklifi dəyərini 1 faizi həcmdə bank təminatı (təminatın qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 30 bank günü çox olmalıdır);

8) Tender iştirakçısının öz əmlakından sərəhsat və məhdudiyətsiz istifadə etmək imkanı, müflis elan olunmaması, əmlak üzərinə həbs qoyulmaması, ödəniş yeməli girovun olmaması, məhkəmənin qərarı ilə kommersiya fəaliyyəti dayandırılmış şəxs olmaması və yaxud müvafiq peşə fəaliyyətləri ilə məşğul olmasının məhkəmə qərarında qadağan edilməsinə bərabər sonod - *Kommersiya məhkəməsinin və ya Dövlət Vergi Xidmətinin Yüklülük haqqında arayış* (01.03.2023-cü il tarixdən sonrakı tarixə təqdim olunmuş arayış olmalıdır);

9) Tender iştirakçısının satınalma prosedurlarının başlanmasından əvvəlki 5 il ərzində özünü, habelə işlərin idarə edənlərini, qulluqçularının peşəkar fəaliyyətləri, yaxud satınalma müqaviləsinin bağlanması üçün xüsus göstəricilərini yanlış göstərmələri ilə əlaqədar cinayət görə məhkum olunmaması haqqında arayış (*məlgöndənlər (podratçı) Daxili İşlər Nazirliyindən və ya ASAN xidmət mərkəzlərindən məhkumluq ilə bağlı arayış alır*);

10) Sahibkarlıq subyekti olması haqqında müvafiq sahəyə mülkiyyətçi orqan tərəfindən verilmiş arayış (*məlgöndənlər uçuqda olduğu statistika orqanından alır*);

11) Tender təklifini və satınalma müqaviləsini imzalamaq sahəyə mülkiyyətçi olan şəxsin sahəyə mülkiyyətini təsdiq edən sənəd (*vəzifə təyini edilməsi barədə əmin təsdiq olunmuş surəti və ya müvafiq sahəyə mülkiyyətini verilməsi barədə etibarnamə*);

12) İddiaçının tam adı, hüquqi statusu, nizamnaməsi, qeydiyyatdan keçdiyi ölkə və rekvizitləri;

13) Tenderin əsas şərtlər toplusunda göstərilən bütün digər sənədlər.

Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (aslı və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildə olan tender təklifləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunmalıdır). Tender proseduru "Dövlət satınalmaları haqqında" qanuna uyğun keçiriləcəkdir. İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün yuxarıda göstərilən sənədləri (tender təklifi və bank təminatı istisna olmaqla) 26.04.2023-cü il saat 17:30-a qədər, tender təklifi və bank təminatını isə möhürlənmiş ikiqat zərflə 04.05.2023-cü il saat 18:00-a qədər Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Lev Tolstoy küçəsi, 170 ünvanına təqdim etməlidirlər. Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunmuş zərflər açılmıyaraq geri qaytarılacaqdır. İddiaçıların təkliflərinin açılışı 05.05.2023-cü il saat 17:30-da Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Lev Tolstoy küçəsi, 170 ünvanında aparılacaqdır. Açıqlıq iddiaçıların sahəyə mülkiyyətini rəsmən təsdiqləyən vəsaitlərin təsdiqi şərtlər toplusunun məzmununu, o cümlədən təlimatları, formaları və şərtləri tam olaraq öyrənməlidir. Əsas şərtlər toplusunu əlmiş iddiaçının əsas şərtlər toplusunun məzmunundan, o cümlədən təlimatlarından, forma və şərtlərdən konar təklif verməsi onu bu məsuliyyətdən azad etmir. Müqavilənin yerinə yetirmək üçün tender iştirakçılarının lazımi maliyyə və texniki imkanlara malik olmalıdırlar.

Tender komissiyası

Moskvada Azərbaycan tarixinə dair müzakirələr keçirilib

Moskvada "Cümhuriyyətin Azərbaycan adlandırılması və onun tarixi əhəmiyyəti" adlı müzakirə keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, M.I.Rudomino adına Xarici Ədəbiyyat Kitabxanasında yerləşən Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzində təşkil olunan tədbirdə tarix elmləri doktoru, professor Solmaz Rüstəmovaya-Tohidi, Rusiya Azərbaycanlı Gənclər Birliyinin (RGB) fəalları, diaspor nümayəndələri iştirak ediblər. Dövlətimiz "Azərbaycan" adlandırılmasına qədər keçdiyi yoldan danışan Solmaz Rüstəmovaya-Tohidi de-

rib: "Bu ağır, iztirablı yolda Azərbaycan ziyalılarının səyi nəticəsində Azərbaycan dili, Azərbaycan milliti və Azərbaycan kimliyinin formalaşması prosesi sonda Azərbaycan dövlətinin yaranması ilə nəticələnib".

Müzakirədə iştirak edən görkəmli Azərbaycan ədəbi,

raitində milli kimliyimizi, milli özünüdərkli formalaşdırıb, müstəqillik əldə etmişdir. Bəli, 1920-ci ilin 28 aprel faciəsi bəz vərəndə bütün bunlar məhv edildi".

F.Pepinov babası Ömər Faiq Nəmənzadənin fəaliyyət dövrü haqqında danışaraq bildirib ki, o, cümhuriyyəti quranların fəal yoldaşı, həmfikirisi olub, Azərbaycan parlamentinin işində iştirak edib: "Tarix inkar etməsə də, o, faktiki olaraq unudulmuşdu. Lakin indi çox şadam ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə babam Ömər Faiq Nəmənzadənin 150 illik yubileyi qeyd olunub".

" - Xoşbəxtlik nədir?

- Xoşbəxtlik insanların daxili rahatlığı, məmnunluğu və həyatlarından həzz almaları deməkdir. Xoşbəxt insanlar, ümumiyyətlə, müsbət düşüncə tərzinə malikdirlər və həyatlarında onları xoşbəxt edən amilin fərqi vardır. Bunlar çox vaxt sağlam münasibətlər, ailə sevgisi, işdən məmnunluq, şəxsi nailiyyətlər, hobbisi və ya əhtraras ola bilər. Xoşbəxtlik insandan insana dəyişə bilər və hər kəsin öz təfərrüatı var. Ümumiliklə həyatdan həzz almaq, müsbət düşüncə və özünüdərkli təkmilləşdirmək kimi elementlər xoşbəxtliyi təşviq edə bilər".

...Bu, süni zəkaya ünvanladığımız suala aldığımız cavabdır. Yəni süni intellekt xoşbəxtliyi bu mənada anlayır və ifadə edir.

Süni zəkənin yaratdığı reallıq

Artıq həyatımızın hər bir fəaliyyət istiqamətində süni intellektə əsaslanan proqramları, qurğuları, maşınları görürük. Demək olar ki, süni zəkə bütün sahələri zəbt edib. Texnoloji inkişafın yüksək mərhələsində deyək ki, süni zəkənin yaratdığı reallıq

Artıq həyatımızın hər bir fəaliyyət istiqamətində süni intellektə əsaslanan proqramları, qurğuları, maşınları görürük. Demək olar ki, süni zəkə bütün sahələri zəbt edib. Texnoloji inkişafın yüksək mərhələsində deyək ki, süni zəkənin yaratdığı reallıq

Artıq həyatımızın hər bir fəaliyyət istiqamətində süni intellektə əsaslanan proqramları, qurğuları, maşınları görürük. Demək olar ki, süni zəkə bütün sahələri zəbt edib. Texnoloji inkişafın yüksək mərhələsində deyək ki, süni zəkənin yaratdığı reallıq

İntellektin süni möhtəşəmliyi

ləşdirilməsi və redaktə edilməsi kimi müxtəlif dil emalı tapşırıqlarını yerinə yetirə bilir. Bundan əlavə, mürəkkəb proqram kodlarını təkmilləşdirmək və riyaziyyat suallarını cavablandırmaq kimi analitik imkanlara da malikdir.

Süni intellektlə işləyən təbii həm fərdi istifadəni, həm də şirkətlərin müəyyən işlərinin həyata keçirilməsini asanlaşdırır. Məsələn, çox vaxt aparən və təkrarlanan tapşırıqların yerinə yetirilməsini avtomatlaşdırır, həmçinin şirkətlər insan resursları proseslərini əhəmiyyətli dərəcədə sadələşdirərək vaxta və xərclərə qənaət edə bilər.

Qeyd olunur ki, "ChatGPT" və onun törəmələri kimi süni intellektli di modelləri insan resursları proseslərində lazım olan nəzəri biliklərə çıxışı təmin etməklə yanaşı, istifadə olunacaq sənədlərin hazırlanmasında və redaktə edilməsində də istifadə oluna bilər.

Şirkət tərəfindən proqram daim təkmilləşdirilir və yeniliklər təbii olunur. Son məlumatlara görə, şirkət digər tərtibatçılarına API vasitəsilə "ChatGPT"ni təbii və xidmətlərinə inteqrasiya etməyə imkan verəcək. "ChatGPT" API-nin qiyməti 750 söz üçün 0,002 dollar olacaq. Bundan əlavə, standart API-nin icazə verdiyindən daha çox söz istifadə etmək istəyənlər üçün də xüsusi seçim şansı olacaq.

Həmçinin proqramın nitqi yazıya çevirən funksiyası da işə başlayıb. Bunun üçün isə dəqiqəyə 0,006 dollar ödəyərək səs yazıya çevirmək və tərcümə etmək mümkün olacaq.

Süni zəkə həlləri dünyanın gedişatını dəyişəcək

"Multimedia" İnformasiya Sistemləri Texnologiyaları Mərkəzinin direktoru, Azərbaycan Internet Forumunun prezidenti Osman Gündüz qəzetimizə açıqlamasında deyib ki, ötən ilin noyabrından süni intellekt həlli olaraq istifadəyə verilən "ChatGPT" dünyada geniş rezonans yaradıb.

Ekspert bildirir ki, "Apple", "Google" kimi şirkətlər bu cür süni intellekt həllərinin yaradılmasına başlayıblar. Bunlar böyük dərəcədə, məlumat bazalarından istifadə edərək anında qərar qəbul etmək üçün həllər ve-

rir. Mətnlərin generasiyasını həyata keçirmək dialoq qurmağa imkan yaradır. Hələlik "ChatGPT"nin əsaslandığı GPT 4 dil modulu ön yüksəkdir. Bunun əsasında daha təkmil süni intellekt həlli hazırlanıb.

O.Gündüz qeyd edir ki, süni zəkə həlləri dünyanın gedişatını yətinəcə dəyişəcək: "Yeni cəmiyyət, dövlət, biznes, yaradıcı insanlar - müxtəlif sahələrdə daha tez, effektiv qərarlar qəbul edə biləcəklər. Bu inkişafı daha da sürətləndirəcək. Böyük məlumat bazalarını təhlil etməyə dövlət çoxlu qüvvə, vaxt sərf edirsə, bu yolla məsələ sənayələrdə həllini tapacaq. Bu, birinci diqqətçəkən məqamdır".

Ekspertin sözlərinə görə, bəzən qorxulu trendlər gözə çarpır. Belə ki, süni intellekt insan kapitalını əvəz edəcəkmə, hansı ixtisaslar sıradan çıxacaq, nələr dəyişəcək kimi suallar ortaya çıxır.

Doğrudur, bu sahədə xeyli dəyişikliklər olacaq. Bir sıra ixtisaslar sıradan çıxacaq. Ümumiyyətlə, kimi bunlarla hesablaşırısa, məsələn, jurnalist, bloqçu, redaktor öz işində süni intellektli təbii olmur, onlar sıradan çıxacaq. İstifadə edənlərin işi işi daha yaxşı olacaq. "Məsələn, marketing, iqtisadiyyat, təhsil və s. sahələrdə süni intellektdən istifadə edilməyə, vəziyyət ağır olacaq. Ona görə də digər bütün sahələr buna hazır olmalıdır. Hazırda bütün sahələrdə fəaliyyət istiqamətində süni intellektli təbii təbiiyə başlayıb. Onlar bazarda qalmaq üçün bunu tədbii edirlər. Düşünürəm ki, Azərbaycan üçün də dünyanın bu cür çağırışları var. Bizdə də hökumət, digər qərar qəbul edənlər bu sahəyə ciddi diqqət yetirməlidir", - deyir O.Gündüz bildirir.

Ölkələrin rəqabətə davamlılığı üçün yeni trend

Osman Gündüz qeyd edir ki, ölkələrin rəqabətə davamlılığı üçün yeni trend ortaya çıxıb. O ölkə rəqabətə davamlı olacaq ki, bütün sahələrdə süni zəkə təbii olunur. Dünyada belə bir böyük təhdid, çağırış var. Rəqəmsal bərabərsizlik sürətlə artacaq. Elə ölkələr var ki, çox geri qalacaq, eləsi də olacaq ki, çox irəli gedəcək.

Azərbaycanda da bütün sahələrdə, xüsusən dövlət sektorunda süni intellekt həllərinin tətbiqinin vacibliyini vurğulayan ekspert

bununla xərcləri azaltmağın, daha çevik, effektiv irəliləyişə nail olmağın mümkünlüyünü qeyd edir. O hesab edir ki, ölkəmiz bu çağırışa hazır olmalıdır: "Hökumət bu sahəyə investisiyalar yatırmalı, kadrlar hazırlanmalıdır. Hazırda süni intellekt həllərindən effektiv istifadə ilə bağlı problemlər var. Dünyada müxtəlif sahələr üzrə süni intellektlə işləmək, ondan nə tələb etməklə bağlı suallar sətirlir. Bu onun göstəricisidir ki, ağıllı insanlara hər zaman ehtiyac olacaq. Görək süni intellektə sorğu verəson. Bunun üçün də insanda təbii intellekt olmalıdır. Müvafiq qurumlar məhz bu məsələlərə diqqət yetirməli, maarifləndirici işlər aparmalıdırlar".

Süni zəkə isə öz tarifi belə verir. "Süni intellekt" və ya "süni intellekt texnologiyası" kompüter proqramına insan kimi düşüncəyə, öyrənməyə və problemləri həll etməyə imkan verən kompüter texnologiyası növüdür. Bu texnologiyanın məqsədi kompüterlərə insana bənzər vəzifələrinə yerinə yetirmək üçün kifayət qədər ağıllı olmasınıdır.

Buraya süni intellekt, maşın öyrənməsi, təbii dil emalı, ekspert sistemləri, robototexnika və biliklərin təqdimatı kimi müxtəlif alt sahələr daxildir. Bu texnologiyalar tez-tez böyük verilənlər toplusundan və rekursiv alqoritmlərdən istifadə edərək öz-özünə öyrənmək bacarığı qazanır. Məsələn, təsvirin tanınması alqoritmi böyük verilənlər toplusunda minlərlə təsviri təhlil edərək və həmin şəkillərdəki ümumi xüsusiyyətləri öyrənmək yeni şəkillərdəki obyektləri tanıya bilər.

Süni intellekt texnologiyası avtomatlaşdırma, iş proseslərinin təkmilləşdirilməsi, avtonom nəqliyyat vasitələri və robotlar, səhiyyə, təhlükəsizlik və müdafiə kimi bir çox sənaye və sektorlarda istifadə olunur.

Deiyələnlərdən bu qənaətə gəlmək olur ki, ağıllı, savadlı insana hər zaman, hər yerdə ehtiyac var. Elə süni intellektə əsaslanan proqramlar hazırlayanlar da insanlar deyilmi?

Təki, hər kəs potensialının fərqi olduğunu və onun bu bacarığın lazımi sahədə, bəşəriyyətə fayda verəcək şəkildə istifadə olunsun. Dünyanın, bəşəriyyətin gələcək inkişafı süni intellektdən asılı olsa belə...

Əsmar QARDAŞXANOVA, "Azərbaycan"

3 ayda 74 terror hadisəsi

ABŞ-də orta məktəbə növbəti silahlı hücum nəticəsində üç şagird və üç əməkdaş qətlə yetirilib

ABŞ-nin Tennessi ştatının paytaxtı Neşvil şəhərində xristian məktəbində baş verən atışmada azı üç uşaq və üç böyük həlak olub. Təhsil ocağına hücum edən 28 yaşlı qadın olduğu üzə çıxıb. O, asiayış keşikçiləri tərəfindən güllələnib.

Polis nümayəndələrinin sözlərinə görə, cinayət Berton Hills bulvarında yerləşən məktəbdə törədilib. Çağırışa gələn polis atışmaya girib və iki pulemyot və tapança ilə silahlanmış cinayətkarı öldürüb.

Mətbuat konfransında polis sözcüsü Don Aaron atışma zamanı ölənlər arasında 3 uşaq və məktəbin 3 əməkdaşının olduğunu bildirdi. Cinayətdən bir neçə saat sonra polis atışma zamanı şahid kimi çıxıb və özünü transqender kimi tanıdan Odri Heyldir.

Dəhşətli olayın motivlərinə gəlinə, polis atışma zamanı şahid kimi çıxıb və özünü transqender kimi tanıdan Odri Heyldir.

Bu arada CNN telekanalı xəbər verir ki, Odri Heyl bir il əvvəl Neşvil İncəsənət və Dizayn Kollecinə bitirib. Odrinin LinkedIn sahifəsində onun sərbəst dizayner kimi çalışdığı, həmçinin mağazada işlədiyi qeyd edilir.

ABŞ Prezidenti Co Bayden martın sonuna qədər Neşvil şəhərində ölənlər üçün matəm elan edib, ölkənin bütün rəsmi qurumlarında bayraqlar yarıya endirilib.

Məlumat əsasən, qətləmin baş verdiyi məktəb özəl xristian ibtidai təhsil ocağıdır: uşaqlar orada 6-cı sifə qədər, 11-12 yaşına kimi oxuyurlar. Bu təhsil ocağında 200-ə yaxın şagird təhsil alır.

"Education Week" qəzetinin yazdığına görə, təkcə bu il ABŞ-də 12 məktəbdə ölüm və ya yaralanma ilə nəticələnən atışma hadisəsi baş verib. Ümumilikdə isə bu, təxminən 3 ay ərzində ölkədə baş vermiş 74-cü kütləvi atışma hadisəsidir.

2023-cü il fevralın 14-də Miçigan Dövlət Universitetində baş verən atışma nəticəsində ən azı üç nəfər ölüb, beş nəfər yaralanıb. Hücumdan az sonra atışma şəxs intihar edib.

Ötən ayın 17-də Missisipi ştatının Arkabutla kiçik qəsəbəsində isə silahlı şəxs keçmiş həyat yoldaşını və daha 5 nəfəri güllələyib.

Bu hadisədən sonra Co Bayden baş verənləri "epidemiya" adlandırır və bununla bağlı Ağ Evin saytında onun dedikləri yerləşdirilib: "Bədsir. İlin əvvəlindən 48 gün keçib və artıq ölkəmizdə ən azı 73 kütləvi atışma olub. Düşüncələr və dualar kifayət deyil. Silah zorakılığı epidemiyadır və Kongres indi hərəkət keçməlidir".

Bayden növbəti dəfə silah qanununa "sağlam düşüncəyə əsaslanan" dəyişikliklərin edilməsini zəruriliyini bildirdi.

Xatırladıq ki, 27 may 2022-ci ildə Texas ştatının Yuvald şəhərində məktəbə hücum nəticəsində 19 şagird və iki müəllim həlak olub.

Rizvan CƏFƏROV, "Azərbaycan"

B İ L D İ R İ Ş

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankında xəzinə infrastrukturunun fəaliyyətini təmin etmək üçün çəngəlləyir yük-qaldırın (stekker) və yükqaldırın üçün akkumulyatorların satın alınması və Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən su nasoslarının təchizatı və quraşdırılması işlərinin satın alınması ilə bağlı keçirilən kotirovka sorğularını Satınalmalar komissiyasının 27 mart 2023-cü il tarixli qərarı ilə "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 11.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq baş tutmamış hesab edilmişdir.

Satınalmalar komissiyası

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə abunə yazılış davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatıyaymı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

- "Azərpoçt" MMC (012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Azərmətbuatıyaymı" ASC (012) 441-19-91, (050) 322-33-17
"Qaya" firması (012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC (055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC (012) 594-09-59
"Ziya" LTD (012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC (012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC (055) 819-09-26

1 illik -124,80 (yüz yirmi dörd manat səksən qəpik) manat
6 aylıq - 62,40 (altmış iki manat qırx qəpik) manat
3 aylıq - 31,20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) manat

Hörmətli oxucular!
Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzləşsəniz, (012) 539-59-33 nömrəli telefona zang vura bilərsiniz.

"İCBARİ TİBBİ SİĞORTA ÜZRƏ DÖVLƏT AGENTLIYI" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXS "Yeni Klinika" Tibb Müəssisəsində istifadə üçün nəzərdə tutulmuş tibbi alətlərin satın alınması məqsədilə açıq tender elan edir

Təkrar

Məğlubenərlərə (podratçılara) təklif olunur ki, öz tender təkliflərinin möhürlənməsi, imzalanması şəkildə aşağıda zərfləndə yazılı surətdə təqdim etsinlər.

Müqavilənin icrasını təmin etmək üçün məğlubenərlər (podratçılar) lazmi maliyyə və texniki imkanlara malik olmalıdırlar. Tenderdə iştirak etmək istəyən məğlubenərlər (podratçılar) aşağıdakı məbləğə iştirak haqqını göstərən hesab köçürmədən sonra Azərbaycan dövlətdə tərtib olunan tenderin əsas şərtlər toplusunu Bakı şəhəri, Neisim rayonu, Lev Tövbə küçəsi, 170 ünvanında, həmçinin əlaqələndirici şəxsin elektron poçt ünvanına aşağıda təqdim edilmiş iştirak ilə bağlı etiraz ilə müraciət etməklə və iştirak haqqının ödənilməsi barədə qərar əlavə olaraq şərtlər toplusuna əlavə edə bilərlər. Əlaqələndirici şəxs: Anar Rəhimov, telefon: +99412 31047-70 (daxili: 202), (e-mail: anrahimov@jis.gov.az).

Tender 1 LOT üzrə keçirilir: LOT-1. "Yeni Klinika" Tibb Müəssisəsində istifadə üçün nəzərdə tutulmuş tibbi alətlərin satın alınması. İştirak haqqı: 1.500,00 (bir min beş yüz) manat. İştirak haqqı heç bir halda geri qaytarılmır.

Tenderdə iştirak haqqının ödənilməsi üçün satınalma təşkilatına bank rəkvizitləri: Təşkilat: "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxs

VÖEN: 1701911851
Hesab: AZ25AIB38090019440013375105
Bank: Kapital Bank ASC Səbail filialı

Bankın VÖEN-i: 9900003611
Kod: 200659
Müxbir hesab: AZ27NABZ013501000000001944

S.W.I.F.T.B.I.K - AIBAZ2X
İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər:

- 1) Tender prosedurasına iştirak etmək üçün yuxarı müraciət.
2) Tenderə iştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi.
3) Vergilərə və digər icbari ödəmələrə dair yerinə yetirilməsi və ya keçmiş ödəmələrin ödənilməsi haqqında vergi orqanından arayış (01.03.2023-cü il tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).
4) İddiaçıların son bir illəki (əgər daha əvvəlki fəaliyyət göstərmiş, bütün fəaliyyəti dövründəki) maliyyə vəziyyəti barədə bank tərəfindən verilmiş arayış (01.03.2023-cü il tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).
5) İddiaçıların son bir illəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanından tərtib edilmiş maliyyə hesabatının surəti (bir illən əvvəlki məddətə fəaliyyət göstərmiş kəmiyyət dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti).
6) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
7) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
8) Tender iştirakçısının icra məsələləri və məsuliyyətlərini icfə edərkən imkanı, müqabilə edən ödəmələri, əməli işlərə həmişə qaynaqlanması, ödəniş yataqlarının girməsinə imkan verən, məhkəmədən qorunmuş kommunisya fəaliyyəti dərinliyinə görə ödəmələri və yuxarıda qeyd edilmiş peşə fəaliyyətləri ilə məşğul olmaqla məhkəmə qüvvədə qaldığına ədalətli bəyannamə barədə sənəd - Kommersiya Məhkəməsinin və ya Dövlət Vergi Xidmətinin Təklifi haqqında arayış (Tender elan tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).

- 9) Tender iştirakçısının satınalma prosedurasının başlanmasından əvvəlki 5 il ərzində icasını, hədəli işlərinin idarə edərək, qulluqçuların peşəkar fəaliyyətlərini, yuxarıda göstərilən məqsədlər üçün istədiyi göstəriciləri yuxarı göstərməklə işi əlaqələndirən şəxsə gərəkliliklərə görə məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
10) Tender iştirakçısının satınalma müqaviləsinin bağlanması şərtlərini təmin etmək üçün, yuxarıda qeyd edilmiş məqsədlər üçün məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
11) Tender iştirakçısının Azərbaycan Respublikasında vergilərə və digər icbari ödəmələrə dair yerinə yetirilməsi və ya keçmiş ödəmələrinin, hədəli işlərinin idarə edərək, qulluqçuların peşəkar fəaliyyətlərini, yuxarıda göstərilən məqsədlər üçün istədiyi göstəriciləri yuxarı göstərməklə işi əlaqələndirən şəxsə gərəkliliklərə görə məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
12) Tender təklifini və satınalma müqaviləsinin icmasını şərtlərini təmin etmək üçün, yuxarıda qeyd edilmiş məqsədlər üçün məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
13) İddiaçıların son bir illəki (əgər daha əvvəlki fəaliyyət göstərmiş, bütün fəaliyyəti dövründəki) maliyyə vəziyyəti barədə bank tərəfindən verilmiş arayış (01.03.2023-cü il tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).
14) İddiaçıların son bir illəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanından tərtib edilmiş maliyyə hesabatının surəti (bir illən əvvəlki məddətə fəaliyyət göstərmiş kəmiyyət dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti).
15) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
16) İddiaçıların son bir illəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanından tərtib edilmiş maliyyə hesabatının surəti (bir illən əvvəlki məddətə fəaliyyət göstərmiş kəmiyyət dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti).
17) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
18) Tenderi əsas şərtlər toplusunda göstərən bütün digər sənədlər.
İddiaçıların konsensium yaratmaqda tenderdə iştirak etmək istəyən, konsensium barədə müqavilə, əlavə də konsensium iştirakçısı olan bütün iştirakçılar barədə yuxarıda göstərilən zəruri sənədləri (məlumatları) təqdim etməlidirlər. İddiaçılar tender təkliflərinə qəbul, möhürlənməsi, imzalanması şəkildə zərfləndə 2 nüsxədə ("ÇSİ" və "Sərəf") təqdim etməlidirlər. İddiaçıların təkliflərinin "ÇSİ" və "Sərəf" arasında fərqlər ola bilər. "ÇSİ" sənəd yazılması nişanına vəliyəkdir. Azərbaycan Respublikasından olan iddiaçıların tenderə təqdim edə bilməyəcək bütün sənədlər Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində tərtib olmalıdır. Xarici ölkələrdən olan iddiaçılar işi təmin olmaq üçün dövlət dilində hazırlanmış mətnlə birlikdə həmin mətnin Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş, müvafiq qaydada təqdim edilməsi və ya əpsəl olunmuş və notarial qaydada təsdiq edilmiş nüsxəsini təqdim etməlidirlər. Mətnlər arasında fərq əşkar edilməsi, istisnaq. Azərbaycan dilində tərtib edilmiş nüsxə verilməlidir. Tender prosedura "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun keçirilməlidir. İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün yuxarıda göstərilən sənədləri (tender təklifi və bank təminatı işinə əlavə olaraq) 20.04.2023-cü il saat 16:00-a qədər, tender təklifi və bank təminatı işi məbləğə əsaslı zərfləndə 04.03.2023-cü il saat 18:00-a qədər Bakı şəhəri, Neisim rayonu, Lev Tövbə küçəsi, 170 ünvanına təqdim etməlidirlər. Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunmuş zərflər qəbuldan geri qaytarılacaq. İddiaçıların təkliflərinin açıqlığı 05.03.2023-cü il saat 16:00-da Bakı şəhəri, Neisim rayonu, Lev Tövbə küçəsi, 170 ünvanında aparılacaq. Açıqlıq iddiaçıların səlahiyyətləri müqavilənin bağlanması ilə bitirilir. İddiaçılar əsas şərtlər toplusunun məzmununu, o cümlədən təminatları, formaları və şərtlərini təmin etmək üçün istədiyi göstəriciləri yuxarıda göstərməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar etməlidirlər. Əsas şərtlər toplusuna əlavə olaraq iştirak haqqının ödənilməsi məzmununda, o cümlədən təminatları, formaları və şərtlərini təmin etmək üçün istədiyi göstəriciləri yuxarıda göstərməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar etməlidirlər.

Tender komissiyası

"İCBARİ TİBBİ SİĞORTA ÜZRƏ DÖVLƏT AGENTLIYI" PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXS "Yeni Klinika" Tibb Müəssisəsində istifadə üçün nəzərdə tutulmuş tibbi avadanlıqların satın alınması məqsədilə açıq tender elan edir

Təkrar

Məğlubenərlərə (podratçılara) təklif olunur ki, öz tender təkliflərinin möhürlənməsi, imzalanması şəkildə aşağıda zərfləndə yazılı surətdə təqdim etsinlər.

Müqavilənin icrasını təmin etmək üçün məğlubenərlər (podratçılar) lazmi maliyyə və texniki imkanlara malik olmalıdırlar. Tenderdə iştirak etmək istəyən məğlubenərlər (podratçılar) aşağıdakı məbləğə iştirak haqqını göstərən hesab köçürmədən sonra Azərbaycan dövlətdə tərtib olunan tenderin əsas şərtlər toplusunu Bakı şəhəri, Neisim rayonu, Lev Tövbə küçəsi, 170 ünvanında, həmçinin əlaqələndirici şəxsin elektron poçt ünvanına aşağıda təqdim edilmiş iştirak ilə bağlı etiraz ilə müraciət etməklə və iştirak haqqının ödənilməsi barədə qərar əlavə olaraq şərtlər toplusuna əlavə edə bilərlər. Əlaqələndirici şəxs: Anar Rəhimov, telefon: +99412 31047-70 (daxili: 202), (e-mail: anrahimov@jis.gov.az).

Tender 1 LOT üzrə keçirilir: LOT-1. "Yeni Klinika" Tibb Müəssisəsində istifadə üçün nəzərdə tutulmuş tibbi avadanlıqların satın alınması. İştirak haqqı: 1.500,00 (bir min beş yüz) manat. İştirak haqqı heç bir halda geri qaytarılmır.

Tenderdə iştirak haqqının ödənilməsi üçün satınalma təşkilatına bank rəkvizitləri: Təşkilat: "İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" publik hüquqi şəxs

VÖEN: 1701911851
Hesab: AZ25AIB38090019440013375105
Bank: Kapital Bank ASC Səbail filialı

Bankın VÖEN-i: 9900003611
Kod: 200659
Müxbir hesab: AZ27NABZ013501000000001944

S.W.I.F.T.B.I.K - AIBAZ2X
İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər:

- 1) Tender prosedurasına iştirak etmək üçün yuxarı müraciət.
2) Tenderə iştirak haqqının ödənilməsi barədə bank sənədi.
3) Vergilərə və digər icbari ödəmələrə dair yerinə yetirilməsi və ya keçmiş ödəmələrinin ödənilməsi haqqında vergi orqanından arayış (01.03.2023-cü il tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).
4) İddiaçıların son bir illəki (əgər daha əvvəlki fəaliyyət göstərmiş, bütün fəaliyyəti dövründəki) maliyyə vəziyyəti barədə bank tərəfindən verilmiş arayış (01.03.2023-cü il tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).
5) İddiaçıların son bir illəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanından tərtib edilmiş maliyyə hesabatının surəti (bir illən əvvəlki məddətə fəaliyyət göstərmiş kəmiyyət dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti).
6) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
7) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
8) Tender iştirakçısının icra məsələləri və məsuliyyətlərini icfə edərkən imkanı, müqabilə edən ödəmələri, əməli işlərə həmişə qaynaqlanması, ödəniş yataqlarının girməsinə imkan verən, məhkəmədən qorunmuş kommunisya fəaliyyəti dərinliyinə görə ödəmələri və yuxarıda qeyd edilmiş peşə fəaliyyətləri ilə məşğul olmaqla məhkəmə qüvvədə qaldığına ədalətli bəyannamə barədə sənəd - Kommersiya Məhkəməsinin və ya Dövlət Vergi Xidmətinin Təklifi haqqında arayış (Tender elan tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).

- 9) Tender iştirakçısının satınalma prosedurasının başlanmasından əvvəlki 5 il ərzində icasını, hədəli işlərinin idarə edərək, qulluqçuların peşəkar fəaliyyətlərini, yuxarıda göstərilən məqsədlər üçün istədiyi göstəriciləri yuxarı göstərməklə işi əlaqələndirən şəxsə gərəkliliklərə görə məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
10) Tender iştirakçısının satınalma müqaviləsinin bağlanması şərtlərini təmin etmək üçün, yuxarıda qeyd edilmiş məqsədlər üçün məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
11) Tender iştirakçısının Azərbaycan Respublikasında vergilərə və digər icbari ödəmələrə dair yerinə yetirilməsi və ya keçmiş ödəmələrinin, hədəli işlərinin idarə edərək, qulluqçuların peşəkar fəaliyyətlərini, yuxarıda göstərilən məqsədlər üçün istədiyi göstəriciləri yuxarı göstərməklə işi əlaqələndirən şəxsə gərəkliliklərə görə məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
12) Tender təklifini və satınalma müqaviləsinin icmasını şərtlərini təmin etmək üçün, yuxarıda qeyd edilmiş məqsədlər üçün məbləğə əsaslı sənədlər təqdim etməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar.
13) İddiaçıların son bir illəki (əgər daha əvvəlki fəaliyyət göstərmiş, bütün fəaliyyəti dövründəki) maliyyə vəziyyəti barədə bank tərəfindən verilmiş arayış (01.03.2023-cü il tarixində sənədlər təqdim olunmuşdur).
14) İddiaçıların son bir illəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanından tərtib edilmiş maliyyə hesabatının surəti (bir illən əvvəlki məddətə fəaliyyət göstərmiş kəmiyyət dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti).
15) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
16) İddiaçıların son bir illəki fəaliyyəti haqqında vergi orqanından tərtib edilmiş maliyyə hesabatının surəti (bir illən əvvəlki məddətə fəaliyyət göstərmiş kəmiyyət dövrü əhatə edən maliyyə hesabatının surəti).
17) Tender təklifi dərinliyi 1 fəci kəməndə bank təminatı (təminat qüvvədə olma müddəti tender təklifinin qüvvədə olma müddətindən 45 saat gətirmə qüvvədədir).
18) Tenderi əsas şərtlər toplusunda göstərən bütün digər sənədlər.
İddiaçıların konsensium yaratmaqda tenderdə iştirak etmək istəyən, konsensium barədə müqavilə, əlavə də konsensium iştirakçısı olan bütün iştirakçılar barədə yuxarıda göstərilən zəruri sənədləri (məlumatları) təqdim etməlidirlər. İddiaçılar tender təkliflərinə qəbul, möhürlənməsi, imzalanması şəkildə zərfləndə 2 nüsxədə ("ÇSİ" və "Sərəf") təqdim etməlidirlər. İddiaçıların təkliflərinin "ÇSİ" və "Sərəf" arasında fərqlər ola bilər. "ÇSİ" sənəd yazılması nişanına vəliyəkdir. Azərbaycan Respublikasından olan iddiaçıların tenderə təqdim edə bilməyəcək bütün sənədlər Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində tərtib olmalıdır. Xarici ölkələrdən olan iddiaçılar işi təmin olmaq üçün dövlət dilində hazırlanmış mətnlə birlikdə həmin mətnin Azərbaycan dilinə tərcümə olunmuş, müvafiq qaydada təqdim edilməsi və ya əpsəl olunmuş və notarial qaydada təsdiq edilmiş nüsxəsini təqdim etməlidirlər. Mətnlər arasında fərq əşkar edilməsi, istisnaq. Azərbaycan dilində tərtib edilmiş nüsxə verilməlidir. Tender prosedura "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun keçirilməlidir. İddiaçılar tenderdə iştirak etmək üçün yuxarıda göstərilən sənədləri (tender təklifi və bank təminatı işinə əlavə olaraq) 20.04.2023-cü il saat 16:00-a qədər, tender təklifi və bank təminatı işi məbləğə əsaslı zərfləndə 04.03.2023-cü il saat 18:00-a qədər Bakı şəhəri, Neisim rayonu, Lev Tövbə küçəsi, 170 ünvanına təqdim etməlidirlər. Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunmuş zərflər qəbuldan geri qaytarılacaq. İddiaçıların təkliflərinin açıqlığı 05.03.2023-cü il saat 16:00-da Bakı şəhəri, Neisim rayonu, Lev Tövbə küçəsi, 170 ünvanında aparılacaq. Açıqlıq iddiaçıların səlahiyyətləri müqavilənin bağlanması ilə bitirilir. İddiaçılar əsas şərtlər toplusunun məzmununu, o cümlədən təminatları, formaları və şərtlərini təmin etmək üçün istədiyi göstəriciləri yuxarıda göstərməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar etməlidirlər. Əsas şərtlər toplusuna əlavə olaraq iştirak haqqının ödənilməsi məzmununda, o cümlədən təminatları, formaları və şərtlərini təmin etmək üçün istədiyi göstəriciləri yuxarıda göstərməklə və ya "ASAN sığortanın" mərkəzlərindən məsləhətlik ilə bağlı arayış əldar etməlidirlər.

Tender komissiyası

Azərbaycan atleti dünya birinciliyində iki rekord yeniləyib, üç medal qazanıb

Albaniyanın Dürres şəhərində yeniyyət-mələr arasında ağır atletika üzrə dünya birinciliyi davam edir. Altmışdan çox ölkədən 322 (166 kişi + 156 qadın) atletin qatıldığı yarışda Azərbaycan atletləri də qüvvələrini sınayırlar. AZÖRTAC xəbər verir ki, bu gün körpücük üzərinə Ravin Alməmmədov çıxıb. Qazaxın "Göyözən" ağır atletika klubunun təmsilçisi 73 kiloqram çəki dərəcəsinə mübarizə aparıb. Atletimiz birdən qaldırma hərəkətində 136 kiloqram ram edib və bu hərəkətdən dünya birinciliyinin gümüş medalına sahib

çıxıb. Təmsilçimiz toqanla qaldırma hərəkətində isə 167 kiloqramı başı üzərinə qaldırıb. O, bu hərəkətdə də gümüş medal qazanıb. R.Alməmmədov bu çəkiddə toqanla qaldırma hərəkətində türk Karaca Yaşara aid 163 kiloqramlıq Avropa rekordunu yeniləyib. Bununla yanaşı, 167 kiloqram ram etməklə atletimiz bu hərəkətin toqanla rəmuniyalı Yonut Donoseyov aid 300 kiloqramlıq rekordu da geridə qoyub. Toplam 303 kiloqram (136+167) nəticə göstərən təmsilçimiz yekun sıralamada da dünya birinciliyinin gümüş medalçısı adını qazanıb.

Əlaqə telefonları: BAŞ REDAKTOR Bəxtiyar SADIQOV. Qəbul otağı - 539-68-71, Baş redaktor müavini - 538-86-86, Məsul katib - 539-43-23, Parlament və siyasət şöbəsi - 539-84-41, İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32. Bəxşəlməlik həyat, idman və informasiya şöbəsi - 539-63-82, İnsanitar siyasət şöbəsi - 539-49-20, İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, Fotoilustrasiya şöbəsi - 538-84-73, Kompüter mərkəzi - 538-20-87, Mühəsibathiq - 539-59-33.

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə. contact@azerbajian-news.az, az.reklam@mail.ru

Qeydiyyat № 1 "Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir.

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti. Tiraj 5183 Sifariş 742. Qiyməti 40 qəpik.